



ÜLIÕPILASLEHT

VIRONIA
XXX
AASTAPÄEVA
ERINUMBER

Nr. 12

TALVEKUUL

1930

KREDIIT PANK

Asut. 1907. a.

AKTSIA SELTS

Asut. 1907. a.

Aktiakapital Kr. 1.400.000.—

Tagavara kapitalid Kr. 753.000.—



PEAPANK

Tallinn, Suur Kaja tänav nr. 20.

OSAKONNAD:

ABJAS

JÕHVIS

TARTUS

ANTSLAS

NARVAS

TÜRIL

HAAPSALUS

NÖMMEL

VILJANDIS

KEINAS

TAPAL

VÖRUS



TARTU OSAKOND

Tartus, Suurturg 11. Tel. 1-67.

Juhatus 5-74.

PANK TOIMETAB KÕIKI PANGA OPERATSIOONE.

L
I
V
O
N
I
A

ÕLU
MÕDU
LIMONAD



TARTUS, KALDA 5/6 TEL. 2-38

Iga tudeng nõuab ainult
EESTI ÕLUT



Valmistatud

kodumaa odra linnastest.



Likööri ja napsivabrik

O.-ü., „EMLO“

ASUT. 1920. Tallinn, Pikk 17. ASUT. 1920.
Börsikelder. Tel. 431-08.

Tartu ladu: Riia t. 22 a, tel. 13-65; ainult engros müük.

KONJAK:

Vieux / Très vieux / Extra très vieux.

LIKÖÖRID:

*Curacao / Crème d'Orange / Cherry
Brandi jne.*

NAPSID:

Kümmel / Subrovka / Vodka jne.

Saadaval igas veinikaupl. ja restoraanis.

Tartu Triikpesu vabrik

TARTUS, SÖÖGITURG 4. TELEFON 2-22.

VALMISTAB:

Triiksärke, nurk- ja doppelt ning poolpehmeid kraesid igasugustes fasongides, manshette, rinnaesiseid j. n. e.

Meie kaup on varustatud vabriku märgiga ja on



müügil kõikides paremates engros- ja detail kauplustes.

Meie kaup on vastupidav ja hea väljatöötuse tõttu üldise tunnustuse omandanud; võistleb — ja on tunduvalt odavam väljamaa saadustest. Ladus on alati saadaval suures valikus igasuguseid triikpesu artikleid.

Tartu Triikpesu Vabrik
Tartus, Söögiturg 4.

VÄRSKE JA LÕBUS MEELEOLU

tudengite organisatsioonide peoõhtutel ja olengutel on ainult siis, kui nende laual ei puudu

E. T. K.

SÕSTRA- ja ÕUNAVEINID

ning maitsvad suupisted:

E. T. K. kilud ja E. T. K. sprotid.

Oma headuse poolest on need kaubad saanud kõikide üldtunnustuse. Nõudke igalt poolt.

★

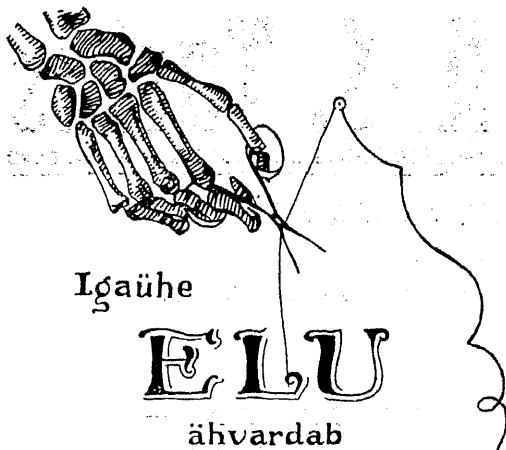
Pealadu: E. T. K.

TALLINN, Lai t. 39/41.

(Eesti Tarvitajate Keskühisus)

Haruladu Tartus, Maarjamõisa tn. nr. 21.





Igäühe

E'LU

ähvardab

kõigevõimeline **SURM.**

Julgelt tulevikku

võib vaadata see, kelle elu on kindlustatud suuremas ühistegel. kindlustusseltsis.

Üliõpilastele

soodsad kindlustusviisid, odavam algpreemiaga esimeste kindl.-aastate vältel.

Kindlustusselts „Eesti“

Seltsi valitsus: Tartus, Suurturg 10, omas majas.

TARTUS,
Küütri tn. 3
(Rüütli tn. nurgal)

R. NAPP

TARTUS,
Küütri tn. 3
(Rüütli tn. nurgal)

Eeskujulik ja odavam I järgu juuksetööstuseäri.

Daamide ja härrade jaoskond.

Daamid

Teie poisipea lõigatakse pestakse vormitakse ja onduleeritakse.



Härrad

Teie juuksed lõigatakse pestakse onduleeritakse ja aetakse habet.

HINNAD:

Juukselõik. härradele	35 snt.
Habemeajamine	15—20 "
Habemeajamise juures kaela puhastam.	5 "
Moodsa poisipea lõikamine	35 "
Lokkim. daamid.	35-50 "
Manicure	75 "
Kulmude ja ripsmete värvimine	50 "

Äris töötavad ainult esimese järgu valitud parimad töötajad. / Juukseid palutakse lõigata lasta äripäevadel, et hoida ära suurt tungi laupäevadel. / Eeskujulik puhtus. / Hinnad võistlemata. / Jootraha ei võeta. / Jäätetööga täiesti rahule. / Soovitage ka teistele. / On põhjust nürisemiseks—õelge peremehele.

Kõige austusega: **Coiffeur R. NAPP**

Diplomeeritud juuksetööstuse meister.

Külastage.

Tartus, Küütri tän. 3.

Külastage.

KAUBA PANK A.-S. Tartus

SUURTURG NR. 12, OMAS MAJAS.

Asutatud 1905. aastal.

Telefonid nr. 9 ja 209.

Kinnitusosak. nr. 183.

*

Põhikapital

Kr. 200.000.—

Eri- ja tagavarakapitalid üle 148.000.—

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

KINNITUS A.-S. EESTI LLOYDI PEAGENTUUR.

Juhatus.



FLEURS DES INDIES

*Imepuhas ja võrratumalt parfümeeritud,
on ta päralt elegantses moeilmas parim
kuulsus.*

*Ta täiendab naiselikku võluvust oma
lõhna õrna luulega, mille peensust ja
tagasihoidlikkust hindavad kõik maitsega
inimesed.*

► **A. FREDERKING / TARTU /** ◀

Põllumajandusline Keskühisus

„ESTONIA“

Tallinn, Jaani 6. Telegr. aadr. „Zentrestonia“.

Suurim ühistegeline keskorganisatsioon Eestis.

Omakapitalid . . . 850.000 krooni.

Läbimüük 1929. a. 24.897.000 krooni.

Liikmeid-piimaühinguid: 230

Ostab liikmetelt ja mitteliikmetelt võid ja piimasaadusi ja maksab kõrgeimat hinda ühistegelise põhimõtte järele.

Müüb: piimatööstusmasinaid ja -tarbeid, pakkimismaterjali, jõusöötä.

K O H V I K

H. FEISCNER

TALLINN, HARJU 45, TELEF. 19-50.

Alafi saada suures valikus torte, koo-
ke, küpsist, kollast saia ja mitmesugu-
seid Viini saiu. Šokolaadikompvekke.
— Mee- ja siirupikooke. Jäätist. —
Võetakse vastu tellimisi kõiksugu
magusate roogade peale igal ajal.

KAHVI
EESTI
KOMMERTSPANK

Peapank: Tallinnas, S. Karja № 7.

OSAKONNAD:

Haapsalus, Narvas, Pärnus, Petseris, Tartus,
Valgas, Viljandis.

Telegr. aadr.: „KOMPA“.

Sissemakstud põhikapital
Kr. 1.400.000.—

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUS

KÖNET. 18-03

HEINRICH TOFER

TALLINN. S. KARJA T. 15

MÜÜRIVAHE TAN NURGAL



Iga kodanik saagu kodumaa riide tarvitajaks!



Puuvillase ja villase riide jaoskonnad

rahuldavad oma suure valikuga iga
nais- ja meeskodaniku tarvidused.

Müük väikesel arvul.

VANEMUINE

—=— einelaud. —=—

TARTUS, AIA TÄN. NR. 6, telef. 40.

Maitsevad lõuna- ja õhtusöögid.

Mugavam koosviibimise koht!

♣ JOOVASTAVAD JOOGID ♣
KABAREE / MUUSIKA / TANTS

AVATUD KELLA 1-ni ÖÖSEL.

Suurima lugupidamisega **KONST. JUGAR**
Vanemuise ökonom.

Eesti üliõpilased!

Rahvustunne kohustab Teid
nõudma ja tarvitama

AINULT Eesti tubakavabriku „Sultan-Flor“ paberosse:

„CONCORDIA“
20 tk. — 35 snt.

„OMAR“
25 tk. — 25 snt.

„ÖKONOOMIA“
100 tk. — 100 snt.

Tubakavabrik

„SULTAN-FLOR“

Tartus.



ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

ÜHISUS, KINDLUS, AUSUS.

Need kolm lihtsat sõna seisavad juba 30 aastat Vironia korporatsiooni lipukirjas. Kolm mõistet, kolm nõuet iseendalt.

Ü h i s u s — ühteoid ja üksmeel teeb tugevaks; ühte hoidma peavad just need, kes muidu nõrgad on, keda vähe on.

Ühistunde puudumine viis meie rahva saatuse aastasadade eest saatuslikele katsumistele, mis oleks võinud lõppeda rahvuse kadumisega. Eesti uuestisünnil oli sellepärast esimene nõue: ühte hoida. Ühistunnet istutada noortesse südamesse — oli tähtsam ülesanne.

Ühteoid sõprade keskel, ühistunne kogu rahvas — sellele peame ehitama uut kodu, selles on meie jõud, meie lootus.

Kuid ainult kindlate meeste ühteohius on jõud. Meelekindlus igal alal on tegur, mis üle viib kõikidest raskustest. Mitte kohkuda katsumispäevil, mitte hellituda saatuse ajutisest päikesepaistest! Kindlalt astudes edasi, oma teed rajades jõuame sihile lähemale.

Need sihid peavad olema a u s a d. Ainult ausa sihi poole, ausat teed mööda võideldes, ausate abinõudega — peab astuma mees. Ja kuigi elus kindlast mehest tihti ajutiselt ette jõuavad teised lühemaid opportunistlikke radu mööda, saavutades suurema o m a kasu — see ei tohi eksitada, ega meelitada järeltegemisele. Sest õiget rahuldust ei anna mehele mitte ajutine saavutus, ühepäevane tagajärg, vaid teadmine, et on astunud õiges suunas, et on mindud õiget teed — olgu see tee ka raskem. Kõikides eluraskustes jääme oma lipukirjale truuks.

Aastapäeva puhul tervitame kõiki seltsivendi ja ka kaasvõitlejaid teistes organisatsioonides.

Vivat, crescat, floreat, Vironia.

Vironia saamisest ja elukäigust.

J. Rooson.

Pea kõik suuremad üliõpilasorganisatsioonid on oma tekkimise põhjusi, olelemise põhjendatust ja omi eriülesandeid käsitlenud avalikkuse ees. Vironia on juba keskikka, on neljandasse aastakümnesse jõudmas, kuid on seni keeldunud oma olemust käsitlemast trükis. Seda reservi on põhjustanud esijoones avalikkuse ise, püüdes tungida isendi kotta ja pealegi vaenuliste tunnetega, taotledes isendi kodust elu mõjustada ja muuta. Loomulikult isendi iseteadvus pidi eitama säärast avalikkuse õigust. Vironia on pidanud mõõdukat reservi kõige õigemaks vastuseks avalikkuse vaenulikkusele, kuigi avalikkuse suhtumine temasse vaenulikult oli osalt tingitud tema olemuse mittepiisavast tundmisest. Vironia on alati teostanud enese ja oma liikmete üle valjut kriitikat, ta on alati valmis olnud vaheda noaga lõikama maha paiseid ja liigliha, niipea kui osutus nende teisiti ravimine lootusetuks. Seda enese-kriitikat ja oma alalist püüdu olla ühiskonna vääriliseks ja oma jõu piirides kasulikuks liikmeks on Vironia alati pidanud enesele piisavaks juhendumisuluseks, tagasi tõrjudes väljastpoolt tulevat Vironia juhtimistahet. Alles paaril viimasel aastal, kus korporatiivne organiseerumisviis suutis arvulise jõuga enesele nõuda tarvilist tunnustamist, on avalikkus ja eriti üliõpilaskond hakanud suhtuma korporatiivsesse rakindusvormi asjalikumalt ja rahulikumat. Säärast suhtumismuudet tervitab Vironia ja tahab kaasa mõjuda, et edaspidigi üliõpilaskond omavahelistes suhtumistes juhinduks peamiselt ühiseist ning ühendavaist ideist, loobudes lahutavate momentide senisel määral allakriipsutamist. Eelriivatud muutust tervitab Vironia eriti oma 30-da aastapäeva puhul ja kasutab soodsamat õhkkonda oma senise elukäigu loo kondikava toomiseks „Üliõpilaslehes“, mil on niivõrd tähtsust, et see täiendab Üliõpi-

laslehes juba toodud materjale üldise eesti üliõpilaskonna loo kirjutamiseks.

Vironia loo koostamine on seni vägagi söötis olnud; kroonikaid on ainult väheste aastate üle peetud; koosolekuid on protokollitud Riia C! C!¹ stiilis, ainult päevakord ja otsused, kuna puuduvad vaidluste ja vähemusesse jäänud ettepanekute märgendid.

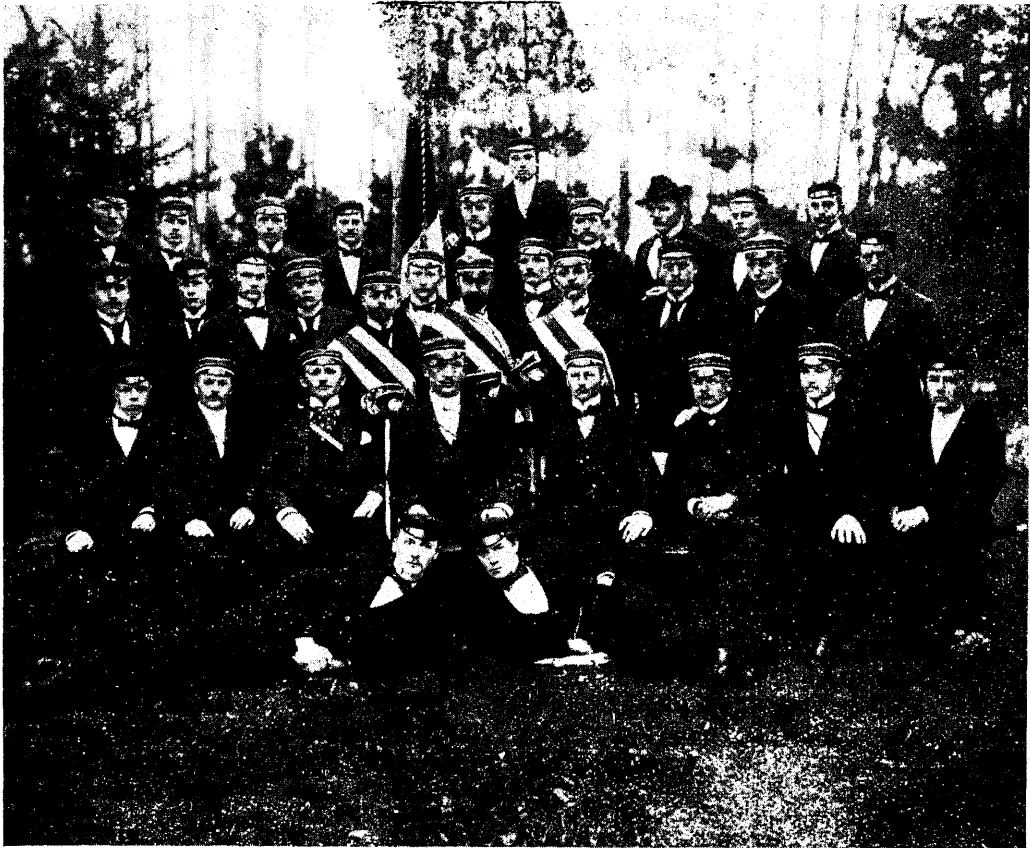
Selle siin ülevaate kirjutaja, kui juhuliselt Vironia murdeaegadel (1905—1907. a., Moskva aeg ja Tartusse asumise aeg) temale lähedal olnu ja ta konvendi elust neil aegadel üliõpilasena või vilistlasena osavõtnu, võttes enesele kohustuse käesoleva ülevaate kirjutamiseks, ei näinud ette, et vahepeal tema töökoorem sedavõrd suureneb, et võimatuks teeb kasutada oleva aja jooksul kogu oleva materjali põhjaliku läbitöötamise. Sellepärast on alljärgnevas mõned puuded paratamatud, mida vabandada palun.

■ Suuremal osal üliõpilasorganisatsioonel, eriti nooremail, kes vanemate kõrvale on asutunud, on olnud asutamise põhjuseks mingi vanemaist rakindistest erinemistahet, seega nende sünnitajaks oli teatav juhtmotiiv, mis kohe vajutas rakindisele teatava templi, mis juba algusest peale mõjutas liikmete juurdekasvu erisuunalist selektsiooni. Vironia aga sündis esimesena Riia eesti üliõpilasorganisatsioonina. Peamiseks sihiks tema asutamisel oli Riia üliõpilaskonnast kõigi eestlaste koondamine ja alalhoidmine eestlusele ja alles teisjärguliseks sihiks oli vastastikune enesekasvatus. Seega, koondades enesesse võimalikult kõik selleaegsed eestlust pooldavad Riia üliõpilased, Vironia sai niisugune, kui seda tingisid Riiga põimendunud eesti üliõpilaste enamus ja kohalikud olud. Oma teotsemistes ta juhindus olelemis-

tungist ja eelmainitud sihtide taotlemisest. Vironia ongi need sihid väga suurel määral saavutanud, sest ka siis, kui tema kõrvale tekkis teiskujuline eesti üliõpilasorganisatsioon, jäi Vironia kuni lõpuni Riia eesti üliõpilaste suure enamuse rakindiseks ja selles nägi Vironia kinneldust sellele, et tema tee oli õige.

Riia Polütehnikumi asutamisest 1862. a. kuni 1890. aastani on seal õppinud umbes 20 ilmselt eestnimelist üliõpilast (eesti kändust võrsunud üliõpilasi oli kahtlematult märksa enam), kellest mingi ime läbi minu teada ainult kaks on säilinud eestlusele. Veel 1889. aastal on 3 eestlast lasknud end tõmmata vene korporatsiooni. Alles 1890. aasta sügisel astus Riia Polütehnikumi esimene eestlane, kel juba oli rahvuslikku selgroogu, mille ta oli saanud olles Tartus 1½ aastat koos elanud üliõpilastega, kes 1890. aasta kevadsemestril said Frat. Viliensise asutajaiks. See oli Karl Ipsberg, praegune Vironia vanim vilistlane. Tema ümber hakkas kogunema eesti üliõpilaste ring. Järgmisel aastal tuli juurde kaks eestlast ja 1892. aastal veel kaks. 1892. aastal enne jõulu oli esimene 6-meheline koosviibimine (neist Eduard Eisenschmidt, Kuresaarest pärit, lõpetas 1894. a. ja kadus viroonlaste silmapiirilt), kus arutati vajadust eemale hoiduda muulaste organisatsioonest, sest oli oodata eestlaste arvu kasvu ja seega võimalust eestlastel luua oma-rahvuslik rakindis. Kuid 1893. aasta ei annud sellele ootele tuge, sest kuigi sel aastal tuli juurde 2 eestnimelist üliõpilast, siis üks neist vajas muulaste korporatsiooni ja ka teine hoidus eestlastest eemale. Selle tasuks aga 1894. aasta andis 4-mehelise juurdekasvu, 1895. aasta — 2-mehelise, 1896. a. 1-mehelise, 1897. a. 4-mehelise ja veel mõned kõhklejad, kes lõpuks ikkagi Vironiast eemale jäid, 1898. a. jällegi 4-mehelise, 1899. a. juba

¹ Loe: Chargierten Convent. Prants. keeles: le chargé — koormatu (ka ametiga), usaldatu.



Vironia asufajad 1900. a.

V.- paremale ülemine rida: J. Kamar, R. Lilienthal, A. Kurruk, E. Jacobi, J. Lilienkampf, G. Westel, E. Enno, K. Margens, A. Kuusik, A. Iir.

Keskmine rida: J. Ritson, R. Maasen, V. Clement, O. Uhs, R. Miit, K. Jürgenson, G. Nurm, O. Amberg, F. Mitt, J. Korb, E. Aule, H. Mossa.

Alumine rida: R. Behr, A. Zimmermann, A. Nikko, F. Kangro, N. Link, J. Radik, H. Jõudu, A. Uibopuu.

All: C. Mauritz, E. Paehn,

6-mehelise ja kinnitusaasta 1900 andis koguni 12-mehelise juurdekasvu. Siin on arvesse võetud need, kes enne Vironia kinnitust liikmeks astusid ja kinnituseni liikmeks jäid. Kuigi eestlaste ringist 1897. aastal Ipsberg ja 1898. a. D. Koik ja J. Raudsep lõpetanutena ülikoolist lahkusid, oli 1898. a. sügiseks kokkuhoiduvate eestlaste ring juba nii suur, et oma organisatsiooni ligemas tulevikus loomise võimaluses enam kahelda ei tulnud. Juba 1896/7. aastal, mil eestlaste rühmas oli 12 kindlamalt kokkuhoiduvat üliõpilast, käidi sagedasti koos ja arutati elavalt rakindumisküsimust. Sel ajal ja hiljemgi kuni Vironia kinnituseni olid koosviibimised enamasti salajased, kuid kokkutulijate arvu kasvamisel

hakati 1899. a. sügissemestrist alates direktorilt vahetevahel ka koosoleku luba nõutama. Koosolekuid peeti neis kaasvõitlejate korterites, kus suurem arv kokkuhoiduvaist koos elasid. Neid kooskäämise kortereid kutsuti uulitsa nime järgi burg'ideks, nagu 1897. aastal Nikolaiburg, kus 7 meest koos elas ja 1898/9. ja järgmisel õppeaastal Königsburg. Esimeseks üldkulul peetavaks kooskäämiskohaks oli Schwimmburg 1900/1901. aastal. Neist burgidest on selleaegseil kõige soojemad mälestused; kooskäämised olid sagedad, läbisäämine oli kõige sõbralikum, kõiki elustat tulevase organisatsiooni loomise ja legaliseerimise küsimuste arutlustega kaasaskäiv loominguõõm. Tähtsamaks teemaks

oli, kas asutada seltsi või korporatsiooni. 1897. a. kevadel, enne polütehnikumi lõpetamist käis Karl Ipsberg direktori jutul eestlaste organiseerumise üle direktorit nõudamas. Sel ajal oli Riia Polütehnikumi juures kahte tüüpi üliõpilasorganisatsioone: korporatsioonid, mis pidid kõik kuuluma 1877. aastal keiserlikult kinnitatud C! C! alla, ning omakonnad (землячества), mis olelesid direktori loal. Direktor Grönberg viimast tüüpi organisatsioone ei pooldanud, kuid ei uskunud ka eestlasi korporatsioonina läbi lööma suutmaks.

Enamus kokkuhoiduvaid Riia eesti üliõpilasi juba sel ajal pooldas korporatiivset organiseerumise vormi, kuigi vaidlused selles küsimuses kuni 1899. aastani edasi

kestsid. Sel ajal tehti ka esimene katse formuleerida põhikiri. Kuigi põhikirjas organisatsiooni nimetatakse seltsiks, on seal peale muude korporatiivse rakindise tundemärkide ette nähtud liikmekandidaatide täisliikmeks vastuvõtmise minimaalootaeg neli kuud, nagu Riia korporatsioonidelgi. Ka oldi 1897. a. kevadeks juba kindlaminini Vironia nime peale peatuma jäänud ja selle üle erateel J. Tõnisson'ilt järele küsitud, kas nimi on vaba, kas ta on keeleliselt õige ja kas ehk burširingkonnis nimele ei ole halba kõla omaaegseist Tartu sündmusist külge jäänud. Ergutavas vastuses on võetud kõik kahtlused Vironia nime ümber, kuid, kui siiski peaks kaheldama, siis soovitatakse alternatiivina Rivalensise nime, keeleliselt toetudes Leo Meyer'i autoriteedile.

Kui 1897. aasta detsembris leidis kinnitust läti korporatsioon Selonia ning selle järele C!C! sai 7 liikeline, kelle hulgas oli 4 mitesaksa korporatsiooni, siis kasvas veelgi eestlaste julgus ja hakati ikka enam ja enam pooldama korporatsiooniks rakindumist. Kui 1899. aastal uuesti käidi direktori pool tema seisukohta kuulamas rakindumistüübi üle, siis selgus, et ta endisest ebalevast seisukohast oli loobunud ning kõigiti soovitas korporatsiooniks rakindumist, teatades, et tema poolt kinnituseks takistus ei ole, kuna seltsina kinnitust ei lubanud enne, kui saab seltside normaalpõhikiri koostatud ja ministeerumi poolt kinnitatud. Nii siis ühest küljest soov saada kindla distsipliiniga ning ühtehoidumist edendava organisatsiooni ja teisest küljest väline mõju, peale selle veendumus, et korporatsioonina suudetakse suuremal määral hoida ära eestlaste valgumist saksa korporatsioonidesse ja üldse sakslusesse, sest juba eesti korporatsiooni olemus ja selle tunnustatus ka saksa korporatsioonide poolt kahtlemata pidi imponeerima muidu saksluse poole kalduvaile elemendele, lõpuks vaade, et eestlaste tunnustamine korporatsioonina tähendab sammu edasi eestlaste edasijõudmises ühtlaste õiguste ja üheväärse seisukorra

poole seni valitsevas ja ülevas seisukorras olnud sakslusega, kõik see kokku mõjustas lõpuks täiesti üksmeelse poolduse korporatsiooniks rakindumisele.

29. jaanuaril 1899. a. on üheksast kutsutust kaheksakesi peetud koosolekut, mil valiti esimest korda ametnikud: esimees ja abiesimees. Selle tõttu sai see ka esimeseks koosolekuks, millest on säilinud kirjalik mälem, sest selle koosoleku üle, samuti järgmiste samal kevadsemestril peetud 8 koosoleku üle esimees on lühidalt kirjutanud protokollid ja peale selle ühe-leheküljelise kokkuvõtte 1898. a. sügissemestri tegevusest, mis 1899. a. sügissemestri esimesel koosolekul kõik korruga on ette loetud ja kinnitatud. Mainitud kokkuvõttest leiab, et 1898. a. sügissemestril on peetud üksainus koosolek (daatumit ei ole leida) ja on otsustatud asutada Riia Eesti Üliõpilaste selts „Vironia“. Kuni 5. dets. 1899. a. räägitakse protokollides ainult seltsist¹ ja seltsi asutamist, kuid sisemist korda loodi nimele vaatamata korporatiivset. Alles 5. detsembril 1899. a. on tehtud vormiline otsus asutada korporatsioon ja 23. veebruaril 1900. a. on otsustatud veel kevadsemestril esitada C!C!-le korporatsioonina kinnitada saamise sooviavaldus, kuigi korporatsiooni asutamiseks nõuetavast 25 liikmest 5 alles puudusid. 29. märtsiks 1900. a. oli kinnituse sooviavaldus valmis ja sellele 25 allkirja kogutud, kusjuures kaks allkirja oli isikute poolt, kes ei kavatsenudki jääda viroonlaseks, vaid ainult ajutiselt toetasid Vironiat kinnituse taotlusel. Selle sooviavalduse tekstist oleks mainimisväärt, et Vironia värvideks olid võetud tumeroheline, must, valge, kuid veel enne C!C! poolt Vironia kinnituse asjus lõpliku seisukoha võtmist loobuti neist värvidest, sest üks muidu Vironia kinnitust toetavaist korporatsioonest andis erateel teada, et rohelise põhivärvi juurde jäämise puhul tema

hääletab vastu. Vironial ei olnud oma värvide suhtes veel mingit traditsiooni, mispärast ei soovitud Vironia kinnitust värvide küsimuse pärast kaalule panna, kuna muidu oldi nelja mitesaksa korporatsiooni pooldusele enam-vähem kindel. Sellepärast siis valiti Riia senistest värvidest täiesti erinev värvide ühendelu: violett, must, valge, mis ühtlasi pidid ka Vironia lipukirja: „Ühisus, Kindlus, Ausus“ vasteks olema. Vironia lipukirja tuleks praegusesse eesti keelde tõlgitseda: ühtehoidumus, meelekindlus, ausus, kuid kuni teadlikuks saadi lipukirja keelise külje puuetest, oldi lipukirjaga juba nii kokku kasvanud, et piteeditunne hiljem ei lubanud seda enam muuta.

Veel oleks kinnitusesooviavaldusest mainida Vironia otstarbena ettetoodu: „autunde arendamine, vastastikune materjaalne ja vaimline toetamine, mõnus seltsiv kooselamine, sõpruse edendamine ja kombuse kõrgelhoodmine“.

Selles sooviavalduses oli ka ette nähtud auvilistlaste valimise kord. Nimelt vastavalt APC (Allgemeiner Polytechniker Comment) nõuetele kuulusid auvilistlaste nimetused C!C!-lt kinnitusele. Et C!C! sel ajal auvilistlasteks kinnitas ainult endisi Riia üliõpilasi, loobus Vironia edaspidiseks auvilistlaste valimistest üldse ja on sellest püsivalt kinni pidanud, erinedes selle poolest muudest korporatsioonidest. Hilisemal ajal C!C!-st eemal olles jäigi maksuma nimetatud kord, leides õigustamist enda liikmeskonna puhtalt säilitamise põhimõttest.

Kõige mõjusamaks kaalutluseks korporatsiooni asutamise vastu oli Vironia asutajatele alati olnud kulude küsimus, kuid 14. märtsil 1900. aastal lahendus ka see küsimus vilistlase Ipsberg'i kirjaga, kes lubas kinnituseks saata ja saatiski 1000 rubla. Ka peale kinnitust toetasid vilistlased Vironiat suurte summadega, nii saatsid vil! D. Koik, kuni ta elas, ja vil! Ipsberg kuni üldise vilistlasmaksu läbiviimiseni palju aastaid järjest 120 rubla toetust. Teised vähemad või ajutisemad toetused jätan loendamata.

¹ Sest ajast on säilinud viroonlaste viis kutsuda üksteist „seltsivendadeks“, kuna teistes korporatsioonides kutsutakse üksteist „kaasvõitlejaks“.

Nii siis 1900/01. a. sügissemestril, kui liikmete arv 12 noorliikme läbi oli tugevasti paisunud, oli Vironia igati ette valmistunud korporatsioonina ülesastumiseks. C!C! viivitas kinnitusega, või õigemini, üldse oma otsusega peaaegu kuni sügissemestri lõpuni, soovides tutvuda uue korporatsiooni koosseisu, korra ja esinemisvõimega. Juba mõni päev enne kinnitust hakati valmistuma avaliku esinemise vastu, kuna oldi nelja mittedaksa korporatsiooni poolthääletamisele kindel, sest kõigis neis oli küllaldaselt tutvust ja sõprust otsitud ja ka leitud, kuna saksa korporatsioonidelt toetust ei oodatudki, mispärast nendega ainult korrektse vahekorra pidamisega piirduti. Pühapäeval, 26. novembril 1900. aastal saabus viroonlaste rõõmupäev: C!C! esimees käis konvendi korteris ja andis teada, et C!C! poolt on korporatsioon Vironia tunnustust leidnud. Kohe selle järele kutsuti Vironia eestseisus Polütehnikumi direktori juurde, kes teatas, et ta korporatsioon Vironia sel hetkel kinnitab, kuid et avalik ülesastumine tuleb lükata edasi 28. novembrini, sest enne peab kinnitusest teada antama valitsusvõimudele.

28. novembril kell 12 sõitis korporatsiooni täies koosseisus Polütehnikumi ette. Eestseisuse liikmed olid direktori juurde kutsutud. Direktor võttis nende värvimütsid ja isiklikult vabastas need musta ülekatte alt. Eestseisuse ilmudes trepile konvendi liikmed vabastasid oma värvimütsid ülekatteist ja lihtliikmed ehtisid oma mustad teklid korporatsiooni lihtliikme-märgiga, milleks on hõbe tammeleht korporatsiooni vääntähega, ja siis algas sõit läbi linna viroonlaste endisist burgidest mööda Schwimmburgini, mida sellest peale hakati konvendikorteriks hüüdma. Samal õhtul peeti väga ülevas meeolus sellegaegses kitsas ja lihtsas konvendikorteris ka kuluküljelt lihtne asutamiskommerss, mille pidulikkust väga aitas suurendada EÜS-i vilistlaste esindaja Dr. Paldrock'i ja EÜS-i eestseisuse (B. Steinberg, L. Olesk ja P. Pöld) osavõtt ning

nende kaasrõõmu-väljendavad õnesoovid.

1. detsembril peeti sealsamas jällegi äärmiselt lihtne, väikese-kululine võõrasteõhtu, kuhu oli kutsutud viroonlastele tuntud või teatud Riia eesti meesharitlaskond, arvult 16.

Sellega olid asutamismured ja kinnitusrõõmutsemised mööda. Algas legaliseeritud elu. Esimese ülesandena Vironiale oli enesele täit lugupidamist kindlustada kõigepealt C!C!-s ja Riia üliõpilaskonnas üldse, samuti ka Riia seltskonnas, eriti aga Riia eesti seltskonnas. Et viroonlased ei esinevad teiste vastu väljakutsuvalt, eneste vastu aga ülbet, väljakutsuvat olekut ka ei sallinud, ning mensuuridelgi end nõrgemini ei esitanud kui vanemad, buršilikust rohkem kui Vironia hindajad korporatsioonid, siis Vironia saavutas varstigi korrektse, tunnustust väljendava läbikäimise kõigi korporatsioonidega. Oma seisukohavõtmistes C!C! istungitel oli Vironia alati õigust taotlev ja iseseisev.

Tähtsamaid sündmusi C!C! elust osavõtmisel oleks mainida järgmised:

1904. aastal tekkis poola korporatsioonidel konflikt C!C!-ga, mil puhul neid ähvardas sulgemine või C!C! st pikemaks ajaks väljaheitmine. Selle konflikti lahendamisel astus eriti Vironia poola korporatsioonide kaitseks välja, pidades C!C! rahvusvahelisust selleks faktoriks, mis talle Riia C!C! liikmeks olemise armsaks tegi.

Veel tähtsam moment Riia korporatsioonide elus oli 27. oktoobril 1906 aastal, mil Vironia presideerimisel peeti S!C!-i¹ (esimeeste koosolekut). Otsustamisel oli ühe saksa korporatsiooni ettepanek ära keelata korporantidele üliõpilasmüütingutel käimine. Müütingute pidamine ja müütingutel käimine oli juba Polütehnikumi direktorist üldse keelatud. Sellepärast, nähes ettepanekus ainult üleliigset poliitilist demonstratsiooni, hääletasid poola, läti ja eesti korporatsioonid selle ettepaneku vastu ja seega oli ettepanek, kui enamust mitte saanu, tagasi lükatud. Sellepeale kohe, ilma enne oma

¹ Loe: Seniores Convent'i.

vahel läbirääkimiseta, tõusis üks saksa korporatsioonide senioritest üles ja avaldas kõigi kolme saksa korporatsiooni nimel, et nemad leiavad C!C! olema selle otsusega kõrvale kaldunud kõrgeimalt kinnitatud põhimäärustest ja sellepärast loevad C!C! legaalse olemise lõppenuks; ning kõik kolm saksa korporatsioonide esindajat lahkusid. S!C! (järelejäanud viieliikmelises koosseisus), tunnistas saksa korporatsioonid C!C! st väljaastunuiks ja otsustas sellele vastavalt nõuda saksa korporatsioonidelt värvide kandmisest loobumist. Esialgul direktor v. Knieriem (Tartu saksa korporatsiooni vilistlane) püüdis saksa korporatsiooni kaitsena, kuid viimaks siiski möönis, et saksa korporatsioonide avaldus ei olnud põhjendatud ja et neid tuleb C!C!-st lahkunuteks lugeda ja seega nad peavad lakkama värve kandmast. Nüüd hakkas direktor nõudma saksa korporatsioonide tagasivõttu. C!C! seadis üles nõude, et selleks saksa korporatsioonid esineksid vastava palvega. See nõue oli vist väga raske täita, sest alles aprillis 1907. aastal esinesid saksa korporatsioonid sellekohase palvega ning võeti uuesti C!C! liikmeiks. Ainult Vironia hääletas vastu, juhtides protokollidiktaadis tähelepanu sellele, et sakslaste ülesastumine selles asjas näitab, et nad ei vääri teiste korporatsioonide usaldust.

Vahepeal, 1907. aasta veebruaris, C!C! oli tunnustanud teise läti korporatsiooni Talavia, kuid direktor ei olnud nõus kinnitama teda enne, kui saksa korporatsioonid tagasi võetakse. Pikemate läbirääkimiste tulemusena saadi direktorilt lubadus, et ta saksa korporatsioonide tagasivõtu järele ei keeldu Talaviat kinnitamast. Talavia kinnitust pidas Vironia eriti tähtsaks, sest sellega suurenes Riia C!C!-s mittedaksa korporatsioonide arv ja ühtlasi Talavia kuulus edumeelsuse ja ajaga ühesammumise poolest esirinnas olevate korporatsioonide hulka. Sellelega oli Riia C!C! nüüd nii rahvustelt (3 saksa, 2 poola, 2 läti, 1 vene ja 1 eesti korporatsioon) kui ka meelsuselt küllalt mitmekesine võimaldamiseks edaspidi te-

ma liikmeile küllalt vaba ja oma-pärasest arengust, mis ilma suuremate vahejuhtumisteta kestis kuni maailmasõjani. Sõda puhkenud, tekkisid varstigi takistused. Esmalt 1914. a. novembris, kus vene korporatsiooni ja vene seltskonna pealekäimisel vene keel saksa keele asemele C!C! asjaajamise keeleks võeti. Juba 1903. aastal vene korporatsioon sondeeris pinda, kuidas suhtusid teised korporatsioonid sellesse, kui nende poolt tehtaks ettepanek võtta C!C! asjaajamisel saksa keele asemele vene keel. Sel ajal Vironia esindaja teatas, et Vironia on asjaajamis-keele muutmise vastu. Siin kohal võib üldiselt mainida, et Vironia on alati suuremat ohtu eestlusele näinud vene mõjust, kuna sakslust Eestis pidas kahanevaks jõuks. 1914. a. venelaste sõjameeleolu ja „Novoje Vremja“ ägedate korporatsioonivastaste kirjutiste puhul ei julgenud ükski korporatsioon vene keele vastu hääletada, et mitte oma olemust vastu saata kiirele lõpule. Venekeelse vastava terminoloogia väljaarenemata tõttu muutus asjaajamine raskepäraseks ja sellest peale hakkas C!C! tegevus soiku jääma. Lõpliku hoobi sai C!C! 1915. aastal Polütehnikumi üleviimisega Moskvasse, kus C!C! tegevus täiesti lõpetada tuli. Oma-päi elas Vironia edasi kuni oktoobrirevolutsioonini, kuigi liikmete sõjaväkke kutsumiste tõttu järjest vähenedes.

Olles Vironia olemist Riia C!C! liikmeks ja vahekorrdi C!C!-s käsitletud pikemalt näitamaks, et Riia C!C!-s olid olud hoopis teised, kui Tartu Ch!C!-s¹, pöördume Vironia ja seltskonna vahelise vahekorrdi arenemise vaatlusele. Riia seltskonnas võitis Vironia peagi täielise lugupidamise oma korrektselt ja kaine ülalpidamisega. Igat väärtust sel alal ja eriti Riia eesti seltskonna ees juhtunuid Vironia alati karistas väga valjult, nii et ka ennast kergesti unustama kalduvad karakterid sunniti kainele ülalpidamisele. Seltskondlikku tegevust ja Riia seltside elust osavõtmist korporatsioon üldsusena ei pidanud oma

1) Tartu Chargierten Convent lühendab oma nime Ch!C!, Riia oma aga C!C!

esmajärjekordseks ülesandeks ning ei sunninud kedagi selleks. Kuid vaatamata säärase konvendiotsuste puudumisele viroonlased võtsid vastavalt oma sümboolsele Riia eesti seltside elust suure huviga osa. Asutamisaastail oli „Imanta“ perekonnaõhtuil viroonlasi alati suuremal arvul. Ajajärgul peale kinnitust tõmbas Riia Eesti Karskuse Selts viroonlasi suuremal arvul ligi. Kuid peale Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi asutamist, kus seltsi elust rohkesti Riia eesti intelligentsi osa võtmas oli, siirdus ka viroonlaste sümboolia sinna. Oma poolehoidvat ja toetavat suhtumist Hariduse Seltsisse väljendas Vironia muuseumi piduõhtuga selle seltsi heaks mängides „Vana Heidelbergi“. Tegelasteks olid peale Käthe osa mängija ainult viroonlased; näitejuhiks oli seltsi vend, kel sünnipärase kunstilised kalduvused ja kes hiljem näitejuhtimise on teinud oma erialaks. Piduõhtu õnnestus igati.

Mis puutub viroonlaste osavõttu kodumaisest rahva- ja seltsielust siis kriipsutan veel korra alla, et poliitiliste rahvategelaste kasvatamist ei ole Vironia oma Riia ajastul enesele kunagi ülesandeks seadnud, kuigi Vironia oma liikmete jäämist kodumaale alati õhutas ja tegelikult neist väga suur protsent siia teotsema jäigi, suurem kui enamusel eesti üliõpilasorganisatsioonil. Vironia nägi oma liikmete ülesannet Eestisse jäämise puhuks praktilises töös ja tegevuses, mispärast ta ei pidanud vajalikeks, et viroonlased end juba üliõpilasena poliitilises tegevuses harjutaksid. Kuid, kus kodumaa viroonlaste abi vajas ja neid tööle kutsus, ei keeldunud viroonlased kunagi kohusetruult osa võtmast. Kõige säärase väikese tegevuse loendamine ei ole mul siinkohal võimalik. Nii mõndagi on ka võõraste kirjutistes viroonlaste osavõtmist juba loendatud. Olgu näitena sellest, kuidas kodumaa mured leidsid viroonlaste südames sooja vastukõla mainitud viroonlaste algatusel ja peamiselt viroonlaste osavõtmisel Eesti Rahva Muuseumi heaks Moskvas korraldatud pidu muu-

seumi ruumides juhtunud tulekahju puhul. Ja et viroonlastel seega ainult ettevõtte hea kordaminek südame peal oli ja ei mitte teenete otsimine, näitab see, et ta ka teisi eesti üliõpilaste organisatsioone kaaskorraldajaiks kutsus, kuna pidu läbi viia ka üks oleks suutnud. Teenete otsimise asemel Vironia peamiseks püüdeks oli esimeses jõesoones oma liikmetes kasvatada sooja suhtumist eesti rahvuslikesse küsimustesse, nii sooja, et see võiks veel aastaid püsida ja katkematu niidiga siduda eestluse külge ka neid viroonlasi, kes oma eriala tõttu olid määratud paratamatule laialivalgumisele laia Venemaa piiridesse.

Oma sooja tunnet Eesti vastu ilmutas Vironia eriti Vabadussõja ajal. Kui Eesti käskjalad, kaitseväge staabi esindaja ja Tartu üliõpilaskonna esindaja Riiga ilmusid teatega, et kodumaa kutsub, oli Vironia viibimata valmis. 30. novembril 1918. a. korraldati Vironia ruumides Riia eesti üliõpilaste üldine koosolek, kus ligemaid teateid saadi kodumaa seisukorrast ning arutati küsimust, kas tähtsam on minna Tartu üliõpilaste üleskutsel maale agiteerima vabatahtlikku kaitseväge astumist või isiklikult viibimata astuda kaitseväge. Nagu koosoleku protokollist näha, on peale kodumaa esindajate sõna võtnud ainult viroonlased, kuigi koosolekul oli ka kümmekest mitteviroonlast ning kõik sõnavõtjad pooldasid viibimatut isiklikku rahvaväkke astumist. Otsustati neljapäeval, 4. detsembri õhtul k. 8. olla koos Tallinnas Estonia teatrimajas Spordiselts „Kalevi“ ruumides, ning teiseks otsustati Vironia ja Riia Eesti Üliõpilaste Seltsi nimel Polütehnikumi tahvile paigutada sellest teade ja kaasakutse kõigile eesti üliõpilastele. Vironia sisemiste asjade korraldamiseks peeti 2. detsembril esmalt lahtine ja hiljem kinnine konvent, kus lahtise konvendi otsusega uuesti kinnitati, et viroonlasil in corpore tuleb astuda eesti rahvaväkke. Samal koosolekul võeti aktidesse 27 viilistlase allkirjaga Tallinnast saa-



Viroonlased Vabadussõjas soomusrongidel.

bunud üleskutse „in corpore või-
malikult ruttu astuda loodavasse
eesti sõjaväkke“. Sellele üles-
kutsele oleksid viroonlased kaht-
lemata jälginud ka siis, kui ko-
dumaa saadikuid ei oleks ilmu-
nud. Siiski ei saa mainimata jätta,
et selleaegses umbes 40-liikmeli-
ses tegevliikmete peres leidis
üks, kes samal 2. detsembril esi-
tas Vironiast lahkumise palve,
kuid see oli ka ainus.

Eeltoodust on näha, et Vironia
oli valmis. Ta justkui ootas seda
momenti, kunas kodumaa teda
kutsus. 3. detsembril sõideti
ühises omapäralt vagunis Riias
välja. Tallinnas 4. detsembril
tõstis vilistlane G. Jonson uuesti
küsimuse üles, kes tahab tege-
vasse väkke minna ja kes agitaa-
toriks. Leiti, et tarvilikum ja
kasulik on minna tegevasse
väkke ja üksmeelselt sooviti as-
tuda ratsaväkke. Et aga hobuste
saamine viibis, läksid 8 meest
admiral Pitka soovitusel mere-
väkke sõjalaev „Lembitule“, kus
mehed enamlike elemendi vaol-

hoidmiseks laiali paigutati üks
kantseleisse, kaks masinaruumi ja
teised suurtükidele. Kui hobu-
sed Tallinna jõudsid, oli neid
ikkagi vähe. Sellepärast tuli vi-
roonlastel laiali valguda mitmesse
väeossa. Enne lahinguväljale mi-
nekut maeti Tallinnas soomus-
rongil surmasaanu vilistlane Alek-
sander Kahro.

Ratsaväes, oma vilistlase Jon-
soni all võitles 18 viroonlast.
Algul oli viroonlasi ratsaväes um-
bes poole rohkem, kuid soomus-
rongide meeskondamise aegu
viidi ratsaväest sinna üle teiste
hulgas ka hulk viroonlasi.

Olgu austavalt nimetatud rat-
saväes surma saanud Martin Hol-
berg, Aleksander Raav ja Alek-
sander Balin. Haavata sai 3 vi-
roonlast. On näha, et oma mehe
all ei otsitud varjulisemat kohta,
vaid oldi igal ajal esimesena
platsis.

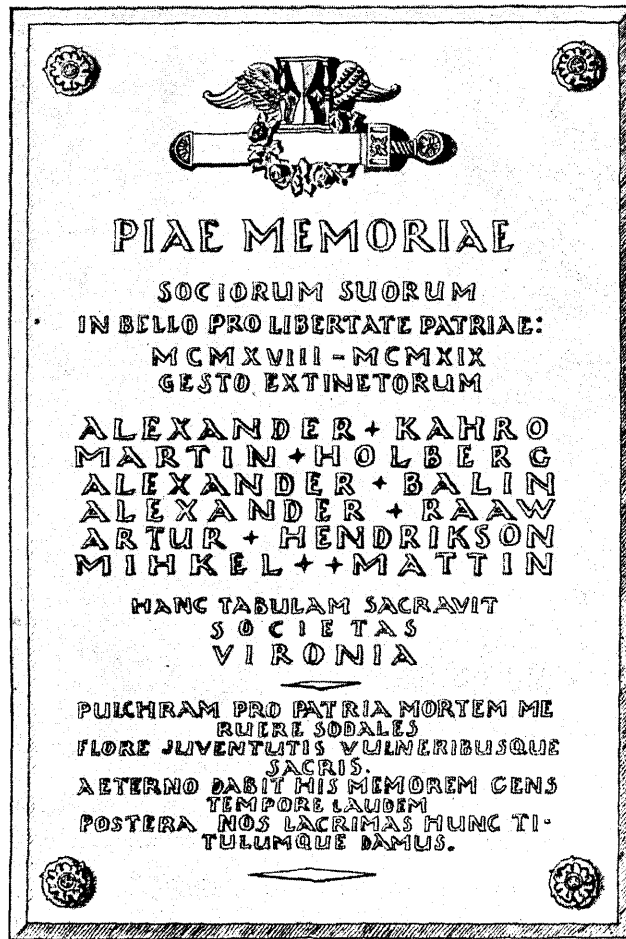
Soomusrongil võitles 23 viroon-
last. Surma sai Aleksander Kahro
ja Artur Hendrikson. Haavata
sai 2. Suurtükiväes oli 11 vi-

roonlast. Haavata sai 1. Jala-
väes oli 9 viroonlast. Surma sai
Mihkel Mattin ja haavata sai 1.

Peipsi laevastikus oli 2 viroon-
last, lennäväes 1 viroonlane, kait-
seliidus 1 vilistlane, staabis 4 vi-
listlast ja sõjaväeametnikkudeks
3 vilistlast.

Vabadusriiste vahvuse eest
omandasid viroonlased ratsaväes
7, soomusrongidel 3, suurtükiväes
1, jalaväes 1, mereväes 1 ja tee-
nete eest ratsaväes 1, soomus-
rongidel 3, suurtükiväes 3, jala-
väes 1 ja staabis 2. Normaaltalu
sai 2, tasuta maa — 13, rahalist
autasu — 20 kokku Kr. 9900.—
ja priikooli 23. Üldse on saanud
mingit autasu vabadussõjast osa-
võtmise eest 40 viroonlast, neist
paljud mitmekordset. Eelpool on
arvesse võetud ainult neid, kes va-
badussõja algul olid viroonlased¹.

¹ Toodud andmed võivad olla tõelik-
kusest vähemad. Osavõtu üle üldse on
kasutatud sõjaaegse Vironia lühidat kroo-
nikat (25. aastapäeva puhul koostatud)
ja autasude üle Kaitseministeeriumist
saadud andmeid.



Vabadussõjas langenute mälestustahvel.

Siinkohal ei ole liigne ära märkida, et viroonlaste vahvat ohvri-
valmist vaimu tunnustasid peale
sõja lõppu Tartu Ülikooli astujad
sõjaväelased seega, et 1920. ja
1921. aastail Vironiasse oli eriti
suur endiste vabadussõjalaste ja
eriti vabadussõja ohvitseride tung,
kuigi Vironia väikesena Tartus
oma tegevust asus jätkama. Peale
oma vabadusristimeeste oli ka
juurdetulijate hulgas suur protsent
vabadusristimehi, nii et kui 1922.
aasta 24. veebruaril Tartus oli
vabadusristide kätteandmine, siis
kõigist vabadusristi saajaist üli-
õpilasmütsikandjaist moodustasid
viroonlased üksi suure enamuse,
ja seekordsete vabadusristisaajate
üldarvustki moodustasid välja-
paistvalt suure rühma, mis mulle

ja vist kõigile pealtvaatajale väga
silma torkas.

Et käesolevas ülevaates viroon-
laste vabadussõja-aegist teotse-
mist pikemalt käsitleda võimalik
ei ole, lõpetan mainimisega, et
Vironia mälestust neist ohvritest,
mis tal Eesti heaks vabadussõjas
ustavalt tuua tuli, pühaks peab
ja seda enesele 1924. aastal ala-
tiseks silmi ette seadis langenud
kaasvõitlejate auks mälestustahvli
ülesseadmisega konvendikorteri
saali seinale.

Olles lühidalt käsitletud Viro-
niasuhtumisteesti rahvuslikkudesse
küsimumstesse nii sõjaeelisel ajas-
tul kui ka vabadussõja aegu, ei
ole liigne siinkohal ära märkida
eesti avalikkuse suhtumist Viro-
niasse. Vironia asutamise päevil

tervitati teda kaunis otsekoheselt
ka ajakirjanduses. Vironia 10.
aastapäeva puhul Vironia tegevuse
esimese lühida ülevaate kirjutaja
on tarviliseks pidanud lisandada
eelmisele niitamisele lauset: „Isegi
„Postimees“ tervitab teda“. Kuigi
niitama peab, et eesti ajakirjandus
kaunis üldiselt on viroonlastesse
vaenuliselt ja pahatahtlikult suht-
tunud, näitab eelmine osund, et
vähemalt 1910. aasta paigu on
Vironia lugenud oma kõige äge-
damaks pealetungijaks „Posti-
meest“ ja tema ringkondi, s. o.
EÜS-i ringkondi¹. Tallinna sel-
leageiselt radikaalseilt ringkonnilt
ei võinud Vironia juba oma kor-

¹ Sellega ei ole öelda tahtud, et ka
praegu samal määral võiks samastada
EÜS-i ja „Postimehe“ ringkondi.

poratiivse vormi tõttu oodata kätelkandmist. Kuid EÜS-i ringkondade poolt vastolu avaldused Vironiale, mis hakkasid nähtavale tulema juba aasta paari järele peale kinnitust, tekitasid alati erilist võõrastust viroonlastes ja sellepärast tundus see vastolu viroonlastele vahest ehk suuremana, kui ta tõepoolest oligi. Vironia on alati vaadanud EÜS-ile kui oma vanemale vennale. Nende mõlemate tekkimise protsessis on palju ühiseid jooni. Vahe on peamiselt selles, et tehnilistele aladele eesti üliõpilasi hakkas suuremal arvul siirduma umbes 20—30 aastat hiljem kui ülikooli, mistõttu nende kogunemisprotsess Riias umbes 25 aastat hiljem algas; ja veel selles, et välised olud ei võimaldanud EÜS-il muutuda korporatsiooniks, kuna 9 aastat hiljem Riia välised olud just tõukasid Vironiat saama korporatsiooniks. Ühiseid jooni aga võib palju rohkem loendada: Mõlema organisatsiooni liikmeskond põlvneb ühesuguseist sotsiaaloludest; nende organisatsioonide liikmeskonna meelsuses mingit tunduvalt vahet leida, vähemalt Vironia olemuse esimese aastakümne vältel, oleks kaunis raske, sest kodanline meelsus, võiks koguni öelda, eduerakonna seisukohad olid liikmeskonna suure enamuse seisukohad nii siin kui seal. Ühtlust sotsiaalpoliitilises vaateis ei nõutud oma liikmeskonnalt ei siin ega seal. Ka Vironias on alati eluvõimalust ja väljendumist lubatud nii radikaalseile kui ka sotsialistlikele liikmeile. Alles hiljem, kui Riiga Vironia kõrvale asutati kõresem eesti üliõpilaste ring „Laine“, mis paari aastase kinnitamatu teotsemise järele legaliseeriti Riia Eesti Üliõpilaste Seltsi nime all, hakkasid radikaalsemad elemendid sinna kogunema; kuid sotsialistliku ilmavaatega liikmeid on Vironial ka hiljem olnud. Ka selle radikaalsema „Laine“ ringiga on Vironia otsinud leplikku läbisaamist kuni ühiste kõneõhtuteni ja ühise Riia Eesti Üliõpilaste Karskuse Seltsini, kus üksvahe viroonlasi ligikord sama palju oli kui lainelasi. Vironia ja EÜS-i vahekorda ei võinud tumestada ka mingi kadetus maie jagamisel,

sest viroonlased ei taotlenud mingit mõjuvõimu poliitilisel rahva juhtimisel, ja kutsealaliselt võisid Vironia ja EÜS teineteist ainult täiendada Lõpuks olgu mainitud, et Vironia on alati otsinud head vahekorda EÜS-iga ja on alati püüdnud kõigest hoiduda, mis oleks võinud vahekorra paranemisele takistuseks saada, sest vahekorra halvaks kippumisele ei leidnud Vironia mingit olulist põhjendust, ümberpöörduvalt, Vironia leidis, et eesti elu edendamine kategooriliselt nõudis EÜS-i ja Vironia, eriti nende vilistlaskondade ühist ühemeelset tööd, sest kuni lai Venemaa lahti oli, võis Eesti majandusliku elu edendajaid Piiteri ja Moskva tehniliselt ülikoolet vähe oodata. Kuidas Vironia omalt poolt püüdis vältida igat vähegi mõeldavat põhjust vahekorra halvenemiseks, sellest mõned näited: 28. novembril 1907. aastal tegi Frat. Estica Vironiale ettepaneku astuda omavahel kartelli. Et väliskartellide sõlmimise soove sel ajal oli ka sakslasil ja lätlastel enesele säärase õiguse juba olid usurpeeritud, siis Riia C! C! 1908. a. jaanuaris andis korporatsioonidele vabaduse väliskartellide loomiseks. Selle järele Vironia konvent andis kartelli küsimuse komisjoni lahendada. Enamuses Vironia buršiliseimaist liikmeist koosneva kartellikomisjoni esimeseks tööks oli teha konvendile ettepanek pakkuda Vironia poolt kartelli ka EÜS-ile. Ja sellele vaatamata, et vahekorda EÜS-iga ei võidud sel ajal enam kuidagi heaks nimetada, tegi Vironia ikkagi vastava pakumuse EÜS-ile, millest küll midagi välja ei tulnud. Aasta hiljem, kavatsedes Tartus palli pidada, Vironia esialgul kutsus kaaskorraldajaks Estica, kuid mõne liikme protesti tõttu, kes toonitasid seda, et kartelliläbirääkimised EÜS-iga ei ole veel lõpetatud, ja et pallil korporatsioonidel koosinemine võiks läbirääkimistele pahasti mõjuda, loobuti ühise palli korraldamisest ja, et Estica üksi oma vastutusele palli korraldamist ei soovinud võtta, pani palli toime Vironia üksi oma nimel. Vironia ei pidanud seda-

võrd tähtsaks seda, kes palli kodumaal korraldab, vaid et seda üldse korraldataks. Vironia soovis demonstreerida, et eestlasil on juba küllaldaselt intelligentset seltskonda. Oli teada selle seltskonna suure osa kalduvus muulaste enam hiilgava seltskonna poole ja Vironia tahtis oma pallidega sellele teatavat tõket teha seltskonnavõimsa eestluse arvukuse esiletoomisega ja selle seltskonna omavahelise ligindamisega. Et mõlemad Vironia pallid 10. I 1909. ja 7. I 1912. a. Tartus hästi korda läksid, on kinnelduseks sellele, et ajakirjanduse pealekäämistele ja vaenuavaldustele vaatamata Vironial oli ka kodumaises eesti seltskonnas küllaldaselt hea nimi. Seda oli saavutanud üliõpilasviroonlaste valju distsipliinitatus ja vilistlasviroonlaste vaikne, suurekella löömiseta, kuid väärtuslik ja tarvilik töö eesti asja edendamisel nii Tallinna kui Tartu seltskonnas.

Vaatleme veel lühidalt Vironia ja muu organiseeritud eesti üliõpilaskonna vahekordade arengut. Eelpool tuli juba riivata raskusi sõbraliku või vähemalt heanaaberliku vahekorra taotlemisel EÜS-iga. Kõige kergemaks loomulikult osutus organiseerimise vormi poolest sarnasemate, s. o. korporatsioonide koondamine liiduks. Kuigi Vironia alati pooldas eesti üliõpilaste vahekorra loomist nii laial alusel, kui see vähegi praktiliselt läbiviidav oleks, nõudis selleaegne olukord eesti korporatsioonidelt paratamatult omavahelist liitumist, sest pealetung korporatiivsele organiseerimise vormile oli sel ajal äärmiselt tugev ja vihane. Oli vaja üksteisi vähemalt moraalselt toetada, võimaluse piires ka mõjustada üksteise teotsemist ja üksteise vahelisi kokkupuuteid korrastada, sest üksikute vead tõmmati kohe suurekella külge ja tembeldati kõigi korporatsioonide veaks. Eriti paha oli Vironiale kõrvalt näha, kuidas need, kes kõige rohkem üliõpilasorganisatsioonest pidid ühte kuuluma, olid kõige ägedamas omavahelises tülis kõrvaltvaatajale tühiseina näivail põhjusil. Üli-

õpilasseltside ringidest heidetakse ette, miks on EKL üldse loodud, kuna ju loomisest oli üldine eesti üliõpilasorganisatsioonide vahekord. Selle kohta oleks öelda, et kui 1911. a. sügisel üldise vahekorra kava küsimus Tartus üles tõsteti, siis sellekohasest arutlusest võttis osa ka üks Vironia vilistlane. Olles sellelt saanud neist EÜS-i, Estica ja Sakala vahelisest läbirääkimisest vastava esitise, Vironia konvent avaldas kohe oma pooldust nii läbirääkimistest osavõtule kui ka eesti korporatsioonide ja seltside vahelise vahekorra loomisele üldse. Kuid Tartus olid organisatsioonid ja nende liikmed nii okkalised, et vahekorra loomisest ei tulnud midagi välja, vaid vastastikune leppimatus ja sallimatus aina kasvas: mitte ainult üksikud üliõpilased ei sattunud muuorganisatsioonilastega tülili, vaid organisatsioonide eneste vahel tekkis leppimatu tüli vahekord; isegi Tartu eesti korporatsioonid olid omavahel tülis ja vaenus. 1914. aastaks oli Tartu eesti üliõpilaskonna vahekord muutunud täiesti väljakannatamatuks ja kõige rohkem etteheiteid langes avalikkuse poolt korporatsioonidele, mis Vironiale väga valus oli pealt näha ning ära kuulata. 1911. aastast saadik oli vahekordade korraldamise initsiatiiv EÜS-i käes, kuid et sellest midagi välja ei tulnud, ümberpöörduvalt, EÜS ise Sakalaga ägedasse tüli vahekorda oli sattunud, leidis Vironia oma kohuseks eesti üliõpilaselule häbitavaiks kippuvaid vahekordi lahendamiseks asuda. Et üldise vahekorra loomisele enam mõeldagi ei olnud, siis seadis Vironia enesele vähema ülesande, ta asus eesti korporatsioonide vahelise vahekorra lahendamisele (konvendi otsus 16. II 1915. a. — saata kõigile korporatsioonidele vastav ringkiri¹, mille viljana tekkis 1915. aasta kevadel EKL. Kuigi nii ühelaadiliste ja teistest väliselt erinevate organisatsioonide vahel, nagu korporatsioonid, ligem liitumine enesest mõistetav on ja varem või hiljem ikkagi oleks pidanud teostuma, on EKL-i idee te-

gelikult sündinud olude sunnil. Üheks tõukeks oli ka „Üliõpilaste Lehe“ tekkimine, mille asutamist Vironia toetas ja mida ei lakanud toetamast edaspidigi vaatamata lehe poolt Vironiale kui korporatsioonile tekitatud kibedustunde, sest alaliseks muutusid lehe teismõtteliste kaasosanikkude poolt korporatsioonide kohta halvaks avaldamised lehes. Need „Üliõpilaste Lehe“ pealekäämised kiirustasid EKL-i loomist.

Kui EKL-i läbi korporatsioonide omavaheline läbikäimine enam vähem joonde sai, siis asus Vironia ka EÜS-i ja Sakala vahelise tüli seiskumise lahendamisele. Selle tüli asja lahendamisel Vironia ei olnud mitte ainult lahendamise vajaduse küsimuse ülestõstmiseks, vaid valiti ka EÜS-i poolt vahekohtunikuks. Selles valikus nägi Vironia enesele ja oma korrektsusele erilist tunnustust, sest oli ju EÜS eelnevatel aastail arenenud täiesti korporatsioonide vastaseks.

Üldise eesti üliõpilasorganisatsioonide vahelise vahekorra loomise küsimus kerkis Vironia ees üles uuesti 1917. aasta kevadmestril EÜS-i poolt saadetud vahekorra eelnõu puhul. Seda küsimust, kui täiesti uut kavast väljendatud ulatuse poolest, arutati põhjalikult esmalt komisjonis, siis konvendis ning Vironia otsustas vahekorda astumise jaatavalt, kuid ühtlasi leidis tarviliseks selle üle teistele EKL-i liikmeile saata pikem seletuskiri. Selle kohta tuli ühelt EKL-i liikmelt protest nõudega, et see küsimus saaks ühiselt EKL-is otsustatud. EKL-i koosolekul selgus, et ka teised korporatsioonid peale protesteerija olid küsimuse otsustanud iseiseisvalt ja jaatavalt.

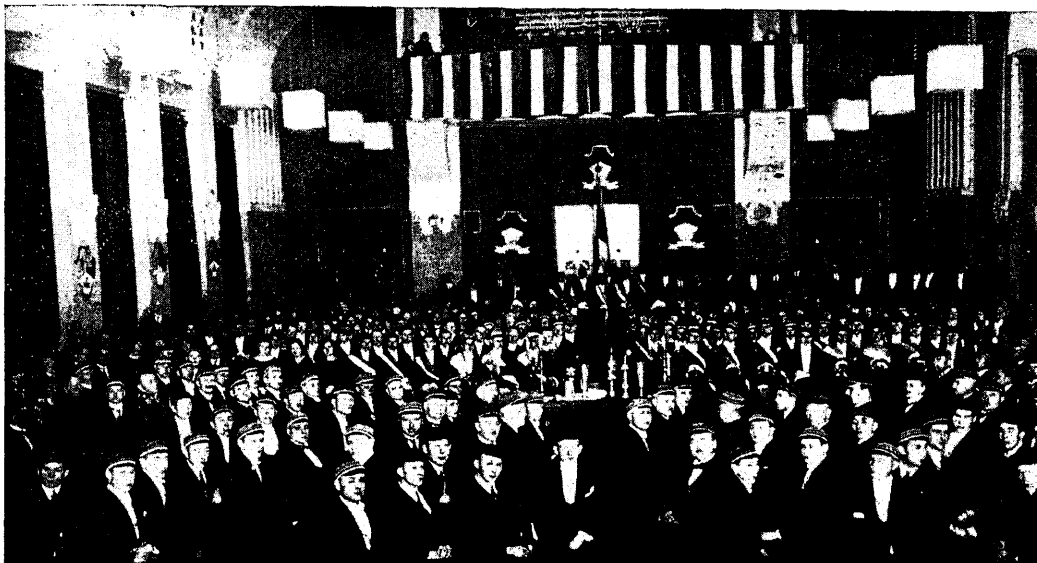
1915. a. sügisest peale asus Vironia ühes Riia polütehnikumiga Moskvas. Järelikult tuli eelmainitud EKL-i koosolekule Tartusse saadik saata Moskvast, mis oli suurte kuludega seotud. EKL-i koosoleku pärast üksi oleks seda vaevalt tehtud, sest hääletada võis ka kirjalikult. Aga samaks ajaks, 25.—27. märtsiks 1917. a. oli Tartusse kokku kutsutud eesti üliõpilaste kongress. Ja selle kongressi puhul leiab

Vironia konvent saadiku saatmise tingimata vajalikeks. Saatmist on sel puhul põhjendatud järgmiselt: „jääme muidu kodumaast liiga isoleerituks, ei oska temaga enam kaasa elada.“

Sel puhul võiks mööda minnes ära märkida Vironiat karakteriseerivana, et mida raskemaks olud läksid, mida vähem eestiline oli ümbritsev õhkkond, seda energilisemalt asuti kaasvõitlejate keskel eestilise vaimu õhutamisele. Nii Moskva oludes, ligema kontakti loomiseks eesti seltskonnaga üüriti kooskäämisteks tuba Moskva Eesti Seltsilt. Moskvast 1916. a. kevadmestril otsustas Vironia konvent igati toetada „Üliõpilaste Lehe“ poolt algatatud suvisemestri mõtet, pidades oma liikmetele kokkutulekut Tartusse suvisemestriks väga tarvilikuks, ja avaldas soovi, et suvisemestri eeskavasse võetaks ka spordiharjutused spetsialisti juhatusel. Ja kui suvisemestri toimikond otsustas suvisemestri korraldamise edasi lükata, avaldas Vironia kahetsust. Moskvast Vironia võttis oma saadiku läbi osa Lednitzky algatatud Rahvuste-büroo tegevusest. Moskvast Vironia algatusel pandi toime pidu Eesti Rahva Muuseumi heaks. Ja Moskvast 1917. a. kevadel, kus viroonlaste arv oli sõjaväkke kutsute läbi juba hõredaks jäämas, ajal, kus kõikide mõtted olid kiindunud poliitilisesse suursündmusesse, algatati Vironias uuesti sundlikud kõneõhtud, mis vahepeal olid soiku jäänud, korraldati konvendi kulul kõigile sundlikud eesti keele kursused, ka asuti eesti ehitusteadusliku sõnastiku koostamisele, mis küll ainult mõnekümne sõna läbiarutamisega piirdus, sest 1917. aasta sügissemestril oli viroonlaste pere juba nii väikeseks jäänud, et tema seda algatust enam kanda ei suutnud.

Samuti Riias 1918. a. sügisel, mil Vironia end uuesti kogus 8-liikmelise konvendiga ja väga arvuka lihtliikmete perega, kus ligemas tulevikus sakslusesse uppumine eestlasile paratamatuks hakkas paistma, oli konvendi peamiseks mureks hoolitseda noorliikmete huvi eest eesti asja vastu, mis pärast otsustati konvendi liik-

¹ saadetud 21. veebruaril 1915.



Vironia 25. a. juubeli aktus Vanemuises.

meks võtmise tingimuseks teha eksamite sooritamine selleks valitud komisjoni ees eesti keeles, eesti kirjandusloos ja eesti ajaloos.

Veidi riivame veel Vironia asumist Tartusse. 1920. aasta sügisel Vironia Vilistlaskogu harutas seda küsimust. Mitmed olid Vironia tegevkonvendi Tartusse asumise vastu, ja eelistasid selle jäädavalt lõpetamist, eeldades, et Tartu oludes Vironia tegevkonvendi vaim saab kohalikkude olude mõjul hoopis teine, kui see oli Riias. Riia oludes Vironia võttis oma liikmekandidaatideks kõiki, kes soovisid. Selle läbi tekkis küllaldane tasakaal üksikute voolude vahel ja Vironia suutis alati ka äärmusele kaldumised hoida teataval keskteel. Sellest keskteest püsivalt kinnihoidmine ja viroonlaste tugev ühtehoid, mis võimaldas seda keskteel püsimist, moodustasid selle miski, mis Vironiast lugupidamise tingis ka mittekorporatiivsetes ringides. Tartu oludes aga ei olnud mõteldagi sellele, et kõiki sisseastuda soovijaid oleks võidud võtta liikmekandidaatideks ehk rebasteks. Tuli tingimata leida mingi sisseastujate arvu piiramisviis. Ja milline

see ka ei oleks, ikkagi tekiks mingi ühekülgne liikmete põimendus, mis lõpuks kergesti võiks osutada eitavalt mõjuvaks Vironia tegevliikmete vaimule. Teiseks leiti, et Riia rahvusvaheline C! C! tehnilise ülikooli alalist pingutavat tööd nõudvas õhkkonnas oli hoopis teise vaimu kandjaks kui ennesõjaaegne Tartu Ch! C!. Igatahes Tartu eesti korporatsioonide asutamise aeg ja nende omavahelised sageli liigagi ekstsessilised tülitsemised sundisid arvama, et seal midagi väära tooni andmas on, ja kardeti, et Tartu oludemõju kõvem saab, kui Vironia Riia-aegseist liikmeist koosneva väiksearvulise konvendi ja eemalseisva vilistlaskonna mõju. Neile kahtlusile vaatamata, vastu tulles Tartu Ülikooli kogunenud viroonlaste soovile ja pidades oma kohuseks jätkata noorte kasvatamistööd, vilistlaskonvent enamusega kiitis heaks Vironia konvendi avamise Tartus. Esimene konvendi koosolek peeti 4. oktoobril 1920. aastal ja 1920. aasta 13. oktoobrist alates on Vironia Tartu Ülikooli juures registreeritud. Endiseid konvendi liikmeid oli Tartus studeerimas 8 ja peale selle endiseid lihtliikmeid. Uute liikmete

vastuvõtt piirati esimesel aastal 12-ga, mis sisseastuda soovijate arvuga võrreldes oli väga väike arv. Et pidevus Riia Vironia ja Tartu oma vahel suurem saaks, siis kolm-neli Tartu vilistlast võtsid esimese paari aasta kestel alaliselt osa Vironia konventidest. Kõigele vaatamata tekkis Vironiasse Tartus umbes kolmandakolmandaks aastaks liialdatud buršilisuse ja kõrge-elu toon, mis vilistlaskogu mõjustusel viimasel ajal on vaibunud. Vironia esimesed kümme aastat Tartus näitavad, et kuigi Tartus selle kesktee pidamine, mida Riias harrastati, raskem on, siiski Vironia Tartusse asumise otsus on küllaldaselt õigustust leidnud, sest Vironia tahab ja suudab ka Tartus oma nime hoida vähemalt sama kõrgel kui Riias seda suudeti.

Esimeseks tähtsamaks ülesandeks Tartus oli oma maja muretsemine. Juba Riias 10. aastapäeva puhul hakati plaanitsema oma maja ostu ja otsiti selleks paslikku, kuigi Vironial oli 1901. aastast saadik küllalt nõuetele vastav konvendikorter Tartu ja Rütli uulitsa nurgal, kuhu Vironia jäigi kuni lõpuni. Ka raskeil ja segaseil sõja-aastail, kus Vi-



Vironia 25. a. juubeli pidulisi.

ronia aastate kaupa Riist lahutatud oli, hoidis majaomanik Vironia mööbli korralikult alles, kuni Vironia Tartus oma majja kolida võis. Algul Tartus peeti koosolekuid vilistlase ruumes, kuni sobiv maja leiti, sest ei tahetud mitu korda kolida, kuna oma maja ostuküsimus oli kindlasti otsustatud. Maja ost sündis osalt vilistlaste poolt selleks kingitud ja osalt nende poolt laenuks antud summadega. Kurioosumina võib meelde tuletada, et veel paari aasta eest, mil maja ostuvõlad ja remontide kulud kingituste teel peaaegu täielts juba kustutatud olid, hakati üliõpilaste ja eriti abiturientide keskel levitama juttu, nagu oleks Vironia maja võlgade pärast oksjoni haamri alla sattumas.

Teise tungiva ülesandena peale Tartusse asumist tuli EKL-i tegevuse elustamisele asuda, sest seltsidesse rakindunud üliõpilaskonna poolt taheti korporatsioone täiesti

seina äärde suruda. Minki üksvahe koguni nii kaugele, et taheti üldmütsi kandmist kõigile sunduslikuks teha. 1920. aastal osutus EKL Vironiaga koos ainult kolmeliikmeliseks, sest Rotalia oli alles Tartus avamata ja Ugala oli Esticaga leppimatus tülis. Tuli Vironia konvendi vähearvulisusele vaatamata kaalule heita teiste poolt Vironiaga arvestamine ja osutati Vironia EKL-ist lahkumise võimalusele, kui Ugala ja Estica omavahel kokku ei lepi. Vahetalitajana osutati ka õiglast teed leppimiseks, mis ka lõpuks toime tuli. Sellega pandi alus EKL-i edenemisele, mis pragu on 6 korporatsiooni liit üle 500 tegevliikme ja üle 600 vilistlasega ja Vironia loodab, et EKL korporatsioonide elu korrastajana ja määrastajana suudab paljugi veel edendada.

Järgmisena Vironia jätkas lepinguvahekorra taotlemist EÜS-iga, otsustades 19. 2. 1923. aastal uuesti esineda EÜS-ile vastava

ettepanekuga. Ka seekord ei tulnud sellest midagi välja ja alles 1928. aastal leiti kokkulepe, mis 25. aprillil 1928. aastal Vironia konvendi poolt vastu võeti.

Mainida oleks veel vahekorralepingu sõlmimine Riia endise C! C! liikmetega ja Tartu Ch! C! ga, mis taotlevad rusikaõiguse vältimist, ja sõpruslepingu sõlmimine Helsingi Ülikooli Karjala osakonnaga, mis taotleb hõimutunnete edendamist.

Eelolevas kirjutises olen võimalikult hoidunud nimedest, sest üksikute isikute mõju kirjeldamine ja hindamine oleks viinud Vironia senise elukäigu käesoleva lühida ülevaate raamidest välja. Kuigi igal ajal oli üksikuid, kes oma püüdu Vironia heaks rohkem on ohverdanud kui teised, ja oli ka neid, kel erilisi teeneid Vironia ees, kuid, nagu Vironia on alati tegu ennast taotlenud, loobudes loorberite püüdmisest, usun, et ka üksikud viroonlased samuti on

teotsenud ja õigeks peavad, kui olen nende püüete tulemused ette toonud isikute mainimiseta.

Viimase kümne aasta jooksul on vilistlaskonvendi peamiseks mureks olnud maja ostu ja ümberehituste kulude katmine. Edaspidi võib ja saab vilistlaskonvent

suuremal määral kui seni toetama tegevkonvendi ja abivajavaid tegevliikmeid. Tegevliikmete ülesandeks on ja jääb hästi kasutada antud võimalusi, hoolitsedes, et see tõsine töö ja isamaalsuse vaim, mille meile pärandanud Vironia asutajad, oleks alaliselt Vironia

ja viroonlaste vaimuks, ja et need sõnad, mis üle kolmekümne aasta eest teerajajad seadsid omale silmi ette: „Ühisus, Kindlus, Ausus“, et need ei tumeneks, vaid jääksid alati Vironia ja viroonlaste tunnuks.

Korporatiivse kasvatusese põhimõtted ja eesti korporatsioonid.

L. Sepp.

Korporatismi all mõistetakse ikka veel päris laialdaselt baltisaksa värvimütse kandva kildkonna oletatavat püüet «omavahelise kokkuhoiu teel ja teistega vastollu asetumise kaudu saavutada tugevust ja oma vennastumissümboolikaga identifitseerida kõiki omi liikmeid — kas või nende liikmete intelligentsi — tihti kõrgeväärusliku — atrofereerimise teel» Piinlikuks minevat vaid seisukord, kui jõutavat põhiküsimusteni, kus «tuleb välja, et korporant seal mõtleb täpselt nagu selfside ideoloog» (Ilmar Tõnison — «Kriitilisi pilke» ja «Üliõpilasleht»).

Esimene eksitus selles mõtlemisviisis on abstraktse korporatiivse kasvatusese põhimõtete asemel konkreetsete korporatsioonide välisesemete esiletõstmine, alates värvimütsist. See eksitus on täiesti arusaadav väljaspool korporatiivseid organisatsioone seisvate ringkondade poolt — kuna sama eksimine vahel ka ette tuleb koguni nooremate korporatsioonide liikmete juures. Ei saada alati aru, et need välisesemed on ainult kasvatus-metoodilised abinõud peasihthide saavutamisel, mis on kujunenud välisest traditsioonidest ja omaaegsetest oludest ning kaalutlemisest. Arvatakse, et »korporatiivsus« seisab peamiselt ainult värvimütsis, rapiiris ja teistes esemetes, ja nende kaudu võimaldatud ning soodustatud välisrepresentatsioonid ning pompis. Sellele viljakale ja pinnapealsele arusaamisele põhjendatud voolu või

kalduvust nimetaksin mina selleks »korporantlikkuseks«, mida välispuolsed ringkonnad korporatiivsusseks peavad, missuguse nähtuse vastu aga just kõik tõsisemad korporatsioonid ise kõige kindlamalt võitlevad.

Korporatiivse kasvatusese ülesanne seisab peamiselt iseloomu väljaarendamises ja kasvatamises, suunas, mida vajab ja nõuab seltskond oma tulevastelt liikmetelt. Korporatsiooni püüet on kujundada väikest seltskonna algrakukest, ühendades kõigepealt enam-vähem ühtlaste iseloomu printsipiidega noori, neid kõita tihedate sõpruse ja vendluse sidemetega terveks eluks ning liites elukogenenuid vanu kõige noorematega, luua sidet ja alal hoida suuremat kontinuiteeti generatsioonide vahel. Kuna lähidate sõprade arv aga mitte liiga suur ei saa olla, sellest on tingitud korporatsioonide tung hoiduda liigse laienemise eest. Lähidate sõprade ringi astudes peab noor liige esimest korda kokku puutama seltskonna nõuete ja arvustusega. Nooruri endateadvus peab õppima selle juures alla neelama niihästi oma sõprade lõbusa naeru, kui ka arvustuse eksisammude ja noorusele nii omase pealiskaudse »dekadentsi« puhul. Ta saab esimese kerge tuleproovi, mis teda sunnib muutuma põhjalikumaks ja õpetab kaitsma omi tõekspidamisi, mis temale kallid. Kuid ka erinemiste juures ja vaatamata n. n. «rebaste» ja «noorte majade» vahel ettetulevatele halpustele, tekib siiski noortes ti-

hedal kokkupuutumisel kandvamate kaasvõitlejete ja juba tegelikku ellu läinud vanade liikmetega autoriteedi ja enesedistsipliini tarviduse tunne, mis on eeltingimus tarviliseks tolerantsiks pärastistel võistlustel avalikus elus. Lähidate sõprade ring nõuab sellejuures kõikidelt täielikku avameelsust ja otsekohesust, ning hindab sellejuures kõige rohkem julgust olla otsekohene ka siis, kui see kas või vastuseisu tekitab. Püütakse piinlikult kultiveerida niihästi isiklikku kui ka kollektiivset autunnet, nõudes vastutuse kandmist niihästi oma kui ka sõprade sammude ja tegude eest. Süstemaatilistelt püütakse kasvatada kohusetunnet ja korralikkust ning arendada arusaamist, et üldsuse tarvidused seisavad kõrgemal üksikisiku mõnudest ning huvidest.

Korporatiivsete kasvatuspõhimõtetele täielise vastandina tuleb pidada voolu, mis eitab generatsioonide lähidat sidet ja sellest tekkivat liiga aeglast evolutsiooni, pidades kahjulikuks ilmavaadete kiirele arengule iga suguse autoriteedi olemasolu. Kui seda ideoloogiat abstraktselt edasi arendada, ilma ühegi konkreetse näite peale mõtlemata, peaks selle voolu ideaalsed üliõpilasorganisatsioonid olema võimalikult vabad seltskonna, eriti vanemate generatsioonide kontrollist ja mõjust. Pearõhku tuleb panna ilma vate arendamisele, eriti filosoofilisel ja poliitilisel alal. Min-

gisugused «eelarvamised» ei tohi takistada individuaalse ilmavaate kujunemist, mis on kõrgem siht ja ülesanne. Isiklik eraelu on sellejuures püha puutumatus, mis teisi liikmeid ei tohi huvitada, side liikmete ja organisatsiooni vahel võimalikult vaba, mis kergesti võimaldaks niihästi uutele juurdeliitumist, kui ka vanadele liikmetele eemalejäämist.

Sääraste üliõpilasorganisatsioonide tüüpe nägime venelaste juures enne ilmasõda. Tingitud oli see vene mentaliteedist, mis täiesti omapäraselt arenes. Näituseks Saksamaal arendab end koguni radikaalne vool Hegeli Feuerbachi, Engelsi, Marxi ja Bebeli kaudu distsiplineerituks ja tugeva autoriteetse keskkohaga sotsiaaldemokraatiaks, mis tugevat riiklikku-, kuigi sotsialistlik-riiklikku ideed kannab, ning seltskonna, resp. ühiskonna survet üksikisiku peale õigustab, seega põhimõtteid üles seab ja teostab, mis paralleelsed ja osalt samasugused üldistele korporatiivsetele printsiipidele. Aga Venes kujunes hoopis vastupidine areng, mõjule pääses Hegeli radikaalsete järeltulijate, Stirneri j. t. ideoloogia, tekkisid Bakunin, Krapotkin, Tolstoi, jne., kes küll väga vastupidistel motiividel ja sihtidel, kõik siiski igasuguse riigi ja seltskonna autoriteedi hävitamist nõudsid, üksikisikut üldsusest kõrgemale tõstsid, humaniteedi idees ja igasugustes kõlblusseadustes vaba isiku lubamatul olenevust ja siduvust nägid. Vene akadeemiline noorus oli selle individualistliku ja ideelise anarhismi ideoloogiale vastuvõtlik taimelava, sellest siis ka nende organisatsioonid, mis kujunesid täielisteks antipoodideks igasugustele korporatiivsetele organisatsioonidele.

Missuguseks vene intelligents säärase ideoloogia mõjustusel kujunes, on teada. Elluastujatel puudus arusaamine ja ettekujutus tõelisest elust. Nende väljaarendamata iseloomude ja üli-

arendatud radikaal-anarhistlikude ilmavaadete juures jäi neil kaks teed: suurem hulk unustasid kõige lähemal ajal kõik omad «ilmavaated» ja muutusid ilmetuteks pärivett ujujateks činovnikuteks, vähemal arvul jäid nad eluvõrasteks ja teguõuetuteks resoneerijateks ning filosoferijateks. Ja sellepärast ei suutnud vene intelligents olla idee kandjaks ei vanale vene seltskonnale, ega praegusele uuele Venemaale, kus teatavasti jälle autoriteedile, distsipliinile ja üksikisiku ühiskonnale alistumisele rigoroossemalt üles ehitatakse, kui seda ajalugu kunagi enne näinud on. Niihästi vana kui ka uus vene seltskond on ennesõjaaegsest ideoloogiast tekkinud intelligentsi kui kõlbmata ballasti heitnud üle parda.

Ka meie eesti üliõpilasorganisatsioonides oli enne iseseisvuse aastaid Vene mõju märgata. Kuna selle pankrotti läinud ideoloogia mõjustus ka välistel põhjustel lõppenud, siis on meie iseseisvuseaegne üliõpilaskond sellest võrdlemisi vähe puudutatud.

Kõikidest eesti üliõpilasorganisatsioonide ideoloogiast käib sellepärast punase niidina läbi palju terveid korporatiivsekasvatuse meetodi põhimõtteid: «Nooruri õige kasvatamise printsiip on tema mitmekesine, vabamõjutamine, jne., seks üliõpilaskasvatuses koondiste ja organisatsioonide traditsioonid ja kasvatuse meetodid. «Organisatsioonid olgu teadlikud vastutusest, millise nad võtnud endale oma liikmete kõlblise ülespidamise eest» («Üliõpilasleht», EÜS-i erinumber). «Seltsi liikmete arv on juba 30. See asjaolu sunnib ettevaatusele. Seltsi asutades loodeti, et uus koondis pidi saama võrdlemisi ühtlase ilmega, mis võimaldaks seltsis küllal dastintiimsust ja avameelsust.» («Üliõpilasleht», EÜS. Veljesto erinumber) jne.

Mitte üldistes põhimõtetes ei ole sellepärast praegu lahkuminekuid korporatsioonide ja seltside vahel, vaid ainukeseks

sisuliseks lahkuminekuks on, et ühtlaste ülesannete kompleksis ühed üht ja teised teist osa oma peamiseks sihiks üles seavad. Kuna korporatsioonid kõige suuremat rõhku panevad oma liikmete iseloomu kasvatamisele, näevad seltsid oma peaaesannet tihti liikmete ilmavaate väljaarendamises. Korporatiivsete ringkondade arvamine on, et meie kool, samuti ülikool midagi ei tee õpilase iseloomu kasvatuseks, kuna see näit. Inglismaal on kooli otsekohesem ülesanne. Iseloomu arendamine ja kasvatamine on seepärast just meil erilise tähtsusega, olles pealegi erapooletu ala, mis võimaldab ka lahkuminevate ilmavaadetega üliõpilastel kuuluda ühte intiimorganisatsiooni. Kui kitsas ringkond välja arendab oma liikmete «ilmavaated», siis tekib harilikult üks ilmavaade mis kõigile liikmetele suurema ehk vähema tagajärjega külge poogitakse, kusjuures «lahkarvamised» armastatud pole.» Üued juurdetulejad toovad sugukonda (30 liiget L. S.) võõrast verd, uusi vaateid ja lahkarmamisi. Ühtluse säilitamiseks tuleb fikseerida liigete vastuvõtu kord kindlamalt, kuni ainsa liikme veto-õiguse sanktsioneerimiseni» («Üliõpilasleht», Veljesto erinumber). Ühtlase iseloomu printsiipidega kodanlane ja sotsialist võivad olla sellepärast ennem ühe korporatsiooni liikmed, kui ühe intiim-seltsi liikmed, kes eeskätt «noorurite oma (?) ilmavaate vabat (?) kujundamist» taotleb. Erandina võiks olla siin ainult EÜS, kes praegu enam ja seni veel intiimorganisatsioon ei ole, vaid intiimorg-ide ülesandeid oma üksikute sektsioonide kaudu teostab.

Vaatamata aga sellele sisulisele lahkuminekule oma peamises ülesandes on siiski selge, et põhiküsimustes korporant mõtleb täpselt, nagu seltside ideoloog. Ning mõtlevad mõlemad teadlikult. Suuremad lakkumineku, mille ümber ka seni tõelised mõteteavaldused on keerlenud, on — kor-

*Me pisarail rahu soovime
Veel venna vaiksuse hauasse!*

Asutajad liikmed: vil! David Koik
" " vil! Paul Tekkel
" " vil! Julius Radik
" " vil! Arthur Uibopuu
" " vil! Aleksander Zimmermann
" " vil! Jaak Lilienkampf
" " sv! Eduard Jakobi
coetus 1901/2 vil! Karl Teetsov
" 1902/3 vil! Erich Emberg
" vil! Alfred Ertel
" 1903/4 vil! Karl Mäggi
" sv! Aleksander Birkenthal
" 1906/7 sv! Karl Schumann
" vil! Peeter Laas
" vil! Nikolai Narusk
" vil! Ferdinand Sägi
" 1907/8 sv! Friedrich Ertel
" 1909/10 sv! Elmar Sild
" sv! Voldemar Kurg
" 1911/12 sv! Johannes Lippur
" sv! Aleksander Kahro
" sv! Robert Kull
" vil! Georg Gross
" 1912/13 sv! Eduard Simtmann
" 1915/16 sv! Aleksander Balin
" 1917/18 sv! Valter Gengelbach
" 1918/19 sv! Arthur Hendrikson
" sv! Mihkel Mattin
" sv! Martin Holberg
" sv! Aleksander Raav
" sv! Martin Tiitso
" 1920/21 sv! Richard Lippus
" 1921/22 sv! Ernst Virro
" sv! Gabriel Schiffer
" vil! Valter Viirmann
" 1923/24 sv! Ants Ruubel
" sv! Elmar Loorits
" 1924/25 sv! Elmar Rõivas
" 1927/28 sv! August Ostrat
" 1928/29 sv! Ilmar Klaassen

poratsioonide värvimüts ja sellega ühenduses olev n. n. baltisaksa haputaigen. Sellega ühenduses kardetakse, et korporatsioonid rahvuslikku leigust arendavad, meie omapärase rahvusliku kultuuri tekkimist ignoreerides ning takistades.

Nendest etteheidetest võib aru saada, samuti kui näit. kõrgesti hinnata tuleb tahet — anda rahvale omapärasust usku, pühkida ära kõik, mis pole eestipärane. On teinud ehk sellepärast ka liiga avalik arvamine — ironiseerides Taara usu loojaid, takistades vappide mahavõtmist kirikus, hukka mõistes «vene» kabelite tõrvamist jne. Sest ajalugu õpetab, et ärkav nationalism tõepoolest vabab, ilma välismõjustusefata usku nõuab: kas ei olnud ka Lutheri-Evangeliumi usu tekkimine ja leviv seletatav just Saksa rahvusluse tarvidusega oma usu järele, mis Rooma mõjuvõimu kaotas? Kas ei löönud niihästi vanad kristlased, kui hiljem luterlased puruks kõigeväärtslikumad kunstiesemed niihästi paganausu, kui katolikuusu templites?

Kuid ometi meie Taara usk ei levi ei rahvas, ei haritlaskonnas, vaid püsib edasi meil «saksa» ja «vene» usk. Nimede eestindamine ei edene — kuna keegi tõelise «nimega» isik oma «son'ist» või «mann'ist» ei lahku. «Saksa» ja «vene» usust on vahepeal saanud Eesti Evangeliumi ja Eesti Apostlik kirik. Eesti omapära ja traditsioone on palju rohkem vanades baltisaksa nimedes: Kreuzwald Jakobson, Tõnisson, Einbund — kuna hoopis värvita ja mitte midagi ütlev oleks mõni «Tõnispoeg» või «Üksliit». Ning Eesti pealinna Saksa Hansa ehitusstiil ning feodaalsed vapid on osa Eesti ajaloo, mida meie kui maa peremehed mälestusesemetena alal hoiame ning kaitseme.

Lõuna-Ameerika rahvad talitavad muidugi teisiti. Iga presidendi esimene ülesanne on seal omale ausammast ehitada. Järgmine kisub selle maha ja

püstitab uue. Inglismaal ei nuta ega kaeba aga keegi tagantjärele, et nende maad kaua aega valitsenud roomlased, taanlased ja normannid. Mälestusesemed kõikidest ajajärkudest seisavad alal üheväärsetena. Ning kellelegi ei tule seal mõttesegi, et nende kohtunikude keskajast päritolevate ja võõrsilt laenatud parukatega kaetud pead modernist sotsiaalõigusest aru ei saa või ajakõrgusel ei seisa.

Ka eestlased sarnanevad oma mentaliteediga inglastele. Peale selle, kui ajaloo karm käsi heaks teinud ajaloolised ülekohutud, kaob orja viha. Asemele astub peremehe suurmeel ja ta ulatab rahulikuks kooskõlaks käe oma ajaloolisele vaenlasele, võimaldades neile kultuurilise autonoomia ulatuses, millist veel keegi teine rahvas pole sõandanud järele teha. Mäletades veel hilises minevikus kannatatud vähemusrahvaste õigusetuse traagilisust, vaatab eestlane murega, kuidas valitseva rahva natsionalistlik imperialism plahvatusaineid koondab, Itaalias — Tirooli ning Dalmatsiasse, Poolas — Ukrainasse ja korridori jne. ning hindab kogu instinktiga Saksamaad ähvardava Hitleritondi hädaohlikkust.

Ning olles ühe osa Läänemere maa peremehed, tuleb paratamatult jätkata ka Läänemere maa ajaloolisi rahvusvahelisi traditsioone. olla idamaa piiril lääne-euroopa kultuuri eelpositiiks, püüda võimalikult alal hoida ja kaitsta ümbritsetava suurrahvaste seas ja poliitiliste suurjõudude kokkupuutumispunktil Läänemere maa iseseisvat, omapärasust arenemisvõimlust ja luua väikesena, kuid üheõiguslikuna liikmena rahvaste peres silda lääne ja ida vahel. Et meie tõepoolest siin ka tihti ajaloolisi radu käime, seda näitavad kõige selgemini paralleelid koguni meie praeguse ja Ordu riigi kokkuvarisemise eelse välisorientatsiooni vahel.

Läänemere maa ei ole olnud kunagi kubermang, vaid individuaalse riikliku ilmema,

ning vaatamata hiiglase rusikaõigusele nimetas end koguni maa viimane riigipea — vene keiser — nii personaaluniooni traditsioone meeldetuletavalt — Eestimaa ja Liivimaa vürstiks. Teiselt poolt oli, õnneks, maad tegelikult valitseva vähemusrahvuse emamaa — Saksamaa — geograafiliselt nii kaugel, et vaatamata saksa kodanlise klassi suurele immigratsioonile pärisrahvaste ümberrahvastamine võimalik ei olnud. Selle hädaohuga tuli aga arvestada. Päähugu kuni läinud aastasaja lõpuni oli eesti haritlaskonna omavaheline keel — saksa keel ning haritlase ja sakslase mõiste identne. Sellepärast on arusaadav tolleaegse eesti edumeelse haritlaskonna hirm saksastumise eest, missugune mentaliteet üksikutele — tihti asjatu irritatsioonina — tänaseni ulatub.

Käesoleva aastasaja generatsioon aga, venestamise ajajärgu kasvandikud, nägid korraka paks pilve just seljatagant üles kerkivat. Suure Vene rahva ja selle vaimliste keskkohade lähidus, anderikka ja tundelise, kuid karakteritu ja distsiplineerimatu vene intelligenti otsekohese kokkupuutumise mõju meie noorusele, ning lisaks hiilgavate isiklike karjäärade võimalus laialdasel Venemaal ähvardasid luua olukorra, kuhu Läänemere maa lõplikult uppunud oleksid. Kuna saksastumise hädaohu akuutsus oli möödunud, — uus generatsioon ei mõistnud enam saksa keeltki — siis püüti Veneni nivelleerumisest ning mündri nõõpidesse ja «kolleega» mütsidesse uppumisest pääsemiseks uuesti koonduda põlise Tartu kolmevärvilise üliõpilasmütsi alla. Mitte «knootide» kaabud, vaid Vene üliõpilaskonna üldmüts satub korporatiivse üliõpilaskonna põlguse alla. Avalikult demonstreerides kolmevärvilise mütsiga ning lindiga üle õla tahetakse alla kriipsutada erinevust üldisest vene massist, Läänemere maa põlistest traditsioonidest püütakse leida seljatuge orienteerumiseks Läänemere



Vironia Vilistlaskogu Eestseisus.

V.-paremale: E. Aule, N. Viitak, K. Ipsberg, O. Amberg.

Seades sammud pikal teekonnal hoolsalt taevatähtedele jõuab rändaja ikka sihile, nagu merimeeski laenetaval merel, põhjanaelu silmas pidades eksimata ümber maakera purjetab. Olgu Vironiale püsivaks teetähiseks, säravaks põhjanaelaks ta lipukiri «ühisus, kindlus, ausus», ja hoidku ta mehiselt kõrgel oma lippu.

Euroopas. Ning kui tuli Suur Heitlus iseseisvuse pärast, siis oli just lääneorientatsiooniga ringkondadel kõige selgem: nüüd või mitte kunagi.

Ja siis tuleb aeg, kus eestlane peremees on omas kodus. Kol-

mevärviga mütsi olemasolule tekib tõepoolest suur küsimusmärk. Korporatiivsed üliõpilasingkonnad, kes välisrepresentatsioonile rõhku panevad, on ise huvitatud Eesti Üliõpilaskonna esindusmärgi ühtlustami-

sest ja kaaluvad omaltpoolt selle teostamise võimalusi. Kuid kui määratakse valge müts üliõpilaskonna üldmütsiks, siis ei loobu mitte ükski korporatsioonid selle tarvitusele võtmisest, vaid ka teiste seas on üldist leigust

tunda. Nii kirjutab meeoleolurikalt »Üliõpilasleht« № 1, 1929. a. »Ja nii see on kujunenud. Me üliõpilaskonna välismärki — üldmütsi kantakse vähe. Ning kui kantakse, siis mingil sunnil ja sageli kui mingit hirmutist, midagi ligikaudu-taolist.«

Miks on see nii? Samul põhjusil, miks meil Taara usk ei levi. Ei saa odava välislaenuga luua rahvuslikku omapära. Ei saa hingeliselt veenda üliõpilaskonda, et see on kuritegu rahvusliku omakultuuri vastu, kui ta ei kanna Soome kaudu laenatud Rootsi üliõpilase suvimütsi, eriti talvel. Ja kui veel tihti võib silmata, kuidas muu- lastest Tartu üliõpilased üldmütsi vahel suurema innuga kannavad kui meie — siis teed tahtmata lõppjärel- duse: üldmüts pole muutunud Eesti Üliõpilaskonna esindusmärgiks, vaid see on — seaduslik Tartu Üliõpilaskonna välismärk. Kuid seda on veel suurema õigusega — vana põline Tartu kolmevärviline üliõpilasmüts.

Kas on mõlemil poolel, valgemütsil ja värvimütsil nii- palju tolerantsi, et tulevikus üht- lustamisele jõutakse, ilma et korporatsioonid oma erinevust täiesti kaotada pruugivad. Sest korporatiivse kasvatusmeetodi juures on mingisugune nähtav erimärk tarvilik. Mitte kildkond- likuks uhkustamiseks ja ilutse- miseks, vaid erikohustuste kan- da võtmiseks.

Üksikult üliõpilaselt ei või nõuda vastutust kõikide suure üliõpilaspere liikmete te- guviiside ja kõlblise ülalpi- damise eest, kuid ta võib ja peab seda tegema oma lähim- ate sõprade eest, kellega kannab ühtlast välismärki. Erinev välismärk annab seega iga üksiku üliõpilase seltskonna ava- liku kontrolli alla, tuletab alaliselt tema kandjale meelde, et iga sammu järel ka- luda tuleb. Kui sellest põhi- mõttest ka väljaspool heataht- likult aru saada tahetakse, siis lahendub ehk ka kord esindus- märgi küsimus.

Vastastikune üksteisest aru- saamise püüe ja ühistunne aga järkjärgult süveneb — milleks suuresti kaasa aitab ühine töö Üliõpilaskonna Edustuses. Kuigi mõni üksik hääl veel hüüab «võitlusele kahe leeri vahel», suureneb siiski arusaamine, et mitte võitlus, vaid kõikide nende rohkearvuliste mitmeilmeliste üliõpilasorganisatsioonide oma- vaheline võistlus vaimli- sel ja kõlblisel alal peab olema tõukejõuks noortele akadeemilistele kodanikkudele, mis neid sunnib suurimaile pin- gutusile enesearendamiseks ja iseloomu kasvatamiseks. Lõp- likult on üliõpilasorganisatioo- nid ainult selle järele hinnatavad, kuivõrd nad on suutnud ühis- konnale anda korralikke ja ko- huseitruid töömehi milgi alal. Sest, kordan veel kord, elu ei tee vahet, ega ei tohi teha vahet, kas keegi astub ellu värvimüt- siga, või töölise sonimütsiga, vaid kõiki hinnatakse vaid selle järele, mida keegi oma kohal ära teha suudab.

Eesti Üliõpilaskonna välissuunad.

H. Paalmann.

Kui võib öelda, et akadeemi- line noorus tegutseb suurel mää- ral ka tuleviku ülesannetega, siis on see maksev ühe meie üliõpilaskonna eelarves kehaka osa kulused neelava ala kohta — välistegevus.

Oleme väike riik, kelle täht- samaks ülesandeks enda ise- seisvuse säilitamine ja sõbralik- kud suhted kõigi teiste rahvas- tega. Väikeriikide saatus on sageli olenev tema välispolitiil- sest orientatsioonist, mille järgi hinnataksegi tema kultuursuse astet. Paratamatult tuleb meil, võrreldes mõne suurrahvaga, teha oma jõudude juures enam väljaminekuid, kui mitte keeru- lise diplomaatliku ennastlaien-

dava kasupüüde peale, siis vä- hemalt selleks, et nimi ja tead- mine tema olemasolust oleksid esindatud kõigis tähtsamates vä- lismaa keskustes ja rahvusvahe- listes ühendustes. Kuigi väik- searvulise esindusega, kuid esi- nedes lojaalse korrektsusega, võime sel moel ainult sümpaa- tiat võita, mis meie vahekorda- de peaesmärgiks.

Eesti üliõpilaskonna üheks põhikirjaliseks ülesandeks on ka tema esindamine välismail. — Üliõpilased, tulnud Vabadussõja karastavast tulest eestlusele või- detud Alma Materisse, nägid akadeemilise noorsoo ülesan- deks ilmtingimata ka teiste riik- kide üliõpilaskondadega läbikäi-

mise tarviduse, et luua hea lä- bisaamise ja koostöö õhkkonna, mis võimaldaks hõlpsamat aru- saamist teineteise püüetest te- gelikku ellu astumise ajal.

Mina ei soovi täna peatuda Rahvusvahelise üliõpilasliidu „CIE“ Eestile osakslangenud töö juures, kuivõrd just kitsamate liitude ja sõbralikkude üliõpi- laskondade juures. Rahvusva- helisse üliõpilasliitu kuulumine on loomulik ja teostus kohe üli- õpilaskonna algaastail, et ühiselt hankida soodustusi üliõpilastele välismail olles ja leida kohta enda nime propageerimiseks ning teiste üliõpilaskondadega kokkupuutumiseks. Tema sa- dasid üliõpilasi igal aastal koon-

davale kongressile ei suuda meie enam saata kui ühe esitaja. Kirjavahetus tema keskasutistega täidab suurema osa meie töökavast liidu suhtes.

Palju lähemad püüded juhiti aga üliõpilaskonna algaastail kõigepealt neisse maadesse, kellelega üliõpilaskonnaorganisatsioonid juba varem kokku puutunud ja kartell-lepingute või sõbraliku otsekohesuse alusel teatud vahekorras olnud. Need olid põhja ja lõunanaabrid. — Kerkis ülesse endastmõistetavalt Balti Üliõpilaskonna asutamise mõte, teenäitajana Balti riikide liidule. Oma asupaiga tõttu soome venenasrahva ja germaani-slaavi tõuliste Latvija ja Leedu vahel kujunes Eesti nagu normaalseks ja ühendavaks keskkohaks nende maade suhtes, aidates laiendada ametlikust heanaaberlikkusest mitte kaugemale mineva põhjanaabri kaasakutsutamisega Balti riikide leidmise mõtet kõigi nelja seas. Eesti ettepanekul astus kokku 1923. aastal Tartus esimene konverents, luues SELL-liidu (Suomi-Eesti-Latvija-Lietuva) nende maade üliõpilaskondade vahel, esimese selle ulatusliku, SELL-liidu keskbüroo asupaigaks määrati Tartu ja siia tulevad kokku kaks-kolm korda aastas üliõpilaskondade esindajad nõupidamistele üliõpilaste kokkupuudete lähendamise alal. Liidu liikmed on võrdõiguslised ja tema igaastased kongressid ning spordiõlümpeaadid peetakse vaheldamisi järjekorras nii, et iga kahe aasta tagant on samal maal üks kongress ja üks spordiõlümpeaad. Seitsme aastajooksul on arenenud kokkupuutumine endastmõistetavuseni ja sellena saavutanud kontinuiteedi Baltimaade akadeemilise noorsoo tulevikus lähendamise küsimuses.

Meie otsekohene ülesanne nimetatud liidus on tema asutamistest alandanud mõtete edasi viimine. Kuid ka selle liidu juures ei soovi ma üksikajalilt peatuda, vaid tema osade juures. Lähemais kokkupuutu-

mis ja pikemais järelekaalutlusis kristalliseeruvad Eesti üliõpilaskonna seisukohad enda lähemate maade üliõpilaskondade kohta. Kui veel algusaastail SELL-liidus tahteti tervikuna näha kaunis laialdast ringi, ka Poolat ja Skandinaavia maid, siis jätan need mõtted tegeliku koostöö mooduse leidmise lahendamise ja analüüsi püüdenud kujunenud vaatekohti hoopis teiselt jagamise aluselt, kui seda on liit, ja nimelt suhete läheduse astmestiku järgi. Tahaksin jaotuse lähtepunktina näha kolme alust meie rahvuslikus suhtumises: geograafiline, kultuuriline ja tõuline.

Geograafiline alus — seotud meie iseseisvuse säilitamistarbega juhib tihedale koostööle nende lähedate rahvastega, kellelega meil ühine ajalugu ja samaaegsed vabadusvõitlused ning loomiseaastad. Siit järgneb sõbralikkusest kaugemale minev põhjaliku üksteisetundmise tarve, et mõista üksteise olusid ja eraldada nende seas ühist töövilja. Need üliõpilaskonnad on Latvija, Leedu ja Poola.

Latvija, Eesti liiduriik ja sellena ainuke juriidiline algus Balti liidu mõttele. Meie suhted temaga on heanaaberlikud ja olude tundmine võrdlemise arenenud hõlpsa läbikäimise võimaluse kaudu. SELL-liidu koostöös tundub teinekord väikest rivaliteeti mõlemi maa hästiarenenud üliõpilaskondade vahel, kusjuures vaidlusaluseks SELL-keskbüroo üleviimine Riiga. Sealtpoolt on kuulnud ka korduvaid mõtteid lähema ühenduse loomisest Skandinaavia üliõpilaskondadega ja teadaanded Saksa soovidest läheneda oma idanaabreile. Läbikäimine on ametlikult heast vahekorras kaugemale ulatavam, sisaldues mitmete suuremate üliõpilaskonnaorganisatsioonide kartell-lepinguid Riia suurematega.

Leedu — kelle üliõpilaskond pühitseb neil päevil oma viiendat aastapäeva ja kelle ülikool asutatud iseseisvuse ajal. Suh-

ted temaga on nagu kauged, kuid lähem minevik märgib ära paranemist. Tahaks pidada loomulikult tugevalt lojaalset vahekorda nendega, et Balti riikide terviku mõte täies ulatuses täitmist leiaks. Sealt on pärit aga ka peatakiistus Balti koostööle diplomaatliku vahekorra puudumise pärast Poolaga ja paljuvaieldud Vilno küsimus. SELL-liidu peavaidlusaine moodustabki Leedu vastuseis SELL-liidu laiendamisele Poolale. Siamaani pidid sellekohased otsused tehtama ühel häälel. Kevadel peetud kongressil Helsingis, mis kestis kolme päeva asemel kuus, otsustati muuta nimetatud printsipi ja lubada otsustamist hääleteenamusega, asudes kohe selle korra teostamisele. Oleneb nüüd Leedu üliõpilaskonnast, kas ta ratifitseerib selles osas kongressi protokollid ja annab võimaluse ära kiskuda Balti riikidele lasuma kippuvat Balkani kuulsust, kellele oma vahekorrad kümneid aastaid reguleerimata, või jäädakse seal püsima objektiivsele vaatlejale kitsarinnalisena tunduvale igasuguse vähemagi koostöö võimaluse eitamisele Leedu ajaloolist linna — Vilnot omandanud naabriga. Juba avalikkuses tulevad sealgi kuuldavale häälele vahekordade lahendamise vajadusest, ent avaldatuna valitsuse vastasrinnalt. Igatahes peaks juba olema aeg vastastikuse järelandamisega võita see tülküsimus, mis äärmiselt kahjulik Balti riikide täieliku koostöötamise mõttele. Ei paneks Leedu motiveeritud vastuseisu deklareerimist pahaks, kui sealjuures ei takistata vähemalt teisi koos töötamast suure lõunanaabri üliõpilaskonnaga.

Poola — kelle riigipea juures käinud külas meie riigivanem ja vastupidi ning kellega ajaloolised ühise minevikuga ning eelmainitud ühise ülesande sidemed. Suurriigina Läänemere-maade peres soovib tema lojaalset vahekorda kõigi Baltimaadega. Üliõpilaskonna sidemed on kauguse pärast väiksemad, piirdudes üksikute viisakusak-

tidega ja sõbralikkuse tunnustamisega, nagu Eesti Üliõpilaskon-
lehe erinumber Poola üle, ke-
vadine ametlik külaskäik ja eel-
seisev Edustuse liikmete amet-
lik sinnasõit. Ka vanemal üli-
õpilaskonnanisatsioonil siin ja seal
on kartell-lepingu sidemeid.
Seda enam on aga läbikäimist
CIE kokkusaamistel, eriti vii-
mastel aastatel. Eesti üliõpi-
laskonna alaliseks sooviks on
Poola vastuvõtt SELL liitu.
Ühel häälel otsustamise pärast
on küsimust takistanud Leedu
ja jäänud crapooletuks Latvija.
Viimasel Helsingi konverentsil
aga leiti uus tee. Kuigi täis-
õiguslikuks liikmeks vastuvõt-
mine otsustati eelmainitu vas-
tuhääletamisel eitavalt, tehti
kokkuleppel Latvija nimel ette-
panek võtta Poola koostöötajaks
liikmeks, milline sai ka häälte-
enamuse ja ootab nüüd ratifit-
seerimist. Selle teostudes on
astunud määratu samm edasi,
et vähemalt akadeemilised noo-
red võiksid üksteise olusid
tundma õppida ja hilisemas
koostöös kaugelenägevamana
vahekordi normaalseks regu-
leerida.

Teise suhte liigina mainisin
kultuurilisi sidemeid, õigemini
rahva sümpaatiat kõrgel kul-
tuuriliseva Skandinaavia maa-
de üliõpilaskondade vastu. Neis
on nähtud Eestis ja kord SELL
konverentsil Riias rootslasi ja
taanlasi, kuna Norra üliõpilas-
kond võrdlemisi pahempoolse
liikmeskonnaga ei võta osa rah-
vusvahelisest läbikäimisest ja ka
CIE-st juba aastaid lahkunud on.
Eesti üliõpilaskond tunneb aja-
looliselt õigustatud lugupida-
mist Rootsi ja Taani vastu. Läh-
hema koostöö faktidena on ni-
metada mõned osavõtnud seal-
seist pidustusist, quasi-kong-
ressse ja külaskäike sealpoolt
Baltimaile. Arvatakse, et lo-
jaalne respekt vahest on tingi-
nud tagasihoidlikkuse neis kü-
simusis, kuna Eesti üliõpilas-
konna ustavam liitlane — Soome
— oma suhtumises sinnapoole
on teisel alusel. Tahaksin seda
probleemi aga teisiti seletada.
Ühele üliõpilaskonnale on kor-

raga ülejõu käiv kõigi suhete
süvendamine ja ta teeb seda
eeskätt nendega, kes temale läh-
emal seisavad. Kultuurilise
sümpaatia poolehoid nende üli-
õpilaskondade vastu püsib endi-
selt meie peres ja vastavate läh-
enevate sammude ilmnedes
võivad tõusta päevakorradele juba
tegelikumad küsimused.

Kolmas liik suhteid on meie
tõelised hõimusuhted kõigi va-
hekordade esirinnas sammuva
Soome üliõpilaskonnaga. Üli-
õpilaskonnasugu mõlemal maal
nimetab omaks täiesti ühtlase
väljavaate tulevikku, niihästi
hõimurahva lähenemise alal,
kui ka välisküsimusis. Siin on
loodud palju tihedamaid side-
meid tegeliku läbikäimise suu-
nas kui seda ükski kirjutatud
liit nõuab. Teineteise keele
õppimine, suvine üliõpilaskon-
nate, sõpruslepingud kõiki suu-
remate üliõpilaskonnanisatioo-
nide vahel, stipendiaadid, hõi-
müküsimuste käsitlemine ajakir-
jades, need kõik kinnitavad va-
hekorra ainulaadilisust, mis
mõeldav üksi vennasrahvaste
vahel.

Neid suhete aluseid silmas
pidades teame ka, kui kaugele
või lähedale tegelikkude side-
mete sõlmimisel läheme ja mil-
line on nende eesmärk. On
endastmõistetav, et nii lähedat
vahekorda, kui valitseb Soome-
Eesti üliõpilaskonnanisatsioonide
vahel ei saa käsitlele võtta teiste
põhjustele tugenevates liitudes,
kui seda on hõimurahvaste vahe-
line. Tunduks liialdusena ja
ebanormaalsena.

Küll aga peab süvenema tei-
neteise tundmaõppimine ja tihe
koostöö nende üliõpilaskonda-
dega, keda seovad meiega
nende kõrgem eeskuju või ühi-
sened välised huvid. Need kü-
simused nõuavad väga ettevaat-
likku käsitlemist ja ei ole asjata
õeldud, kui üliõpilaskonnanis-
tegevuses omandatakse heakooli
tulevasele tööle, mis seda hõlp-
sam, mida selgem omale teise
olukord ja mõlemi ühine ees-
märk. Alaliselt esilekerkiva

eelarvamise tunde võidab aga
üliõpilaskonnanisatsioonide
loodud soe isik-
lik vahekord.

Veel mõnda üksikasja maini-
des peatuksin SELL üliõpilas-
kondade tervikulise koostöö
juures rahvusvahelisel esinemi-
sel. Kui näiteks esindaja saat-
mine igalepoole võimatu, siis
võib teine SELL üliõpilaskond
esindada teist viimase volitusel.
Nii suurt usaldust võib tagada
ainult tihe koostöö, nagu see
sündinud viimaseil aastail. Ja
kuna üks üliõpilaskond tähendab
vähe kusagil rahvusvaheli-
ses liidus, siis on SELL kaudu
saavutatud palju enam. CII
kongressel tuleb selle neljahää-
lilise blokiga igalühel tõsiselt
arvestada, mis pealegi kujunes
viimasel kongressil tänavu Brüs-
selis ainukeses sisemises üks-
meelega ühikuks, kelle juures
ei ole esirinnas ainult oma maa
prestiiži küsimus, nagu palju-
del teistel, vaid Balti riikide
kui niisuguste olemasolu alla-
kriipsutamise ja temaga arves-
tama sundimine. Prestiiži alal
ei saagi lahkkelisid olla, kuna
igal maal SELL-liidus on jär-
jekorras võrdne võimalus oma
osa täita rahvusvahelise ulatu-
sega töös. Huvitavalt kujunes
just rühmituste vahekord vii-
masel kongressil, kus n. n.
prantsuse ja inglise blokid olid
häältelt ühearvulised ja iga kü-
simuse otsustamine olenes pea
täiesti SELL üliõpilaskondade
hääletusest.

Omapärasema olukorra loob
meie organisatsiooni kuju,
mis lähendab organisatsioonide
kaudu vilistlasperet üliõpilas-
konnale kuni selle tegelikkude
küsimuste vastu huvi tundmi-
seni. See kindlustabki Eestile
ühtlase meele suhtumistes kõigi
välismaadega ja on olnud algu-
sest peale meie suundumise ala-
lise kindluse määraks.

Igatahes on üliõpilaskonnanis-
perel oma vastutusrikas ja tulevikku et-
tevalmistav ülesanne täita enda
välise suhtumise alal, mis
nõuab selget vahetegemist vä-
lissuuna iseloomus.

Üliõpilaste osa Soome-Eesti suhete lähendamises.

Erinumbrile kirjutanud sõpruslepinglase Karjala osakonna vilistlane Soome saadik Eestis
A. Vuorimaa.

Iga maa ärksam noorsugu on kahtlemata koondunud Alma materi altari ümber. Seal valmib mitmekülgseim noorte ilma-vaade, seal arendatakse vaimlisi kalduvusi sügavamateks ja avaramateks, ja sõprade ringis koolitatakse ja kasvatatakse üksteist rahvuslikus isamaalses vaimus ülesannete jaoks, mis kellelegi neist tulevikus osaks saab. Sealt tuleb tähelepanuväärt arvul ka mehi, kellede ülesandena hiljem saab olema isamaa saatuse juhtimine ehk selle mõjustamine.

Sellepärast on suur tähendus, isegi väga suur tähendus kokkupuutumistel, mis noorsool üliõpilasaastail on. Need ju omalt osalt mõjustavad ka tuleviku tegevust, loovad sellele ehk siis veel ebateadlikke suundjooni, millised alles hiljem omandavad selgema ilme.

Kui meie nendest vaatepunktidest vaatleme seda ühistööd, mis viimaste aastate jooksul on arenenud Soome ja Eesti vahel, võime rõõmuga konstateerida tulevikku

näitavaid helgeid tähiseid. Ühised üliõpilaspäevad loovad mõlema maa õppiva noorsoo keskel sidemeid, millised tulevikus kindlasti esinevad mõjuvate teguritena. Eri üliõpilasorganisatsioonide vahelised sõpruslepingud kinnitavad tugevamalt ja väiksemates ringides sõlmituina noid otsekoheseid suhteid, mis on omased isiklikudele sõprussuhetele. Ja kuna noorpõlves sõlmitud sõprus- ja seltsimeesuhted mõjuvad täiealistenä nõtnda, et isiklik tutvus nooruse päevilt hõlpsamini loob ühise arusaamise ja usalduse ka hiljem, siis ei võigi enam rohkem nõuda. Isegi raskemad küsimused lahenduvad siis kergesti.

Selles mõttes tervitan Soome ja Eesti õppiva noorsoo ühisharrastusi ja sõprusliite, soovides neile jätkuvat edu ja sidemete laienemist ja kindlat kasvamist. Ja eriti soovin seda endise Karjala osakunna liikmena nende suhetele, mis on sõlmitud Korp! Vironia ja Karjala osakonna vahel.

Karjala osakonna arengust ja tegevusest.

Eri numbrile kirjutanud sõpruslepinglase Karjala osakonna poolt I. P.

Nagu teada, erineb Soome osakondade korraldus ülikooli juures tunduvalt Eesti, eriti Tartu korporatsioonide ja üliõpilasseltside ehitusest, muuseas ka nende aluste poolest, millede põhjal organisatsiooni astutakse. Soome osakonna instituut põhjeneb maakondade jaotusele ja iga ülikooli nimekirjas seisev üliõpilane peab olema mingisuguse osakonna liige. Sellest üldisest maakondadele vastavast osakondade reeglist on Karjala osakond üheks erandiks. Eesti hõimuvälja kuuleme sageli imestavat, miks eksisteerivad niihästi Karjala kui ka Viipuri osakond, kuna ometi Karjala maakonnana ulatub Soomelahe idarannikuni ja Viipuri on Karjala pealinnaks. Oleme tõesti küll samad karjalased kui Viipuri osakonna liikmed, meil on muuseas ühine maakonnalaul, ühised tõuomadused, ühine ajalugu ja sama isamaaline ülesanne; meie maa idaraja piirkonna kultuurilise ja riikliku küpsuse ülalpidamine ja tõstmine ning hojatamine alati ähvardava idahädaohu vastu. Selguse mõttes olekski vahest kohasem nimetada mainitud osakondi Põhja- ja Lõuna-Karjala osakondadeks. Et aga asjade seisukord nii ei ole, see ripub nende osakondade ajaloolisest arengust ja sünnisuhetest. Algul Turu ja hiljem Helsingi ülikoolis moodustasid kõik Ida-Soome, — Savo ja Karjala üliõpilased ühe tervikulise „rahvuskonna,“ keda tunti 1700. a. ümber nime all „Viburgienses“.

1833. aastaks oli Viipuri osakond paisunud nii suureks, et tuli ette võtta saatuslik jagamine. Siit lõhestus ühine Savo-Karjala osakond, mille liikmete hulka nii mitmedki meie maa suurmehed on kuulunud ja millel oli ka kande osa maa poliitiliste ja rahvuslike tüliküsimuste näitelaval. Sel ajal jäi Põhja-Karjala üliõpilaskontingent veel seitsmeks aastakümneks ühendatuks savolastega, kellele ta oli vahet lähemalseisvam, nii keelemurdeliselt kui ka temperamendi

poolest, kui oma maakonna lõunapoolsele elanikkonnale. Aastal 1905 viidi läbi viimane jagamine, eraldusid Savo ja Karjala osakonnad. Peapõhjuseks selleks oli just tingimata Savo-Karjala osakonna suureks kasvanud liikmete arv ja ikka enam ja enam esiletungiv tarve eralduda puht maakondliku üksusena, muidugi ei jätnud mõju avaldamata ka tol ajal valitsev riiklik olukord oma erakondlikkude lahkaramistega.

Mitme poolt on eriti viimasel ajal väidetud, et osakondade ainukeseks aatelseks ülesandeks jääb kodumaakonna hariduspüüete toetamine, rahvaharidustöö ja kodu-uurimine, — sest pakuvad ju väga paljud n. n. vabad üliõpilasühendused täielikku tegevusala igakülgele üliõpilaste eneseväljendusele. Kuid siiski ei ole lugu nii — vähemalt allakirjutanu arvates. Kuigi tõeline ja tõelik üliõpilaspoliitika niisama kui paljud individuaalsed, harrastused jäävad välja osakonna ametlikust programmist ja koosolekutel käsitletavast küsimusest puuduvad harva midagi üldisemat väljapool kitsapiiriliste maakondlikkude ja jooksvate asjade ala, ometi iga osakonna elust osavõtte ja avasilmi liikuv civis tunneb mõõdapääsematult, kuidas vaimliselt vilgas ümbrus, protokollidest kõrvale ja väljapoole minevad vaidlused, osakonna saatuse ja asjade jälgimine ja miks mitte ka „toimkondade kool,“ igaüks omalt osalt, arendavad tema sotsiaalseid instinkte ja rikastavad tema kogemuste hulka, või teisiti öeldes, on osa sellest „elu õppimisest“ — mis nii pahasti hooletusse jääb tegeliku ülikoolitöö juures, mis aga siiski iga akadeemilise kodaniku tuleviku seisukohalt on mõõdapääsemata vajalik.

Heites pilgu Karjala osakonna mistahes tegevusalale või saavutusele, märkame, et need üldiselt võttes teatud määral kõik osutavad suhet maakonnaga, aga ainuüksi sellega ei piirdu osakonna tähtsus

milgil tingimisel. Kolmeteistkümmend esimest eluaastat elas osakond riiklikku pimeduse ja rõhumise aega. See mõjutas küll osalt ja ajutiselt osakonna toiminguvõime ja elu, kuid samal ajal karastas ja vaimustas noori sellele eneseohverdamisele ja kindlameelsusele, mida eriti vaja oli aastal 1918. Ka Karjala osakond loovutas isamaale oma ridadest valusaid ohvreid, elujõulisi noori, kelle nimeid säilivad osakonna saali seinal raiutuna marmorisse tulevastele sugupõlvetele austamiseks. „Jäägrite liikumine“ võitis tugeva poolehoiu osakonna liikmete hulgas ja paljud tähtsamad jäägrid ja selle liikumise juhtivad mehed on just Karjala osakonnast võrsunud. Loomulikult on osakond võtnud osa kõigest üliõpilaskonna ellu puutuvaist harrastustest, ettevõtteist ja võiflusist. Meeleavaldused ja ühisüritused nagu „Piltidetüü“ tsaari piltide puhul ülikoolis, „Üliõpilastele“ n. n. „sunnitellimine“, ülikooli soomendamislükumine sügisel 1929. a. j. m. on osakonna kõige elavam osa oavõtu osalised olnud; õige mitmes on ta mõtte ülesõitjana ja algatajana toimunud, näiteks laulatuslikus osakondadevahelises invaliidide korjanduses 1927. Osakonnal on koht üliõpilaskonna Edustuses ja osakondlasi on tegutsenud ja tegutseb nüüdki üliõpilastele toimetuses. Muudest harrastustest mainitagu riti sporti, mis viimaseil aastail nooremate liikmete hulgas määrgatavaid saavutusi on andnud.

Karjalasi peetakse üldiselt muusikaalseimaks Soome hõimudest, ka Karjala osakonna lauluharrastus pidustustel ja muil koosviibimistel on üldiselt väga tuntud. Meie võrdlemisi vähearvulisest liikmeskonnast oleneb see, et oleme sageli ühendanud oma teotsemise muusika alal hõimlaste savolastega. Nii ilmus 1928. a. „Savo-Karjalaste laulukirja“, mis esialgu ainult eraldi osakonna poolt välja antud cantusraamat, kui mitte arvesse võtta „Polyteikkarien laulu-

kirja". Samal aastal pandi alus ka ühisele Sava-Karjala orkestrile, mis on tegutsenud väga elavalt, toime pannud ringreise ja esinenud üldiselt tunnustatud eduga.

Siin võiks mainida, et Karjala osak. inspektoriteks on olnud väga tähelepanuväärilisi teadusemehi, kes ühtlasi ka oma arusaava ja taktiga suhtumisega osakonnasse on tõstnud tema tähtsust ja innustanud liikmeid edukale töötamisele laialistel aladel. Nimetada vaid isikuid kui prof. Verner Söderhjelm, U. L. Lehtonen †, U. T. Sirelius † ja nüüdne inspektor Onni Okkonen.

Meie kodumaakonna geograafilisest asendist oleneb, et Karjala küsimus, eriti Aunuse-retk ja sellele järgnevad ajad, said osakonnale väga läheisteks. Osakond tegutses algatajana ja effepane-kute tegijana Karjala pagulaste eest hoolekandvate asutiste loomisel, kogus raha ja muud abi Karjala asja heaks ning oli fihedas kontaktis mainitud asja korraldavate asutistega. Hiljem, kui Karjala asi sai eeskätt kultuurilise iseloomu ja unistus Suur-Soomest jäi esialgu tagaplaanile, on Karjala küsimust käsitledes alati pöördutud osakonna poole. Nii võttis osak. intensiivselt osa mõõdnud suvel toime pandud venepäraste nimede soomendamisest Raja-Karjalas. Samuti juba venevalitsusaegsele venestamislainele töötas osakond jõudumööda vastu, luues soomekeelseid algkoole ja toetades neid rahaliselt, ka on katsutud hoolitseda paljukannatanud idapiirimaa eest, korraldades seal kõneringreise ja asutades avalikke raamatukogusid.

Siirdudes muile osak. rahvaharidustöö aladele võib mainida, et juba Savo-Karjala osak. programmi kuulus kansanopisto — rahvaülikoolide asutamine. Juba siis sai alguse osak. majanduslikkude ja isiklikkude toetuste abil Põhja-Karjala kansanopisto Niitylahdel ja Ida-Karjala rahvaülikooli asutamise idee elas juba siis. Muidugi oli Karjala osakond selle kava jätkaja omal maa-alal ja 1906. a. asutatigi Ida-Karjala rahvaülikool Impilahdele. Hiljemini, 1919. a. alganud vabakooli liikumise propageerimisel tegutsesid osakonna liikmed referentidena ja kõneõhtuid

korraldajatena. Mitmeid aastaid kestnud töö, mida osak. liikmed innuga ja andumusega tegid, oli Kontionieme kopsuhaigete sanatooriumi asutamine. Aastal 1929 sai osakond doktor Valter Parviaise testamendi põhjal Smk. 800 000 suuruse kingi, selle summa profsente on tarvitatud Kihtelysvaara kihelkonna raamatukogule alusepanemiseks, nii nagu see testamendi tingimuses ette nähtud. Osakond on varemini ja toetab majanduslikult ka praegust rahvusteaduslikku stipendiaatide uurimusretki oma maakonda. On asutud ka lahetaguste hõimuväljete organisatsioonide vilistlaskogude eeskujul looma lähemat sidet maakonnas asuvate osakonna endiste ja nüüdsete liikmete vahel.

Karjala osakonna maa-ala haarab niisiis Põhja- ja n. n. Raja-Karjalat, ulatudes lõunas umbes Jaakkimaani. See ümbrus on võrdlemisi hõredalt asustatud, karm ja vaene, aga looduseilu poolest võrreldes muu Soomega erilmline ja vaheldusrikas. Karjala on eeskätt kaunite maastikkude maa: Pielis-Karjala uljad metsmäed ja veed, Laadoga merimuljed, saarestikud ja mahajäetud rannakaljud. Puutumatude laanede rahu ja suure vaikuse õilist võlu võib leida veel Ida-Karjala käimatutel radadel. Koli, Tolvajärvi ja Laadoga — need kolm otsekuu kehastavad meie maakonna ilu eri faase — ja on saanud turistide poolt ära teenitud tähelepanu osaliseks. Mainisin juba, et meie, põhjakarjalased, nii keele kui ka temperamendi poolest seisame lähedal naabritele — savolastele. Sama mänglev joviaalsus, sama laiaks avadiffongiliseks arenenud keel. Aga juba veidi lõunapool, näiteks Sortavalas ja rääkimata Raja-Karjalas, on rahvustatuuri koloriit palju hergam ja tuletub juba meelde teiselpool piiri asuva õnnetu saatuse osalist vianakarjalast.

Karjala maa-alal on vaid kaks linna, Joensuu ja Sortavala, kummaski umbes 5000 elanikku. Neis tegutseb kokku 4 ülikoolile ettevalmistavat õppeasutist ja peale selle on veel Nurmekse alevis üks — nii et Karjala osakonda juurde tulevate uute liikmete ettevalmistus

toimub peamiselt ainult neis viies.

Silmas pidades seda vähest koolide arvu saab arusaadavaks ka, miks Karjala osak. võistleb liikmete arvu poolest viimase koha pärast, alles nüüd teine väikuse poolest. Osakond alates oma tegevuse 1905. a. alla saja liikmega — on pidevalt kasvanud omades praegusel momendil 275 üliõpilast. Eriti soodne on säärane väheldane koosseis ühtluse ja seltsivendlikkuse arenemise seisukohalt vaadates, aga teisest küljest on sellel omad tugevad majanduslikud varjuküljed. Mis puutub koosolekute osavõttusse ja osakonna elutemposse, siis peab tähendama, et siingi ilmneb kõikidele Soome üliõpilasühendustele omane joon: usaldusametite koorma kuhjumine ikka ühedele ja samadele isikutele. Kogemus on meil alati näidanud, et teotsevate isikute arv ei ripu sugugi osakonna suuruselt, sama maksab täiel määral ka Karjala osak. kohta, mille „aktivistide“ arv ei ole sugugi vähem mõne palju suurema osakonna omast.

Osakonnaelu otsekohene väliskülje ilmetumine ja kõrraldus, nagu koosolekud, huviohtud, ametnikkude koosseis, komisjonid, peod, välismärgid jne. on Karjala osakonnas umbes samalaadi kui muudesse soome osakonnades. Nende lähem kirjeldus viiks vahest liiga kaugele. Pidustustest siiski tahaksin mainida oktoobri kuu lõpus savolastega üheskoos peetavat vana ja lõbusat „Talaku-juhla“ (nimi tuleb erilisest rahvustoidust), kuna see on pärit veel Savo-Karjala osakonna ühisaegadest, omapärane Ida Soome üliõpilaspidu. Siis süüakse pikka-delt laudadelt meie rahustoitte, nüüd vahest veel talkkumat, haput piima ja karjala pirukaid, lauldakse ühisest cantusraamatust ja peetakse kõikjal, isegi tantsude juureski vanu „pühi“ maakonna traditsioone. Programm on väga vahelduv ja oleneb muidugi suuresti vastava toimkonna leidlikkusest. Siia kuuluvad kirikuteenistust väljendav algusprotseduur õpetaja ja kõstri vastastikku lauludega ja juhtlusega, mis moodustab „Talakkuna-juhla“ peasisu ja terve rida „spexe“, mis osalt

improviseeritakse alles efekandes ja mis käsitavad päevasündmusi, kas poliitilisi või muu laadilisi. Mainitud „Talakkuna-juhladest“ teavad kroonikad jutustada paljugi lõbusaid asju. Vene valitsuse rõhumisaegadel võis samade „spexide“ esitamine muutuda kaunis hädaohflikukski, kord kanti ette muuseas ka Juhani Ahu „Laastude“ järele „Luupainaja“, mis oli sihitud otsekohe selleaegse Soome rõhuja kindralkuberner Bobrikoffi vastu. Enne eesriide tõusmist tuli äärmise hoolega sulgeda ukсед ja aknad, ja sellepeale vaatamata ei võinud olla kindel, et asi ei ulatu võimude kõrou. Samuti 1914. a. juba enam julgemalt kanti ette esietendusena hiljem kuulsaks saanud „Laulu maailmasõjast“ — safüüri venelaste kohta.

Veel mõnda osakonna lipust. Sellena on peetud seni au sees toda algutähist, mis loodi 1905. a. Savo-Karjala osak. lahkuminekul. Nüüd on siiski otsustatud uue lipu küsimus jaatavalt ja hiljuti kiidetigi heaks Soome kuulsaima kunstniku — osakonna auliikme prof. Aksel Gallén-Kallela poolt loodud kavand. Lipu asja ümber on keerlenud vaidlused tükk aega, kuna vana lipukuju — Karjala vapp pärjaga punasel tagapõhjal (värvi põhjustusid osalt ka tolleaegsed ajaloolised sündmused, nagu suurstreik 1905. jne.) on soovitud muuta. Uue lipu põhja moodustab punane n. n. mallarist mustal foonil.

See laiaulatuslik ettevõtte ja hõimuasja harrastamise suundumine ka lõunapoole Soome lahte — mis sai alguse meie osak. 25. aas-

tapäeva puhul sõlmitud sõpruslepinguga korp! Vironiaga — on vahest seni ainus meie „välispolitiline“ samm. Eeldan, et mainitud sündmuste käik on üldiselt tuntud ning ei hakka teda enam puudutama.

Lootes, et olen käesolevas lühikeses kirjutises siiski teataval määral suutnud selgitada Karjala osakonna sünni, arengu ja tegevuse, lõpetan selles kindlas usus, et korp! Vironia ja Karjala osakonna vaheline sõprus ei kunagi kivine paljaks sunnitud ametlikkuseks ning ei osutu ka kunagi ainult moelt ettekirjutatuks pinnaliseks sidemeks (suhtumiseks), vaid jätkub ja areneb nende tõsiste sümpaatia ja hõimuhinge tähistel all, milles ta alanudki.

Mõnda Vironia konvendi korteri minevikust.

K. Mauritz.

Vilistlaskogu maja, milles asub korporatsioon Vironia konvendi korter, osteti 1921. aastal endiselt Raadimõisa omanikult v. Liphartilt. Küll ei vasta hoone ruumide suurus ja jaotus ideaalselt korporatsiooni nõuetele, kuid hea asend (Tartu, Lai t. 30), kena väliskuju, siseruumide meeldivad kaunistused, puude- ja varjurikka aia ning laheda hoovi olemasolu teevad selle puuduse kergesti väljakannatavaks. Revolutsiooni ja sõjaaegade tõttu oli maja sisemus tublisti kannatanud. Parandused ja uuendused nõudsid tunduvalt kulu, kuid vilistlaskonna huvi oma varanduse vastu ning rõõm selle üle, et nende vana unistus — korporatsioonile oma kodu saada — oli leidnud teostuse, aitasid üle kõikidest raskustest, nii et käesoleva aasta kevadisel vilistlaskogu koosolekul laekahoidja võis rahuldusega teatada, et maja peal enam ei ole sentigi ostu- ega remondivõlga. Arvestades hoonete 13.000 kantmeetrilise ruumi-sisaldavuse ning krundi 4.000 ruutmeetrilise suurusega, veevarustuse, elektri-sisse-

seade ja kanalisatsiooni olemasoluga, võib varanduse väärtust praegu Tartus maksetavate hindade juures arvata enam kui 100.000 kroonile. Praegu teisteks otstarveteks kasutatavate ning osalt tühjalt seisvate ruumide ümberehitamise kaudu võib maja palju suuremaperelise ühingu koduks muuta. Pööningu väljaehitamise teel eluruumiks, võib paarkümend kultuuriliste mõnusustega üksiktuba üliõpilaste korteriks luua. Järjekult on majas olemas laialdased võimalused üliõpilaste elu- nõuete rahuldamiseks.

Maja minevikust on teada, et ta v. Liphart'i vana-vanaisa poolt 18. sajandi teisel pool ehitati. Esialgu on ta olnud ühekorndne, keldri ja pööninguga. Nii nagu tema naabergi, praegu Ülikoolile kuuluv endine Knorringite maja, on hoone Raadimõisa külaliste vastuvõtmiseks ja mahutamiseks olnud määratud. Raadimõisa harrastemaja, praegune Eesti Rahva Muuseumi hoone, on 18. sajandi lõpul olnud väga väike; nii kitsas, et peremees oma 18 last ei

suutnud sinna mahutada. Lapsed olla hoidjate ja kodukooli-õpetajate poolt Vana-Kuustes kasvatatud, kuhu nad varsti peale sündimist üks teise järele saadetud. Kui v. Liphart, vaimustatud Tartu Ülikooli asutamisest, Vana-Kuuste mõisa terve elava ja eluta inventaariga oli kinkinud Tartu Ülikooli põllumajanduse osakonnale katsejaamaks, siis toodud lapsed „in das Cavalier Haus an der hölzernen Brücke“. Kahtlemata kuulus see maja oma ehituse ajal ning sellele järgnevatel aastakümnetel Tartu paremate elumajade hulka. Tema omaniku rikkusest ja mõjust Tartu seltskonnas, kui ka sidemetest õeringkonnaga Peterburis olid tingitud nähtused, et kõik Vene kroonikandjad ja nende perekonna-liikmed, kes kunagi Tartut külastasid, alati peatusid v. Lipharti majas Puusilla lähedal. Nõnda nimetatud keiserlikke voodisid ja tekke on selles majas nagu pühadusi hoitud, revolutsiooni ajal olla need kallid asjad kaduma läinud. Samasse majasse paigutatud v. Lipharti kuns-



Korp! Vironia maja esikülg.

titeoste kogus on olnud palju esemeid, mida kõrged külalised lahkele majaperemehele tänutäheks sooja vastuvõtu eest jätnud või saatnud. Erilise vaimustusega kirjeldatakse vana Tartu tegelaste memuaarides keiser Aleksander I vastuvõttu v. Lipharti majas, kui ta 1804. a. oma noort hoolealust, Tartu ülikooli ja selle rektorit, oma südamesõpra F. Parrot'i külastas.

Ülikooli asutamise kaasaegset majoraat-härrat v. Lipharti kirjeldatakse kui laialdase haridusega inimest, kes oma kasvatuse ja

hariduse saanud ennerevolutsioonilisel Prantsusmaal. Liivi maamarshalina olnud temal ümbruskonnas suur mõju, kuid eriline tõmbejõud peitunud tema suursuguses ja sõbralikus iseloomus ning kirglikes kalduvuses mitmekesistele kunstihuvidele, eriti muusika alal. Suurt poolehoidu ja hinnangut leidnud need koosviibimised teadusmeeste ja kunstnikkude poolt, keda noor ülikool oli sidunud Tartuga.

Tema noorim poeg Carl Eduard v. Liphart (sünd. 1808. a.), pärastine Raadimõisa ja majade

pärija, käis isa jälgedes. Vahe-tades loodusteaduse ja anatoomia õppimise Tartu Ülikoolis keelte ja kunstiajaloo stuudiumi vastu Berliinis, kaldus tema huvi erilisele kunstile, mis teda pikemaks ajaks Itaaliasse viis. Stenenedes seal tulise vaimustusega vanade itaalia meistrite töödessa, omandas C. E. v. Liphart laialdase kunstiundja kuulsuse. Kodumaale tulles tõi ta kaasa suure kogu gravüüre ja muid kunstiesemeid ja asus oma majja Puusilla ligidale elama. Kuna maja ka teiste perekonnaliikmetele

pidi andma ulualust, siis tuli teda ümber ehitada ja laiendada. Tekkis majale teine kord ja kõrge põõninguruum, kuhu viis praeguse seminari poolses otsas osalt puust, osalt kivist ehitatud trepp. Itaaliast toodud muljete mõjul kujunes maja väline stiil; saadi lõunamaa ehitustele iseloomuline laia-räästaline katus, valiti tubadele gipsist ja värvilisi ilustusi, marmorist aknalauad, kaminad jne. Lõunamaalt kaostatoodud katoliikuse abikaasa usuliste nõuete rahuldamiseks ehitati aeda kodune kirik, mida pärast tarvitati raamatukoguna ja peremehe

tööruumina, mille vaiksusesse ta vahete-vahel põgenes, kui elumaja täitus külalistest. Hiljem, kui Raadimõisa härrastehoone otsa kuulus kuppel Peterburi Ermitage ümberehitaja arhitekt Klentze projekti järele tehti ja raamatukogu sinna üle viidi, jäi kodukirik tühjaks. Kuid mitte kauaks: Tartu katoliku kogudus hakkas teda kirikuna kasutama, mis kestis uue kiriku valmimiseni käesoleva sajandi algul, Tähtvere mõisa piiril.

Ajad on muutunud.

Vaevalt võib veel keegi nüüdsetes kitsastes oludes endale lu-

bada laskuda mureta mõnutlemisele teaduse, kunsti ja kirjanduse valda, nagu seda meie maja endistel omanikkudel oli võimalik. Endiste vaiksete elanikkude asemel on kõrgetesse ja lähedatesse ruumidesse asunud noor pere, kes end tuleviku eluvõitluse vastu tõsiselt peab ette valmistama. Aidaku koosviibimised nendes ruumides pärast kibedat tööd kodus ja ülikoolis kaasa noorte iseloomu arendamisele vabas, iseseisvas ja suursuguses vaimus, mis kord selles majas lehvib.

Eesti intelligentsi ülesannetest.

E. Ehrlich.

Eesti intelligents peab andma oma rahvale ühiseid sihte, ühiseid aateid, ja peab teda õpetama tundma vourusi, mis elule ja tööle mõtte ja sisu annavad. Leiva ja kehakatte huvide kõrval peab rahvas tundma ja hindama väärtusi, mida „koi ja ja rooste“ ei riku ja mis jäävad püsima kui teenäitajad ka suurte eluraskuste ja võitluste keerises.

Ilma ühiste sihtideta — ilma ideoloogiata — ei saa rahvas elada. Haritlaskond peab andma rahvale need sihid ja juhtnöörid tööks ja võitluseks riigi ja rahva tuleviku huvide kohaselt. Ta peab andma rahvale oma püüdmistega ja tööga elutahet ja moraalses jõudu. Intelligents peab andma rahvale kindla usu tulevikku.

Meie senised sihid ja aated — rahva vabaduse ja iseseisva arenemise loomine — on teostunud, meie unistus ja palavam soov on täide läinud. Vabaduse aatelt astusime tegelikkusse ellu. Näüd peame s i s u ja k u j u andma sellele, millest unistasime.

Kümme aastat elame vaba ja iseseisva rahvana, rajame riiki ja ehitame oma kodu. Oleme nii mõndagi korda saatnud, aga üldised tagajärjed ei ole rahuldavad.

Ei taha olla pessimist, kes elu ainult musta prilli läbi vaatleb, aga ärgem loogem ka illusioone ega pettepillte, nagu oleksid kõik

asjad korras ja normaalselt arenemas!

Milliste tagajärgedeni oleme jõudnud?

1. Rahva surevus on suurem kui juurdekasv. Sellega ähvardab meie väikest rahvast väljasuremine päris loomulikult teel. See on häbiks meile. Saime alles vabaduse ja iseseisvuse, aga ei aita midagi: rauga ja degenerandi tundemärgid on ilmsed. Ei elutahet, ega elu jaatamist!

Peale majanduslikkude raskuste peab olema rahva juurdekasvu takistajaks veel teisi põhjusi, mis palju kaaluvamad. Sammub ju jõukas ja arenenud Mulgimaa vähese sündivuse arvu poolest esirinnas ja vaesel Petserimaal on sündivus jällegi suur.

Meil puudub kindel tahe elada. Meil ei ole usku tulevikku. Meie ei ela, vaid saadame päevi surma poole. Oleme materjalismist vallutatud — raskusi ja kohustusi ei taheta kanda, vaid hästi elada ja elu maitsta.

Materjalistlik eluvaade levib meil seda rohkem, mida kiiremini kasvab poolharitud intelligentide arv. Meie kool toodab säärseid inimesi küllaldaselt. Kui veel arvesse võtta, et suur osa meie kooliõpetajatest on sotsialistliku ilmavaatega (nagu ajakirjandus teatab), siis ei ole ime, et noored inimesed

usulis-kõlblisest ilmavaatest midagi ei tea ja teejuhatajaks ainult „mõistust“ peavad. Ja see ütleb juba, et tuleb hoolitseda ainult keha eest. Keha peab ilus, hästi kaetud ja hästi toidetud olema. Töö ja sünnitamine kurnab inimest ja sellest tuleb võimalikult hoiduda. Lõbu ja ajaviite eest peab hoolt kandma. Ühe sõnaga — elu peab olema mõnus ja „kultuuriline“.

Säärastele inimestele on lapsed ja lastekasvatus raskuseks ja kooraks.

Meil ei teata, et noore ja töövõimelise kodaniku esimene kohus on hulga terveid lapsi sünnitada ja oma perekonda oma tööga toita, ükskõik missugusel ühiskondlikul astmel ta seisab.

Nähtavasti ei armasta ka eesti naine enam lapsi, ta tahab „moodne“ olla ja hoidub laste sünnitamisest ja kasvatuses.

2. Omas väikeses riigis ei suuda meie õiget demokraatlist korda maksma panna. Oleme sinna maani jõudnud, et igamees nuri-seb ja ainult käega lööb. Tüdimus ja ükskõiksus on üldine nähtus. Sügavat austamist oma riigikorra ja riigitegelaste vastu ei ole olemaski. Meie võime oma tegelastest hirmu ja õudsuse jutte ajada, neid kelmideks pidada ja järgmisel korral neid jällegi ministriteks seada.



Vironia eestseisus II sem. 1930.
E. Ilp, H. Paalmann, A. Knibis.

Iseseisvuse algul oli meil palju head tahtet, tahtsime oma riigi ja rahva elu paremini korraldada kui see meile mujal paistis olevat. Lõime riigi põhiseaduse mitte teiste riikide kogemuste põhjal, vaid oma mõttelennu järele. Samuti teostus ka valimis-seadus ilusa teooria järele.

Nüüd on tegelik elu näidanud, et oleme eksinud. Riigikogul on absoluutne võim, aga selle juures on ta teguvõimetu. Valitsus on mängukannikeseks poliitiliste rühmade käes. Rühmad hoolitsevad ainult oma erihuvide eest ja püüavad neid igasuguste „kombinatsioonide“ abil läbi viia.

Vastutustunde ja kõlblise põhimõtte puudus riigivalitsemises ja ühiskonna elu juhtimises on silmatorkav.

Meie korda iseloomustavad paar väljavõtet ajakirjandusest.

„Omariikluse noorusea kangelasmeeleolu on kiiresti ära auranud. Järele on jäänud väike rahvameelitus sisemise teguvõime-tusega ja tahtepuudusega. Iga tulevikuvaade ähvardab ära sum-buda pisikeste kõrvalkaalutluste võrku“. (Postimees, J. Tõnisson.)

„Mida nõrgem meil poliitikas avalik arvamine, seda suurem sõna erihuvidel. Kui valitsuse moodustaja neile (s. o. rühma-

dele E. E.) igaühele oma palu-kese lõugade vahele visanud, siis on ta nagu Noa oma laevas: selle trupiga juba korralikku sõitu ei tee, vaid katsu aina, et nad sind ennast vette ei rüseele ja oota kuhu Ararati otsa sind Jumala ilm ajab.“ (Vaba Maa, L.)

„Praegu ollakse jumala abiga juba nõnda kaugel, et rahvas on usalduse kaotanud kõige ja kõigi vastu. Meie avalikud tegelased on kõik üksteise alla ära mustatud, maha tallatud ja selleks on nad ise kõik jõudumööda kaasa aidanud. Ühes sellega on langenud rahva ühis ka nende meeste taga seisvad erakonnad.



Konvendi saal.

Rahvas näeb igalpool vaid oma kasu, sihilike isiklike huvide tagaajamist kuni suure ja väikese altkäemaksuni. Ühegi meie juhtiva ja avaliku tegelase sammu ei võeta ausana, riikliku tarbena, vaid neis kõigis nähakse mingit tagamõtet. Rahva muidu terve instinkt näeb igal pool vaid kuritegevust, paha tahet. Kes on selles süüdi? Kõige enam vististi avalikud tegelased ise ja riigivõimu kõrgemad kandjad, kes ei suuda või ei taha oma samme astuda nii, et nad avalikkusele põhjendatud ja tarvilikud tunduksid". (Päevaleht L. K.)

3. Majanduslikult oleme vaesed. Teiste suur-rahvastega võrreldes oleme sõna tõsisem mõttes popsirahvas. See ei oleks küll kellegi häbi, sest „vaene ja aus“ inimene on kõigiti lugupeetav, kui ta sealjuures töökas on. Aga halvaks teeb asja see, et tahame elada kui jõukad härrasmehed. Meil peavad kõik asjad nii seatud olema, nagu rikaste juures: mööbel mahagoonist, riided Ing-

lismaalt ja Pariisist, suvitus mere-rannal — moodsas kuurordis, laual kristall ja hõbe, toit ja jook kõige parem ja kallim. — Riik peab kõigile palka maksma ja tööd õige vähe nõudma. Töötatöölisi peab riik toitma ja katma. Keegi ei pea enese kohuseks tööd otsida ja tööd teha, vaid kõik nõuavad riigilt, ja kui pakutud töö ei meeldi, siis ollakse jälle töötatööliline ja nõutakse ühiskonnalt abi. Töölit lahkutakse ka tuju ja laiskuse pärast; sääras-tele tuleb selgesti öelda, et kui inimene ennast lohakuses pikali viskab, siis on rumalus teda seljas kanda. Töötatöölise linnadesse kuhjumist tuleb takistada: inimesed, kel töd ja ülalpidamise võimalus linnas puudub, ei ole õigustatud oma senisest teenistuskohast maalt lahkuma ja ühiskonnalt abi nõudma. Tihti ei juhita meil majandust majanduslike, vaid poliitiliste kalkulatsoonide järele: iga erakond asutab omad paralleelsed ettevõtted ja riik peab kõiki aitama.

Et riigil palju väljaminekuid, siis peab ta kõrgeid makse võtma. Harilikult makstakse makse ettevõtte puhtast kasust või ülejäägist. Meil tuleb aga sagedasti maksusid katta varanduse müügi või uue võla arvel.

Meie rahvuslik kapital on väike ja meie peame abinõusid otsima, kuidas seda suurendada ja produktiooni tõsta. Aga sealjuures oleme selle kapitali vastu sagedasti vaenulised ja püüame takistada kapitali ülesehitavat tööd.

4. Vaimuharidus on meil madal. Meie kultuur on pinnapealne, välispidine.

Väiklust ja õelust on palju meie sees. Kadedus, kahjurõõm ja teise au määrimine — seda ei panda palju pahakski, liiga harilik nähtus meie elus.

Hingelist rahu ja „sisemist“ rippumatust on meile tarvis. Vajame suuri isikuid, kelle hingeline aupaistus võiks meid soojendada.



Väikeksaal.

Varemalt oli inimeste elumõtteks vabaduse aade, Euroopa kultuuri austamine ja püüd saada eurooplaseks; ka sügav usuline tunne ja teiselt poolt sotsialistlik õpetus kui ühiskonna aade andsid paljudele vaimlist jõudu.

Need hingelised väärtused on nüüd tugevasti oma tõesedes vanakuma pandud ja mõju kaotanud. Vabadus on meil käes, aga meie ei oska elule sisu anda, mis vabaduse vääriline. Sellega ei ole ka vabadus enam vabadus.

Usk Euroopa kultuuriväärtusse on samuti kaduma läinud, sest Euroopa kultuuri-rahvad nähtavasti ei oska ise endid aidata ja elumõtet tabada.

Ka religioon ja sotsialism ei suuda rahuldada rahvast sel määral kui varem.

Nüüd küsime, mis peaks meie intelligents tegema ja mis väärtusi võiks ta rahvale anda?

Intelligents peaks ise elu ja a-tavalt elama. Oma eluvaade ja eluviis tuleksid revideerimisele

võtta, mitmed väärtused ümber hinnata. Meie vaim peaks saama aktiivseks, ta peaks otsima „tõde ja õigust“.

Teiseks suuremaks ülesandeks on õige demokraatlike korra maksmapanek meie vabariigis.

Elule tuleb anda sisu, mis vabaduse vääriline. Rahvas nõuab tõsist ülesehitavat tööd ühiskonna elu juhtimises ja riigi valitsemises.

Meil on mitmel korral avalikult praeguse põhiseaduse kaitseks argumentidega esinetud, et kui meil riiklik elu lonkab, siis ei ole selles süüdi meie seadused (põhiseadus ja valimisseadus), vaid inimesed, sest põhiseaduse raamidesse võib mahutada väga mitmesugust sisu. Öeldakse „mis aitavad seadused, kui meil inimesi ei ole“!

Säärastele mõtteavaldustele peame kindlasti vastu astuma ja seletama, et mida puudulikumad on inimesed, seda täielikumad peavad olema seadused. Seni, kui meie

seda viimast mõtet omaks ei võta ja selle järele ei talita, ei loo meie õiglast ja kindlat korda riigis.

Kui meil on kodanlike ilma-vaatega inimesed enamuses, siis ütleme kohe alguses, et meie sihiks on vabariigis demokraatlike korra sisseseadmine kodanlike ilmavaate alusel. Seda tööd tahame sihikindlalt läbi viia ja ei lase ennast lööklausetega ega muu viisiga eksitada. Meie püüame seda korda sääraselt teostada, et rahva enamus sügava austusega seda korda pooldab ja suure vaimustusega kaitseb. Meie tahame oma töös ja tegevuses nende kõlbliste põhilause järel käia, mis korralikkude ja ausate inimeste kohta maksivad.

Meie peame oskama hüvet hinnata ja pahet põlata. Kui aga hüve ja pahe täiesti segi aetakse, siis tõuseb sellest ainult häda riigile.

Demokraatia nõrgaks küljeks ongi asjaolu, et rahva juhid sagedasti ei loe enesele kohuseks

neid voorusi, mis rahvale oma riigi rajamiseks ja ühiskondliku elu arendamiseks tarvis on, selgitada ja õpetada, ega loe ka paheks, kui nad oma igapäevases töös ja toimetustes just vastupidiselt talitavad. Nad aitavad säärase teguviisiga ühiskonna kõlblist tasapinda veel madalamale kiskuda.

Suur süü ja suur patt ühiskonna ja riigi vastu on, kui lõkklausetega ja demagoogiliste võtetega rahvakihte üksteise vastu vihale aetakse ja loodetakse sel teel enesele või oma erakonnale häält juurde saada. Nõrk ja liiva peale ehitatud on see ühiskond, kus sääraseid võtteid lubatud.

Ka oma rahva juhtide kohta võime öelda, et nad seda pattu on teinud ja veelgi teevad.

End. Ameerika president Th. Roosewelt ütleb: „Ühe inimese eest tuleb igas vabariigis iseäranis hoida, see on inimese eest, kes selle hüüdega omale sõpru korjab, et ta teatud osa vabariigi rahva vastane on, et ta neile ko-

danikkudele, kes teda ametisse valivad, teiste kodanikkude kullul midagi anda lubab. Ükskõik missugustele eelarvamistele ta omad töötused rajab, olgu see klassiteadvus, või klassiviha, või usulised eelarvamused. Inimene, kes sääraestest asjadest räägib, on ikka omakasu peal väljas. Demokraatlikes ühiskonnas ei tohi korralik kodanik mitte inimest ametisse valida, kes temale midagi anda lubab, mille peale tal õigust ei ole. . . . Aususe põhimõtted, mis eraelus maksivad, on ka avalikus elus ja riigi asjus maksivad.“

On suur vahe olemas sotsialistliku ja kodanlike ilmavaate vahel. Neid kahte kooskõlastada on peaaegu võimata. Mis ühele valge, see teisele must.

Kodanlike ilmavaatega inimestel on oma moraal ja vourused, milledest ei loobuta ja ei saagi loobuda, kui ei soovita ühiskondlikku korralagedust. Näiteks aususe ja omanduse mõisted, töökus ja isiklik edasipüüdmine, abi-

elu ja noorsoo kasvatus, usk jne.

Nendel põhjustel ei ole sotsialistlike kodanlike korra ülesehitamine sugugi südame lähedal. Nende ülesanne on klassihvide eest hoolitsemine ja klassiviha õhutamine. Mida nõrgem ja puudulikum kodanline kord, seda parem nendele. Arusaadavalt ei meeldi nendele ka meie püüd oma riigikorda parandada ja täiendada. Tullakse kohe lõöksõnadega, et tahetakse rahva vabadusi ja õigusi kitsendada, et tagurlus tõstab pead jne.

Ja nii mõnigi meie seast lööb kokkuma, iseäranis veel, kui parteipoliitilised kaalutlused arvesse võetakse.

Aga sel teel meie kaugele ei saa. Meie riigikord vajab parandust ja seda peame läbi viima.

Meie rahvas ja ühiskond on poliitiliselt arenemata ja nõrk. Lõkklausetega ja igasuguste lubadustega võib meie inimesi täiesti segadusse ajada. Meil ei ole seltskonda ega seltskonna arvamist, rääkimata veel seltskonna

Insenerist ja tema kutsesest.

E. Maltenek.

Kaugest lapsepõlvest on jäänud mälestus:

Veskipais oli kõdunenud, vesi ahvardas läbi murda. Isa parandas ja paikas, kuid käis murelikult ringi. Seal tõi veskiomanik — mõisnik mehe, kellelt küsiti nõu. Oli teine pikk ja kõhn, ei rääkinud ega naeratanud — aina mõõtis ja kirjutas taskuraamatusse. Lõpuks seletas, kust toetada ja kuidas kinnitada ning mil kombel ehitada uus pais. Meie, lapsed vaatasime pealt; ei saanud kuidagi aru, kust teadis tema, võõras, mis teha. Isa oli ise meistri mees — ei temagi harilikult häta jäänud, — kuid nüüd tuleb võõras ja hakkab õpetama? Pärast isa seletas, see olla insener, ta oskavat välja arvestada, kui tugev peab olema üks või teine koht selleks, et vesi ei jõuaks läbi murda.

Seekord kuulsin esimest korda insenerist. See vaikne tõsine mees jäi lapseunistustesse. Küll nendest unistustest kasvaski lõpuks välja soov, ka ise kord saada inseneriks.

Hiljem, koolipõltsina ja üliõpilasena võttis inseneri ideaal kainema, reaalsema ilme; kuid ikkagi jäi kõige külgetõmbavamaks see võitlus loodusjõududega, mida tuleb pidada igal inseneril. Küll selle võitluse romantika ongi see, mis

praegugi tõmbab niipalju noori inseneri kutsesse poole.

Möödub huvirikas üliõpilasaeg. Tuleb kõige järsum pööre inseneri elus: hüpe üliõpilase vabadusest vabriku hallide müüride vahele: 10—12 tundi raske töö; pimedas lähed vabrikusse, pimedas tuled tagasi, — ei päikesevalgust näegi enam! Ja nii töötad aastate kaupa, ilma puhkeajata, tihti ilma pühapäevatagi. Onn veel, kui on võimalust töötada alal, kus töö mitmekesine. Vähemalt esimesel aastal leidub ikka veel midagi uut, — sellega nagu unustad harjumata töö raskuse: tulevad „hanged“ masinad, mis ei taha töötada, otsid nende viga, teed „diagnoose“; rõõmustad, kui „rohi“ aitas jne. Kuid pika peale hakkab kõik korduma. Iseseisva töö võimalus on äärmiselt piiratud ja kui algajal ei õnnestu pääseda vastutusrikkamale kohale, siis nii mõnigi kord surmab rohke puht-mehhaaniline töö kogu selle romantika, mis noormehe meelitas inseneri kutsesse. Siit kaldub nii mõnigi elutee „inseneri — ametniku“ karjäärile; nii mõnigi valib endale lõpuks sootumalt uue tegevusalala.

Kuid seegi raske periood on insenerile tarvilikuks kooliks. Kuigi ta koorib ära ütleilise romantika, ta kasvatab

selle asemele vastutus-tunnet ja visadust, — kaks omadust, ilma milleta ükski insener ei saa töötada. Kui piiratud ka ei ole noore inseneri tööväli sellel kitsal väljal, nõutakse temalt ometi äärmist hoolsust ja püsivust.

Väikesem kui lohakus võib kutsuda esile õnnetuse, hajameelsus ja loidus võivad tuua ettevõttele suure kahju. Vabriku prooviruumist käivad iga päev läbi kümned masinad; enne käimalaskmist peab prooviruumi insener kontrollima, kas masin on õieti üles seatud. Üksainus tähelepanemata jäänud eksitus, ja kogu masin võib esimesel käimalaskmisel rikkeda, võib kujuneda hädaohuks inimestele. Neid masinaid aga tuleb üksteise järele — tuhandeid. See aeg on järgmiseks „kooliks“ peale ülikooli, ta on sama tarvilik kui viimane. Selle „kooli“ absolveerimine on aga kahtlemata raskem kui kõigi eelmiste oma.

Õnnestub inseneril lõpuks vabamale, iseseisvemale tööle asuda, siis alles algab see võitlus, millest ta ehk unistas noorus. Ehitagu ta hooned või sildu, asutagu või juhtigu vabrikut, jõujaama, raudteid, ikka on ta võitluses loodusjõududega; järjest kerkib uusi takistusi, tihti peale sealt, kust neid kõige vähem oodati, sest loodusjõud armastavad ül-

reageerimisest. See oleneb mõnest sule- või kõnemehest ja on täna nii, homme teisiti.

Meie riigivalitsemise kord peab niisugune olema, et juhuliselt tekkinud meeolud, mis mõne inimese osavuse ja tuju järele loodud, kavakindlat riiklikku ja ühiskondlikku tööd takistada ei suudaks, et lõõklause mehed mõjule ei pääseks.

Meie poliitiliste rühmade võim peab vähenema ja valitsuse oma suurenema. Meil peab võim olema, kel õigus on riigikogu laiali saata ja uusi valimisi välja kuulutada, kui riigikogu riiklist tööd takistab. Selle võimu käes on ka valitsuse kujundamise õigus.

Ka valimisseadust tuleb muuta. Meie peame valima isikuid, aga mitte poliitilisi erakondi või nende valmistetuid nimekirju.

Praegu ei ole meil rahvasaadikuid, vaid on erakondade delegaadid, kes seisavad täielikult poliitiliste rühmade surve all ja

kes sugugi vabalt tegutseda ei saa.

Kaduma peavad ka n. n. „kombinatsioonid“ — rühmade telgitagused ja salajased kokkulepped. Seal telgitaga ei aeta mitte riigi asju ja ei kaitsta rahva huvisid, vaid isiklikke ja erakondlikke. Seal valitakse direktoreid ja ministreid ja toimitakse teisi kokkuleppeid, milledest inimestel ka tulu on. Seal maksab põhimõte: käsi peaseb käit.

Kui meil „onupoja“ politikast mõnel puhul juttu tehakse, siis peab ütleva, et riigikogu telgitaga sünnivad need kõige suuremad „onupojad“ ja seal võib seda kultuuri iga võhik veel õpida!

Kuidas meie riigikorda parandada, sellest ei hakka ma üksikasju ette tooma. Tahtsin ainult selle hädavajalikkust põhjendada. Kui meil kindel tahe ja ühine siht on, siis saadakse üksikasjus ikka kokku leppida.

Et meie suudaks omas riigis õige demokraatlise korra maksta

panna, selleks on tarvis kodanlike intelligenti tühtmeelt ja sõlidariteeti.

Aus ja kõrge ülesanne on eesti kodanlikel intelligentidel täita. Ta on kohustatud seda tegema.

Head riigikorda vajame just praegusel ajal, kus majanduslik kitsikus peale surub ja kus kogu Euroopa käärimas ja suurte raskustega võitlemas.

Mida halvem ja puudulikum meie kord, seda kergemini jääme teiste lükata ja tallata.

Hea riigikord ja politika loob võimalusi ka majanduslikuks arenguks. Meil enestel on siis töötatet, usku tulevikku ja kõlblist jõudu. Ühes sellega võidame ka välismaade usalduse ja poolehoidu.

Eesti intelligents peaks jätma tänapäeva väikluse ja kitsarinnalised huvid, mis teda lahutavad ja asuma suurt ülesannet teostama, mis rahvale õnnistuseks ja ajaloos positiivse tööna püsima jääb.

latada! Nüüd nõutakse insenerilt külmaverd, loogilist kaalutlemist, leidlikkust. Nii mõnigi kord võivad olud kujuneda õige täbaraks, kui juhtiv insener ei suuda otsukohe anda tarvilikke korraldusi. Tihti pole aega järelemõtlemiseks, veel vähem kellelki nõuküsimiseks, vaid otsustada ja tegutseda tuleb viibimata. Vääratada ta oma otsuses aga ei tohi, sest harilikult oleneb temast suurte varanduste saatus ja paljude inimeste elu.

Ebamäärasel suur on juhtiva inseneri vastutus. Õieti nõuavad meie seadused insenerilt rohkem kui inimeselt üldse võib nõuda. Inimene võib eksida, — ka kõige suuremate kogemuste ja põhjalikumate teadmistega. Insener aga ei tohi eksida! Väikesemal kui eksitusel võivad olla ettenägemata suured tagajärjed, mis viivad inseneri ehk vanglasse, hävitavad ehk kogu tema elu.

Kui arst on eksinud diagnoosis ja haige sureb, siis keegi ei mõtlegi teda vastutusele võtta: öeldakse harilikult, haigus olla võtnud teise pöörde. Kui aga insener mingi ootamata hädaohu puhul eksib selle hädaohu põhjustes ja annab ehk ebakohase korralduse, siis katastroofi puhul mõistetakse ta vangi, — hävitatakse kogu tema edaspidine töövõimalus.

Tööd juhtiv insener on vastutav iga töölise tegevuse eest, olgu neid töölisi sajad või tuhanded. Teadagi ei suuda üks inimene järjest kontrollida iga töölise tööd; ka kümnik ei suuda järele vaadata, kas iga nael on löödud sisse

korralikult, kas iga müüritud kivi paigal. Kui aga juhtub, et niisuguse halva naela või nõrgalt müüritud kivi tõttu telling langeb maha ja tööline saab surma, siis insener on vastutav ja langeb karistuse alla.

Nii siis, seadus sunnib inseneri äärmisele ettevaatusele. Tegelik elu ja võistlus aga sunnib teda riskeerima. Ei ole kunst ehitada nii kindlalt, et õnnetust üldse ei võiks tekkida. Kui iga kandev osa ehitatakse mitukorda tugevam kui tarvis, siis kahtlemata üllatusi ei tule. Kuid siis mahutaksime ka mitukorda suurema varanduse oma ehitustesse ja seda ei luba tegelik elu.

Insener peab minimaalsete abinõudega saavutama maksimaalse efekti, ainult siis on ta töövõimeline. Niisugusel korral on aga teatav riisiko alati olemas, juba sellepärast, et materjal ja töötõingimused pole iialgi täiesti ühesugused. Peaks aga selle riisiko tõttu midagi äparduma, siis süüdistatakse inseneri oskamatuses, olgugi et tõeline põhjus peitub ehk selles äärmises kokkuhoius, milleks sunnib teda võistlus.

Inseneri tegevus on tihedalt seotud majanduslike küsimustega. Tema peab valmistama odavaid produkte, peab selleks organiseerima tööjõudu, peab otsima odavat energiat, peab leidma ökonoomselt töötavaid masinaid. Kuid tal tuleb arvestada mitte ainult produtseerimise, vaid ka ettevõttesse investeeritud kapitali kuludega. Mitte alati ei olene ettevõtte üldkulud uute ökonoomsete masinate

soetamisest, vaid tihti nad tõusevad ka pitail kulude järsu tõusu tõttu. Nii mõnigi meie ettevõtetest on varisenud kokku liiga kalli, — kuigi ökonoomse sisseaade pärast.

* * *

Eesti insener töötab eriti raskes olukorras. Kui palju oleks meil produktiivset, loovat tööd inseneri jaoks! Kuid igal sammul, igal katsel pöörub ta sama takistuse vastu, — kapitali puudus, kapitali kallidus! Kui tutvuneda näiteks meie kesktööstusega, siis peab ainult imestama, kui vananenud seadega seal „läbi aetakse“: Töötab igivana aurumasin, veel vanem katel, köetakse aga kalli kivisõega! Teed kalkultatsiooni ja leiad, et ajakohase seadega kuluks mitte ainult poolevõrra vähem, et võiks kütta põlevkiviga, et kokkuhoid tasuks uue seade kulud paari aasta jooksul. Kõige selle peale aga on harilikult ikka sama vastus: „praegu pole raha!“ Ja raisatakse edasi kallist kütteenit — miljonite eest iga aasta ühes ainsas tööstusettevõttes.

Meie suurtööstus kiratseb või seisab sootumalt. Palgad on meil madalamad kui välismaal, ka tooresainet on meil nii mõnelegi tööstusele. Siiski ei suudeta võistelda välismaaga. Suuremalt osalt on põhjuseks vananenud masinad ja seaded. Telliksime aga sajade miljonite eest uue seade, — siis oleks tihti pankrott kindel, sest tööstus ei jõua tasuda meie kapitali kõrgeid protsente.

Eesti seadusandliku töö ülevaade.

K. Selter.

Kui oled noor õigusteaduse üliõpilane, siis vaevavad sind kaks tõsist küsimust: esiteks — milleks on sul tarvis nii peenelt teada Rooma õiguse ajalugu, ja teiseks — kui palju aega peab jurist kulutama selleks, et kätte õppida kõik need kümned tuhanded paragrahvid, mis sisalduvad Vene seadustekogu 16 (!) köites, sõjaseaduste 24 (!) raamatus, ja Vene seaduste- ning korralduste kogu ja Riigi Teataja aastakäikudes?

Esimesele küsimusele ei leia sa vastust ilalgi, kui sinust saab praktiline jurist.

Teine küsimus laheneb, niipea kui ametnikuna oled lahendanud esimesi juriidilisi küsimusi või advokaadina kirjutanud esimesed palvekirjad.

Vastus on lihtne: tegelik jurist ei tarvitsegi teada kõiki neid paragrahve: kunst seisab eeskätt õige paragrahvi leidmises ja tema õiges mõistmises.

Seda kunsti õpib jurist esiteks ülikoolis, siis — elukoolis. Ent see õppimine kannaks vähe vilja, kui valitsus ise ei hoolitseks seaduste maksmapanemisel nende mõtte selguse eest ja ei korraldaks ega süstematiseeriks ega koguks maksavaid seadusi nii, et nad oleksid hõlpsalt leitavad ja kättesaadavad. Nende ülesannete jaoks peetakse igas riigis erilist aparati. Meil leidub seesugune asutus Kohtu- ja Siseministeeriumis kodifikatsiooniosakonna nimetuse all.

Besti Vabariik astus ellu Vene seadustega. Esimesi eestikeelseid valitusvõimu akte, mis sisaldasid ka mõnesuguseid valitsemise korraldusi, oli Eesti Maapäeva vanemate nõukogu

manifest 1918. a. 24. veebruarist. See akt läheb paljudest praegustest tsitsaalseadustest lahku sellega, et ta ei sisalda lõpul kriminaalkaristuse ähvardusi tema eeskirjade rikkujate aadressil, vaid usaldab oma eeskirjade täitmise järelvalve Jumalale. Manifest lõpeb salmiga: Su üle Jumal valvaku! Sellega oli alla kriipsutatud niihästi manifesti pühalik iseloom, kui ka asjaolu, et loodud riigi elluviimine ei olene niivõrd riigi loojate võimust, kui Jumala abist. See abi ei jäänud tulemata ja juba 8 kuud hiljem võis Ajutine Valitsus toetudes reaalsematele jõududele kuulutada, et Eestis on maksavad kõik Vene võimude poolt Besti maaalal enne 24. oktoobrit 1917. a. maksuma pandud seadused kui ka Saksa okupatsioonivõimude korraldused.

Muidugi ei vastanud need teistelt riikidelt pärit seadused Besti poliitilistele ja sotsiaalsetele oludele ega eesti rahva õigustundele, kuid nende maksmapanek oli ajutiselt hädavajalik, sest parem maksu puudulikkud seadused kui seaduste täielik puudumine. Nõukogude Vene võimud, kes oma deklaratsioonidega kaotasid kõik endised seadused ja asendasid need revolutsioonilise õigustundega, pidid ometegi kohaldama paljusid tsarismi aja õigusnorme, sest revolutsioonilisest õigustundest ei leia kõige leidlikumgi kohunik vastuseid paljudele õiguslikkudele küsimustele.

Nagu märgitud, oli võõraste seaduste maksmapanek ajutine hädaabi nõu ja noore vabariigi tähtsamaks mureks oli võõravaimuliste ja võõrakeelsete seaduste asendamine uute algu-

pärasemate eesti seadustega. Mõõdu- ning 10 rahuaasta jooksul on selle ülesande teostamisel tubli samm edasi jõutud.

Vene seaduste kogu 16 köitest (missugune arv nii mõnegi noore üliõpilase araks teeb) on meil juba maksuvuse kaotanud või pole kohaldatavad:

1. köide — suuremas osas, välja arvatud 2. osa 5. raamat;
2. köide — suuremas osas;
3. köide — täielikult;
4. köide — suuremas osas, välja arvatud Kogukondlikkude koorimatiste seaduse osad;
5. köide — suuremas osas;
6. köide — suuremas osas, välja arvatud Piirivalve seaduse osad;
7. köide — täielikult;
8. köide — suuremas osas;
9. köide — peaaegu täielikult, välja arvatud mõned välismaalastesse puutuvad paragrahvid;
10. köide — suuremas osas;
11. köide — s a m u t i;
12. köide — s a m u t i;
13. köide — suuremas osas, välja arvatud mõned par. par. Rahva toitluse seadusest ja mõned Arstiseaduse jaod;
14. köide — suuremas osas, välja arvatud mõned Heakorra seaduse par. par. ja Vangistusseadus.

Teistest vene ajast pärit seadustest on ümber töötatud või töötatakse ümber lähemal ajal ja esitatakse Riigikogule:

1., 2., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. ja 14. köite puuduvad osad ja peale

Ja kuigi ta mõnel juhul ka jõuaks seda, — ei leidu lihtsalt kapitali. Mõne aasta eest kavatseni osalt ümber ehitada üht meie suuremat vabrikut. Kalkulatsioonid näitasid, et iga-aastane kokkuhoid oleks ulatunud paartuhande miljoni sendini, kuna uuendamine oleks maksnud saja miljoni ümber. Koguni sel soodsal juhul aga ei leitud tarvilikku kapitali — vabrik jäi seisma!

Meil on Narva kosk. Praegu ta lööb jällegi laineid. Igale insenerile huvitav ülesanne! Kui aga koorida temalt ära igasugu meeoleolu-loomine ja fantaasia, siis jääme kaine tõe ette: Meie kapital on selle ettevõtte jaoks liiga kallis! Kas ja millal tuleb odav väliskapital, see oleneb nii paljudest teistest teguritest, et selle peale vastata on praegu võimatu. Viimase 10 aasta jooksul ei ole ta kahjuks tulnud. —

Eesti insener peab igal sammul arvestama meie kitsaste oludega; ta peab eeskätt leppima väiksemate ülesannetega: parandada ja ehitada, niivõrd kui seda lubab meie majanduslik jõud. Kuid ka siin on tal tänurikas töövälgi. Kuigi reultaadid ei ole nii silmatorkavad kui

suurte uute ettevõtete puhul, ainult seesuguse püsiva visa tööga võime tervendada oma tööstust, tõsta meie jõukust.

Näib, et paljudele ei ole see selge. Aegajalt ilmub ajakirjanduses etteheiteid meie inseneridele, leitakse et nad ei oska jalule upitada meie tööstust, et neil pole üldse küllalt oskust ja kogemusi. Kord jõudis keegi koguni otsusele, et kõigi kurja juur peituvat selles, et meie vanematel inseneridel on endiste Vene tehniliste ülikoolide haridus, mis olevat liiga laialdane ja eluvõõras. Nähtavasti on siin tegemist endiste Vene tehniliste õppeasutiste mittetundmisega, sellepärast ei saa seesuguseid etteheiteid võtta tõsiselt; — meie insenerid läksidki kõigest sellest mõõda palja muigamisega. Kuid sellega ühenduses tõuseb teine küsimus: Kas on meie oludes soovitatav inseneri spetsialiseerumine ülikoolis äärmiselt kitsale erialale teiste alade kulul, nagu see sünnib mõningastes välismaa õppeasutistes, kus valmistatakse eriteadlasi paaril aastase kursusega?

Meil on insener sunnitud töötama kohal, kus tal tegemist õige mitme erialaga. Meie tööstused ja ettevõtted pole nii

suured, et neis leiduks tööd kümnetele eriteadlastele. Harilikult peab 1—2 inseneri toime saama kõigega. Neile ei ole see küll üleiligne bagaas, kui nende teadmised ulatavad kaugemale omast kitsast erialast! Meie tehnika ei ole niivõrd mehhaniseerunud, et inseneri eriala võiks olla sama kitsas kui välismaadel. Meil nõuab elu insenerilt laiemat silmapiiri, laialisemat haridust. Ei taha sellega öelda, et meile üldse pole tarvis eriteadlasi; neid on meil olemas, kuid nende spetsialiseerumine sündis peale ülikooli, — esimestel aastatel. Ekslik on arvamine, et välismaal tulevad ülikoolist ainult kitsapiirilised eriteadlased; ka seal on õppeasutisi, mis annavad väga laialdase tehnilise hariduse.

Eesti insener teeb visa tööd, — ilma suurema kärata. Töövili pole ehk silmatorkav, kuid selles ei ole süüdi tema, vaid meie piiratud olud. Vilja aga kannab ka see töö. Kes tahab seda näha, see oskab teda ka hinnata. Eesti insener sarnaneb sellele vaiksele, tõsisele mehele, kes õpetas, kuidas võita vee jõudu ja siis ise kadus — nimegi jätmata. Kuid pais seisab veel tänapäev!

selle: Kriminaalseadustik, mis on isegi juba Riigikogus vastu võetud ja ootab ainult elluviimist, Kriminaalkohtupidamise seadus, Tsiiviilseadus, Tsiiviilkohutpidamise seadus, Veksliseadus, Vangistuseseadus ja Kohtukorralduse seadus. Sellest nähtub, et täitsa käsile võtmata on ainult üksikud Vene seadused ja võib öelda, et järgmise 5—10 aasta möödumisel maksavad Bestis ainult Eesti seadused.

Mõnele paistab see aeg olevat liiga pikk, sest arvatakse, mis seal ikka pikalt mõelda — tarvis ainult Vene seadusi tõlkida ja tõlge maksma panna. Siin peab kõigepealt tähendama, et ühegi riigi seadust ei saa teise riigi jaoks tõlkida. Kui kõik ühe riigi seadused teisele niivõrd sobivad, et neid võib viimase jaoks lihtsalt tõlkida, siis kuuluvad need kaks maad ühte ja nende eraldamine kaheks riigiks on eksimus. Teiseks tuleb meeles pidada, et paljud Vene seadused, mis oma iseloomult on enam-vähem internatsionaalsed, näiteks kaubandusseadused, on niivõrd vanad, et nende maksmapanek tõlgitena osutuks tänaste toimetuste homse, varna viskamiseks.

Eesti seaduseandlus pole aga kaugeltki piirdunud end Vene seaduste

asendamise. Uued sotsiaalsed olukorrad nõudsid hoopis uusi korraldusi; uued tehnilised saavutused on toonud põhjalikke muutusi isikute vaherkordades, mis nõuavad nende vaherkordade uut normeerimist.

Kapitaalsema osa meie seaduseandlusest moodustavad just need seadused, mis ei piirdu end Vene seaduste palja asendamise, vaid viskavad need seadused ühes nendele rajatud õiguskorraga üle parda. Siia kuuluvad: Maa-reformiseadus, Põhiseadus, Valimiseseadus, tööseaduseandlus, Seisuste kaotamise seadus j. t.

Teisest küljest on uuem aeg sundinud riigivõimu normeerima seesuguseid küsimusi, mis end Vene riigis tähtsust ei omanud või mille normeerimisega arvati olevat aega. Näiteks: lennu- ja raadioasjandus, kõlvatu võistluse vastu võitlemine, tsekid, hoolekanne ja teised alad.

Juba neist üldjoontest peaks selguma, missuguse hiigla töö meie valitsemise ja seaduseandlik aparatuur, mis on seisnud koos enamikus vilumusteta algajatest, on pidanud teostama lühikesel ajaga.

See oli võimalik ainult selle hoo tõttu, mis riigi loomisel kõiki haaras

ja selle naiivse eneseusalduse ja lihtsa maailmakäsitluse tõttu, mis on omane ainult noortele algajatele valitsejatele. Muidugi, tehti vigu. Neid tehti palju; tagantjärele neid arvustada on hõlpus, samuti nagu täiskasvanul naerda oma noorust, kuid arvan lugeja on minuga ühel arvamusel, kui ütlen: veel 10 aasta pärast loeme 1918—1922. a. puudulikke seadusi ning korraldusi ulhusega, kuna 1940. aasta korrektselt redigeeritud seadused jätavad meid külmaks. Tahan sellega öelda, et noore rahva iseseisva riigi algaastate seadusi ei saa mõõta niivõrd grammatika ja kodifikaatsiooni eeskirjade mõõdupuuga, kui selle vaimuga, mida need seadused kannavad. Sellest on üldiselt aru saadud ja meie seaduste kritiseerimisel on alati vaikides mööda mindud varemaste aastate aktidest.

Arvustus on pöördunud peaaegu-kult viimaste aastate seaduste vastu. Nähtavasti leitakse, et meie seaduseandja ja kodifikaatori õppeaastad on mööda, ja oodatakse neilt meistritööd. Kui kaua seda tööd peab õppima, selles võivad vaated lahku minna, kuid mõningate kogemuste varal, mis nende ridade kirjutajal sel alal on, võiks öelda, et meie õppeaeg veel kaua kes-

Muusikalavastusest.

Aforisme.

Lavastaja ülesandeks on: ümber istutada mõni lavateos, olgu sõnadramaatiline, olgu muusikadramaatiline, poeesia ideaalsest ruumist lava reaalsesse ruumi, kujuteldava piiramatuses meelil tajutava piiratusse.

Lavastaja ei või kujutella ideaalseid näitlejaid ega ideaalset lava; luuletise abstraktsete kujude kehastajaid ta peab valima just nende näitlejate hulgest, ümbruskonna konkretiseerimiseks ta peab arvutama just selle lava piiridega. Seepärast sama teose lavastus sama näitejuhi poolt, kuid teiste näitlejatega ja teisel laval paratamatult peab tulema teine.

Siit järgneb:

Lavastaja ei saa kopeerida — ei ennast, liiati veel teisi. Teeb ta seda, on ohus teos, selle mõju etenduse kaudu, ta ise etenduse kogumõju eest vastutajana.

*

Lavastaja loob ümbruse, näitejuht valvab mängu. Enamasti nad on üks.

Mõnikord oleks parem, kui neid on kaks.

On nimelt lavastajaid, kes jätavad mängu näitleja hooleks; ent iga näitleja iga kord pole endale, liiati teistele juhiks. Ning on näitejuhte, kes jätavad ümbruse dekoraatori hooleks; ent iga dekoraator pole lavastaja.

Muidugi, näitleja ning mängu olgu esikohal — kes veider vaidleks selle vastu? Ent kui näitejuht on hoolimatu ümbrusele, kui toonitab, et dekoratsioonile ei pane rõhku, kui väidab, see olla tähtsusetu, siis ta küll vahest meelitab näitlejat, kuid pole talle sõber: millal meelitus olekski sõbruse avaldus?

Kohatu riietus laval on ohtlikum kui elus: igal juhul tekitab piinlikkust, isegi naeruvääristab kandjat ning sel puhul muidugi halvab näitleja mängu. Samuti kohatu, vale dekoratsioon teeb võltsiks ehtsemagi teose, parimagi mängu, kahandab etenduse mõju, süvenduse asemel hajutab.

Parem ei mingit dekoratsiooni, kui võlts ja vale.

Funderida usutavus, luua meeleolu vastava ümbruse varal on lavastaja esimeseks mureks.

Paisutada usutavus haaravuseks, kihutada meeleolu tegudeks on näitejuhi peamiseks hooleks.

Lavastaja — see on etenduse staatik, näitejuht ta dūnaamik.

Mõnikord peaks nad toimima kõrvuti. Alati aga on parem, kui need kaks on üks.

*

Muusika on kui maastik: ilmad muutuvad, kliima püsib. Ilmad — päikesepaiste ja äike, vaikus ja torm — on aga igas kliimas isesugused.

Kes tahab mõne ooperi muutlikke ilmu tuua esile usutavalt, arendagu neid selle partituuri kliimast.

Sest:

Dūnaamilised võimalused mingi süsteemi piirides olenevad selle süsteemi staatilisest kandevõimest. Liigsused purustavad süsteemi, hävitavad terviku.

Ning:

Ilm ongi dūnaamiline, kliima — staatiline, maastikus kui muusikas.

*

Dūnaamiliselt muusikas ilmuvad: meetrum, rütm, tempo, dū-

tab. Seadusandlik ja kodifikatsiooni töö nõuab tema tegijalt erilist ettevalmistust, teadmist ja analüüsimise ja tuleviku etteaimamise võimeid. Selle töö arvustamine on eriti hõlpus. Kui vanasõna ütleb kellegi kohta: suuga teeb suure linna, käega — ei käope-sagi, siis mõtles ta seejuures kõigepealt seaduste arvustajaid.

Nende ridade eesmärgiks ei ole aga kaitsa meie seaduste head nime, vaid selgitada, kuidas sünnib meil seaduste mõtteselguse eest hoolitsemine ja seaduste korraldamine ning süstematiseerimine.

Beldades, et lugeja teab, kes võib meil seaduseelnõusid algatada, märgin ainult, et väljatõttatud eelnõud lähevad kodifikatsiooni osakonna kaudu valitsusse ja sealt riigikokku. Vahepeal küsitakse eelnõude kohta arvamust asjast huvitatud ringkondadelt. Kodifikatsiooni osakond revideerib eelnõud mitte ainult juriidilisest ja konstruktiivsusest küljest, vaid ta on sunnitud tegema seda ka sisult, sest paraku pole meie ametiasutistes küllalt ametnikke, kes suudaksid iseseisvalt hoolitseda eelnõude sisulise väärtuse eest.

Riigikogus arutatakse eelnõud esi-

teks komisjonis, siis läheb eelnõu üldkoosolekule lugemisele. Arutamine komisjonis on hoopis midagi muud kui lugemine üldkoosolekul. Komisjonis arutatakse eelnõud eelnõu enese pärast, üldkoosolekul loetakse eelnõud selleks, et tema puhul kõnelda asjust, millele võib-olla on vähe ühist eelnõuga, kuid mida soovitakse avalikkuse ees selgitada. Sellepärast on töö laad üldkoosolekul sootuv teine, kui komisjonis. Üldkoosolekul valitseb enam-vähem teatraalne ja lahinguline meeleolu, nagu sobib hoolsatele saadikutele, keda nende saatjad jälgivad. Komisjonis — asjalik ja sõbralik töö. Näib isegi, et usk parlamenti tõuseks vana aja kõrguseni ja parlamendi kriisi kaotaks oma teravuse, kui rahvas näeks, kuidas tema saadikud töötavad komisjonis, kuid tingimusel — et saadikud ise ei märkaks, et rahvas neid näeb.

Valminud seadus ilmub Riigi Teatajas. Aastas on keskmiselt kaugelt üle 100 Riigi Teataja numbri. 10 aasta jooksul teeb see üle 1000 numbri. Igas numbris mitu seadust või määrust. Mida on tehtud selleks, et kodanik, eriti aga praktiline jurist selles seaduste rägastikus lootusetult ära ei ek-

siks? Kas ei ähvarda meid vene seaduste kadumisel uus hädaoht — eesti seaduste kättesaamatus?

Selle pahe kõrvaldamiseks on meil kodifikatsiooniosakond ja mõned ministriumid kui ka eraisikud välja annud üksikute õigusalade järgi seaduste ja määruste kogusid, kuhu koondatud kõik sellesse alasse puutuvad eeskirjad. Seesugune seaduste süstematiseerimine on soovitatav ja — kuna meil kavatsust ei ole ametlikult koondada seadusi köidetesse, nagu seda end. Vene riigis tehti, — hädavajaline abinõu seaduste käsitlemise hõlbustamiseks. See süstematiseerimine tuleb aga kindlalt korraldada ja võtta valitsuse kätte kindla ülesandena. Senised väljaanded on enam-vähem juhulised. Ka hinna poolest ei ole nad kõigile kättesaadavad, kuna nad on välja antud ikka teatud majandusliku tasuvuse kalkulasiooniga.

Asja nii korraldades ja jätkates vene seaduste eestindamist jõuaksime mõne aasta jooksul nii kaugele, et seadused oleksid kõigile kättesaadavad ja et põhimõte: seadust peab iga kodanik teadma — oleks rajatud ka tege-likkudele võimalustele.

naamika — kitsamas muusikalises nomenklatuuris, s. o. helitugevuse eriliigi ja astmed.

Staatilist märgivad helitõug, harmonisatsioon, instrumentatsioon, vorm, stiil.

Meloodia — huik ning kaja — see on väljendatav ise, see ime-taoline, ainukordne, idee, vaim.

*

Dünaamiline moondub ettekan-des mootoriliseks. Kõik lavaline liikumine tuleb siit. Eriti rütm dikteerib liikumise vormi.

Ometi kõiki rütme pole vaja realiseerida kehalises liikumises ega tarvitse neid väljendada akt-siooniga.

Kuigi muusika on alalises liikumises, viivtab ta vahel, seisab paigal.

Seda püsi ei tohi ära tallata.

Aaria või ansambl-pala — mõne püsiva-vältava meeleolu lüüriline väljendus — ei nõua oma rütmilise elemendi teostust kehalises liikumises — lauldava muusika-draama raamis. Tantsus see on teisiti, sest ainsaks väljendusvahendiks siin ongi liikumine.

On väidetud, ideaalse ooperinäitleja saaksime täiusliku laulja ning täiusliku tantsja liitumisel ühes isikus. See on eksitus, sest ooper pole lauldud tantspantomii.

Muusika püsi momendel lava-

line väljendus liginegu lava staatilisele elemendele: liikumine saagu asendiks, vastastikune aktsioon rühmituseks, tegevus pildiks. Sest need meeleolu-momendid eeldavad publikus anduvat kuulajat-vaatlejat, mitte haardehimulist jäl-gijat. Liikumine iga hinna eest siin on vägivald, promenaadid — maitsetus.

Meeleolu — see on kui lille-kimp vaasis. Kui seda raputame, puistame küll lilled laiali, kuid tuule käes õõtsuvat lilleniitu sest ei saa. Selle eest aga kimp on hävinud, aroomid haihtunud, mee-leolu pagenu.

*

Teose kliima, stiil, kogu ta staatika on muutmatu kui saatus. Selle kallal ei või näppida, sõrmitseda, siia-sinna painutleda. Kõveraks koolutatuna, viltu vajununa iga süsteem on kandevõimetu; iga ilme ta piires moon-dub irveks, iga väljendus veiderduseks.

Näiteks: Hamlet frakis fioletiga vööl, Almaviva tennisdressis gitarriga kaenlas.

Või „Lakmé“ Nõukogude-Moskva lavastuses: romantiline ekssootika täis mahedat viisikül-lusi-inglisvastasena propaganda-filmina verise mässuga püssipära politika vastu... „Lakmé“ muu-

sikalises maastikus, selle kliimas säärased ilmad on võimatud.

Luuletise staatika on kohustav lavastajale nii sõna- kui muusika-draamas.

*

Dünaamiline tuleb staatilisest.

Näib, nagu võiks ka vastupidi väita. Maastiku staatiline, ta kliima, tõepoolest on vaid abstraktsioon; realiteet aga ta dünaamiline, muutlikkude ilmade lõp-matu rodu. Maastikus me elame üle vaid ilmu ja neist konstrueerime kliima. Siin tõesti staatiline tuleb dünaamilisest — meie vahetuma isikliku elamuse vaate-kohalt.

Ent ei tohi unustada, et loodus sünnib alatasa uuesti, poeetiline teos aga, kord sündinud, on alati-seks valmis. Kas autor lähtus dünaamilisest elemendest ning ta-sakaalustas neid oma teose staatilises süsteemis või, vastupidi, arendas staatilise konstruktsiooni piirides selle dünaamiliste võimaluste mängu, on ükskõik teose realiseerijale laval: see võib läh-tuda ainuüksi teose staatikast stiilist, kliimast ja siit tuletada dü-naamika, detailid, ilmad.

*

Siin hargnevad sõnalavastaja ning muusikalavastaja teed. Esime-ne loob meetri, rütmi,

Karjala osakonna ja korp! Vironia vastastikkudest külaskäikudest.

J. H.

Soome-Eesti Üliõpilaspäevade tulemusena on vahekorid meie ja Soome üliõpilaskonna vahel, eriti viimastel aastatel, muutunud väga sõbralikuks ja mõlema maa üliõpilas-organisatsioonide vahel on sõlmitud terve rida sõpruslepinguid.

Sõpruslepingu sõlmimise mõte Karjala osakonna ja korp! Vironia vahel kerkis üles möödunud semestri algul IV Soome-Eesti Üliõpilaspäevade ajal. Sõprusleping kirjutati alla Helsingis Savo- ja Karjala osakondade ühistel 25. aastapäeva pidustustel Kalevala päeval 28. veebruaril 1930. a. Juubeli pidustustest osa võtnud sv! sv! said Soomes erilise tähelepanu ja poolehoiu osaliseks ja sõprusliitlased oma usaldava vastutulelikkusega vallutasid nende südamed kaunile Soome pealinna ja kogu Soome maale ja rahvale. Juba siis pandi mõte liikuma, et Karjala osakonna liikmed meid külastaksid suuremal hulgal kevadel mai-kommerstil ja meie vastukülasõit oleks juulikuus Karjala osakonna suvipidustustele Sortavalas.

Esimese Soome sõidu kaasateinud sv! sv! andsid üle teistele külaskäigult kaasatoodud mälestused ja muljed, mis õhutasid elevuse ja suure huvi järgnevate küllasõitude vastu.

Traditsiooniline ühepäevane mai-kommers kujunes käesoleval aastal pikemaajaliseks pidustuseks 23.—26. maini ja oli korraldatud ühenduses meie sõprusliitlaste Karjala osakonna liikmete küllasõiduga Tartu ja Tallinna.

22. mail saabusid Tallinna 18 Karjala osakonna liiget — 10 mees- ja 8 nais-ksv!! eesotsas Karjala osakonna

kuraatori Lasse Nissisega, hiljem ka Savo osakonna kuraator Erkki Saari- nen. Sadamas olid külalised vastu võtmas Tartust vastusõitnud ja Tallinnas elutsevad sv! sv!. Sama õhtuse kiir- rongiga saabusid külalised Tartu Jaama vastu võtmas pea kõik korp! liik- med. Külalised paigutati kahe- ja kol- mekaupa vil! vil! ja sv! sv! perekon- dadesse. Järgmine päev kulus küla- listel linnaga ja ülikooliga tutvunemi- seks. Vaadati kõike, mis meil Tartus tähelepanuväärset näidata, külastati teisi üliõpilas-organisatsioone ja tutvuti Tartu kohvikutega. Kõik need pikemad ja lühemad käigud algasid ja lõppesid konvendi korteris, kus külali- sed end algusest peale tundsid kodu- selt.

Hõimuvõlled ja -õed olid meie üli- koolilinnast vaimustatud ja seda õigu- sega, sest Tartu oli end jõudnud ebtida kauni kevadise rüüga Taevataat ja- gas päikest ja soojust säärases küllu- ses, et pidime külalised mitugi korda juhtima meie linna võrdlemisi nägu- sasse ujulasse.

Vaba aega C! Q! mööda saates avaldasid külalised suurt huvi meie sisemise elu ja kommete tundmaõppi- misel. Mõtete vahetamiseks tarvitati n. n. „ühis soome-estli keelt“ ja kui jutulõng hoopis sassi kippus minema, siis võeti abiks saksa keel. Nii mõnig mõttevahetus pidi lõppema naeratvalt kahtleva „ju, juga“.

Õhtul oli konvendi ruumides korral- datud aiapidu. Rõdu ja aed laternatega ja rohelisega kaunistatud. Kevadine hurmav õõ ja õitsev loodus löid romantilise meeleolu. Puude rohelises üksikud laudkonnad lustlikus vestlemi- ses ja rõdul orkestri viiside saatel hel- juvad tantsupaarid. Kaugele kevad- õhe kandusid rõõmsad üliõpilaslaulud. Lõbus koosviibimine kestis koiduni.

24. mail hommikul kell 10 oli auto- del pikem väljasõit Pühajärvele ja sv! Knibise tallu, et külalised lähemalt tut- vustada meie looduse ja maaeluga. Otepää vaheldusrikas maastik särades kevadpäikese kullas pakkus kaasasõit- jatele suurepäraselt vaatepilti. „Sahkre“ talus olid perenaise ja peremehe hoo- litsevad käed meie vastuvõtmiseks kat- nud rikkaliku lõunalaua. Peale keha- kinnitust valguti laiali eeskujulikult korda seatud talu vaatlemisele, tehti ülesvõtteid, supeldi veski tammi all jões ja vesteldi majarahvaga, talu alas istuti murul suure ringis ja lasti maits- val kođuõllel ringi käia. Metsad ja mäed rõkkasid lustlikkudest üliõpilas- lauludest. Varajasel ehavalgel jõudsi- me linna tagasi.

Olles reisitolmu maha pesnud, al- gas konvendi korteris kommersi amet- lik osa. Külalistest mees-ksv! olid pa- lutud kommersist osa võtma, kuna nei-

tidel hilised õtunnid jäeti reisuvasi- musest väljapuhkamiseks. Kommersi avas ja tervitas külalised vil! kogu esi- mees Ipsberg Tervitusele vastas Kar- jala osakonna kuraator Nissinen täna- des vastuvõtu eest, kriipsutades alla seda südamlikkust ja vennalikkust sub- tumist, mis meid on liitnud ühiseks perek. Vaatamata reisele ja pidus- tuste väsimus. le kestis sõbralik koos- viibimine hommikuni.

25. mai hommikul korraldati ühine väljasõit mootorpaatidel Emajõe.

Lõunaks koguti jaama külaliste saatmiseks. Lühiajaline kooselu oli meid niivõrd liitnud külalistega, et lah- kumise silmapilk tundus kõigile liiga ruttu saabununa.

Tallinnas korraldasid vil! vil! küla- listele vastuvõtu. Õhtu veedeti pere- kondades. 26-al väljasõidud Piritale ja Rannamõisa ning õhtul „Seltskondlikus majas“ vil! vil! perekonna-õhtu. Kü- lalised lahkusid aurikul Tallinnast 26-da keskpäeval.

Tartust lahkudes sõpruslepinglased avaldasid lootust, et jällenägemine oleks suvel kaugel Karjalas n. n. kesajuhlal — karjalaste rahvuslikul suvepeol. Hiljem saabus ametlik kutsed.

25. juuli keskpäeval alustasime Tal- linnast reisu aurik „Expressil“. Külla- sõitjaid — 15 korp! Vironi liiget, ees- otsas vil! Jürise ja sv! Hugo Paalman- niga. Sadamasse oli ilmunud saatma suuremal arvil Tallinnas elutsevad sv! sv! ja vil! vil!. Mõnetunnilise sõit üle võrdlemisi vagusa mere ja juba jõuamegi Helsingi sadamasse. Vastas kaunike kogu suvel Helsingis elutse- vaid Karjala osakonna liikmeid eesot- sas osakonna uue kuraatori Täuno Hä- mäläisega. Vastastikused studiumlikud käepigistused vahetatud, sõidetakse üli- õpilasmajja, kuhu jäävad meie reisu- pakid kuni edasisõiduni Karjalasse.

Istume autodessse ja sõidame tut- vunema linnaga, silma eest mööduvad uus monumentaalne veel ehitatav edus- kunna maja, mõjurikas Esplanaadi plats, kaunis raudtee-jaam, ülikooli hoone, presidendi loss, pargid, ausam- bad j. n. e. Juba hämardu, kui läbis- tame Kaivopuisto ja meie tähelepanu juhitakse Eesti saatkonna majale. Oleme jõudnud sadamasse Väikesel mootorpaadil jätkub reis Helsingi jaht- klubi „Merenkäivijät“ kasiinosse, Suo- menlinna endise kindluse üksikul kal- jusaarel. Graniiti rajatud võlvialusesse viib kitsas pime käik, millest lähimi- nekuks on tarvis sportlase saledust ja orienteerumisoskust. Kitsas käik lõpeb avaramas ruumis, mis vägagi sarnab keskaegse piraadi elamule. Ruu- mis lihtsad toolid ja lauad, seinu kau- nistavad kalavõrgud, riidenagideks me- remärgid ja ruumi valgustavad lauda- del raudlühtrites põlevad küünlad ja

tempo, dünaamika, teine t o o b nad partituurist.

Sõnanäitleja lausub „omal vii- sil“, muusikanäitleja laulab autori meloodiaid.

Vaja —

Ühel puhul puurivat tungi, tei- sel puhul embavat andumust.

Tulemus?

Draama haarab m nades het- keks esile elu, ooper joovastab, sisendades lõpmatumat võlu.

Ühe vooruseks — virgutav mehisus, teise veetluseks — hel- litav naisus.

Üks on sõber, teine armuke.

Sõpruseta elada ei saa, ning armuta ei taha. Harva nad on üks. Ent siis saab osaks meile ülim õnn.

Hanno Kompus.



Karjala osakondlased Vironia küllalistena mais 1930. a.

Kummaline üliõpilane.

Edg. Saks.

Mida oli isa sellega targotada tahtnud, kas pidi see olema pilge, kui ta pühitsetud ristimise toee juures lausus sõna Martin, võdi oli ta tõesti nii suur luterlane, et geniaalse usutõditleja Lutheriuse mälestuseks nimetas oma ainjama poja Martiniks.

Seda ei teatud, kuna isa suri varakult. Almale jäi efektiivseima korraliku pärandustombu omanikuna inimene — nimega Martin Martini poeg Martin. Ta kasvas meheks. Nägu uhke ja õilis, otšaefine tõdloivult kumer, kuid ju noorena wagudes nagu mõnel suurel rauf-mõttelejal. Silmis aga toivtõendamas umbusfikufuse küsimärk. Küllap ta pentfikufust nimeft seegi tuli, forjus ju tahtmata nii palju pilget temale.

Üliõpili ealifeks faades ta leidis oma kolmekordfjes Martinis ennustufe, mis käskis tal astuda neile sõtkutud radadele, mis toivivad inimesteft nii palju otfitud Jumala juurde. Ta sai ufuteadlasefks. Kuid leidis peagi, mida

oli kartnud. Walitud ala ei olnudki teadus, waid oli efalemine wanade käfikirjade rägastifus ja dogmade labürindis. Leides ka oma nimes midagi müstifiku ja ähmast, ta siirdus teadufetwalda, mis otfib ilma lõpu, algufst, mis otfib tõde. Oli waimustatum mõttewabadufe apostel. Oli profefori armastatumaid õpilafi ja Spinoza toendunum õnger. Et ta aga ülewate ideaalide jahil unustas umbrufe, unustas forra, pääfjes ta ühel koosolekul peetud waimustatwa mõtte- ja muid wabadufi ülistatwa kõne eest, mis faldus funi anarhiani waeiwu wanglast.

See kummaline tokkupõrge sütitas Martinis otfingu küsimufefe, mis on paragrahiv, mis õigus. Paragrahivi mitmepalgeliffus — forð mustana, forð walgena. — Wõimsate sõprade toetufel kujuneb ta fulle õnnistufeks — waenlaste käes sinu hufatufeks. See paragrahivi Saanuspea, mis on orjastanud inimfoo, muutnud ta

pelguriteks, kõitis Martinit palju enam, kui igafugune inimhinge sügawuste ja ulatufe ning igatwefe tõde taotlemine.

Martin Martini poeg Martinift sai jurift, kes kasutas õigufe üldõpetufe ekfamiks tolm forda nii palju materjali kui profefor oli soowitanud. Rooma õigufe õppimifeks sõitis Staaliasse ning rahtwustwahelife liikemife feerdkäifude tundmadõppimifeks elas pealtkuulajana kaasa mitme aasta festel kõif Euroopa mandri kongressid.

Et teda hufitas käesolew asi, see oli üldtuntud tõde, kas ta küllaldafelt oma ainet teadis, selle üle tõididi juba eitawaid ja jaotawaid mõtteid wahetada. Ent suure žestiga ja omapärafest inuuf tungida küsimufe tuumale — et tunnetada teadufe sügawamat olemust, ta otjustas elada kaasa ka selle tegelikud warjuküljed. Tundis kuulewat hufi iga uue üllatatwa kuriteo awamifest, jälgides profefessi käife ning haffas

laest allarippuvad laternad. Selles eriskummalises ruumis ootab meid rikkalikult kaetud pidulaud.

Hilisõhtul lahkume Helsingist. Rongis on meile aegsasti reserveeritud magamisplatsid ja uni nõuab peagi oma osa. Arkame rongi peatudes Viipuri jaamas. Lühiajalist peatust kasutati linna vaatamiseks. Viipurist väljudes olemegi Karjala metsarikkal mägisel maal. Kõigest jaamadest lisandub supidustustele sõitvaid karjalasi.

Päikesepaistelisel südapäeval jõuame Sortavalla — supidustuste keskohta. Jaamas meid vastu võtmas suurem kogu juba varem saabunud ja kohalikke Karjala osakonna liikmeid. Vastuvõtt algusest peale väga südamliselt. Astume lähedal olevasse turistide hotelli, et korraldada riietust esimeseks käiguks linna tutvumiseks. Sortavala on idapoolsemad Soome keskkohi ning kaugesse minevikku ulatava ajaloo linn. Mitmed tulekahjud on hävitanud linna esialgse kaju. Kesklinnas on uhke kivimajade raioon ja nägusalt väljaehitatud puumajad ja eeskujulik sillutatud platsid ja tänavad jäätavad meeldiva mulje. Linn asub poolkaares kahel pool lahte. Linna elanikkude arv ulatub 5000-ni ja nende peamiseks ülalpidamise allikaks on metsaga kauplemine. Linnal on oma sadam ja laevastik, mis tule-

tab meelde meie Peipsi laevastikku. Sortavala on aga veel laialt tuntud kui suvituskohi ja lähtekoht, kust pääseb kuulsale Valamo kloostrisaarele. Meie esimene käik on linna suurde looduslikku parki, kus asub kõrge vaatetorn, millest on näha Karjala maastikule mitmekümne kilomeetri ulatuses, meie vaatele avanevad Laadoga piiravad Karjala metsarikkad, kaljurüugastega vahelduvad kõrbmaad ja laia Laadoga veevälja eelne kaljusäärestik. Ainult harva paistab mõni küla, kus veel nüüd elavad Kalevala luule ja vana Soome laulu jäänused. Vaade Laadoga kaljustele kallastele loob pildi tisedast jõust, mis mõjub vaatajale masendavalt.

Üldises kohvilauas linna pargi nägus kohvikus tutvuneme juurdetulnud pidukülastitega. Puhkuseks ei jäänud aega, sest kell 18,30 algas kava järele akadeemiline lõunasöök turistide hotellis ja supidustuste ametlik avamine. Hotelli nägus rõdu kipub kitsaks jääma rohkele külastite perele. Siit avaneb suurepärase vaatepilt linnale ja linnaeelsele saarestikule. Istutakse rikkalikult kaetud laua juurde, mis on kaunistatud Karjala osakonna ja korp! Vironia miniatüürsete lippudega. Pidustused avab ja tervitab kokkutulnud külalisi nii Eestist kui Soomest endine kuraator L. Nissinen

ja soovib pidustustele head kordaminekut. Sv! Paalmann tänab lahke vastuvõtu eest, märkides ära, et meie kõik tunneme endid siin oma parimate sõprade ringis. Järgneb veel rida päevakohaseid kõnesid ja sõnavõtmisi, üteldi tervitussõnu külastitele, ülistati kaunist Karjalat ja lasti üksteist elada. Kõned vaheldusid muusikaliste ettekannetega. Meie sõprusliitlased on teiste Soome hõimude keskel üldiselt tuntud oma musikaalsuse ja kunstiharrastusega. Lõbusas koosviibimises kadus aeg ja tähelepanemata lähenes kesköö. Koosviibimise lõppes koguneti sadamasillale ja rõõmsate laulude saatel sõideti mootoritul piduliste alalise peatuskohta ksv! Holsti ruumikasse suvilasse, mis asub metsaga kaetud mäeseljäandikul, poole tunni tee linnast.

Külastitele pakuti kohvi ja maitsvaid Karjala pirukaid, isegi Soome saun oli kõetud, mida ei jäetud kasutamata.

Tantsides ja mängides kestis koosviibimine varahommikuni.

Sellisel kooselul on vennasrahvaste lähendamise ja hõimutunde süvendustööks eriline tähtsus, sest siin loodud isiklikud sõprussuhted viivad meid järjest lähemasse kokkupuutumisesse üksteisega ka hilisemas meheas.

Järgmise päeva ennelõunane aeg kulus ringsõitudeks Laadoga rohkel

tegutsema Ivanema kurfuse üliõpilasena mingi advokaadina tvaestele lestedele ja eestkostjana igafugu alam elemendile. Võitis mõningad protsessidki, käänates tööde ja tvalet, kuid mitte tvasu mõttes, tvaid aetud sellest tveidraht huiwift, mis oli naerutväärne teistele. Soov oli elada tvaasa oma uurimisaine igafugu tveimalustega ja tufemufeks, et omandas tvalava fuulfuse linna pööblis kui nende heategija ja advokaat.

Ta rahutu, ekslev tvaaim üliõpilaseluski tvaljendus aina ekstrawagantsufis. Tvahest siis alles ilmestus Martini leidlik pea, kui oli tvaaja tvaava ära nägematult mõne teise korporatstiooni lipp, tvei mõnel muul teel aidata sattuda tvastasteid ebamugatvaste olufordada — muidu ta oli finnine, alati mõtteis ja sõnaahter.

Sai juba tawallufufeks, kus ilal midagi eraforralist sündis — pidi olema mängus Martini tvasi tvei mõte kui oli õõsel tawassitud politseil tvahtitvata ette tvahtis elufuuruone nuff lastetvalmis reltvaaga, siis naerdi end tvahtels — sest kindlasti oli see Martini uufstmaid tveampe... kui lewiftid fuulfufesed, et linnast paarkümmend filomeet-

rit eemal on metsas kolm inimeft pooodud — muiduigi sõiis politseil juurdlema, — siis loeti alufeta teadete lewitajats Martini. Kui sügisõõl lõigati läbi ulafate poolt sadamas puulotjade finnitvstõied ja lojjad peritvoolu ujudes tawuffid otta teistele paatidele ning sündis fuur segadus — siis tvaideti — Martin lähleb oma naljadega liiale.

Polnud aga mingeid tveendufi — Martin oli gentleman, rivas ja alati oodatud feltstonna inime — kuis tveidigi teda tabada, eeluurimise all finnipidamifeks.

Rogu elu näis liifutvat rongina ettemääratud rööpavis, nii Martingi afus lõpetama oma ftuudiumi ja tvananes temagi, fogudes näole endistele liifats uufi tvaagufid ja fortse, igatvks neift olnud elamus, kurb tvei lõbus.

Suus aga tervis laudfilledale, ettemääratud teerajale fomistvstiftvi, kungas, mis Martinile fai faatufeks.

Ta ei fuutnud fuoritada oma lõpueffami, kui kummaline see ta ei olnud. Tema — inime, kes tundis poole ilma, oli peaaegu tüps advokaadifs, eradetektliivits

— ei fuutnud enam fooliפויפילfult õppida ühe pooleaasta kurfufe. To oli üllatus Martini tutvusringile. Illatus talle endalegi ja tvahtafünnitaja. Ta oli juba kolm forda läbi kuffunud, ja üks ford fellifel naerutväärfel põhjuffel, et ei teadnud tvaestfinia fuurimat jõe...

See päeto pole fuul kalendris tvahtistatud erilifelt, ent to oli talvte pakaste päetvade perioodis, kui Martin, Martini poeg Martin kadus filmapiirilt.

Illes järgneva tefstuvte leitfatus, kui inime tvaaim on mõtlemislois ja tvahtatõtamifeks energiata, lewiftid jutud, perepoeg Martin elatvat fodus ning uuritvat probleemi fassal, kuis faafs üliõpilane enne effami mingi ofultiftlifu meetodi abil fätte faladufe, milline pilet langeb temale loofiga.

Martini fodusoha ümbrufes aga lewiftid jutud, et noorhärta on afunud jälle tallas elama.

Mällestati kadunud aastaid, imetleti ta muutunud fuju ja fombeid, millifed artvamufed aga peagi tujunefid lõppotfufeks, et noorhärta on iffa tveidi põrunud. Kes teab? Kas ta mitte pole igatvone üliõpilane.

kaljusaarestikul. Õhtupoolikul oli ühine käik Soome Vabadussõjas langenud karjalaste hauale, kuhu asetati pärg. Sügav-tõsine silmapilk samba juures mõjus ühendava lülina juuresolijatele soome ja eesti ksv!-jaile.

Õhtul oli linna raekojas korraldatud rahvapidu, mis kaasa tõmbas kogu Sortavala seltskonna. Peo korraldajad Karjala osakonna ksv! ksv! ja vil! vil! Ettekannetes oli tunda karjalaste loomupärast kunstnikvandi, mis väljendus nii laulus, kõnedes ja ettekannetes. Külalisi tervitas endine kuraator Lasse Nissinen. Kogu pidu omandas tugeva rahvusliku värvingu, sest Soome akadeemiline pere on tihedasti kokku kas-

vanud oma rahvaga ja võtab soojalt osa tema eluavaldustest. Pidu lõppes tavalise jalakeerutusega.

Külaskäigu tulipunkt langes 27. juulile, mil oli väljasõit kuulsa Valamo kloostri saarele.

Õhtu hilisema osa veetsime oma alalises asupaigas Holstide poolt korraldatud kohvilauas. Hommiku saabudes sõitsime jaama, et alustada tagasisõitu. Veel viimased vastastikused tänusõnad, tugevad käepigistused ja rong viis meid eemale nii armsaks saanud karjalaste kodulinnast.

Tagasisõidul endastmõistetavalt tegime retke Imatrale. Seda turistide poolt jumaldatud Soome matkamispaika

on vaja oma silmaga näha ja oma kõrvaga kuulda. Veel lühikesed peatused Viipuris ja Helsingis ja olemegi laeval, mis meid, äsjaloodud Soome-silla ehitustöölisi, kallile kodumaale tagasi kannab.

Arusaadavalt niisugused lühiajalised külaskäigud täielikku ülevaadet meie rahvaste elust ja harrastustest ei anna, aga kahtlemata on nendega tehtud suur samm edasi lähema sõpruse arendamiseks ja üksteise tundma õppimiseks. Meil kõigil on hinges see segamata tunne, et külastasime oma kindlaid sõpru ja sõpruslepinglaste kodumaal veedetud päevad jätsid meisse sügavad mälestused.

Puhhas tolmust!

Tehnika on kaua abinõusid otsinud tubaka hügieeniliseks puhastamiseks. Lõpuks on see ka korda läinud.

Suitsetajate rõõmuks on meie vabrik

ainukesena Eestis

end selle uue saavutusega varustanud.

See grandioosne pneumaatiline tolmu puhastamise sisseseade vabastab kõik, s. t. nii kallid kui odavad meie vabriku poolt ümbertöötatavad tubakad

igasugustest kahjulikkudest lisandustest ja tolmust, mis teel istandusest vabrikuni tubaka hulka võisid sattuda.

Selle tõttu on kõigi meie saaduste kvaliteet võistlematu.

A.-S. „Laferme“

Akadeemilisi teateid.

Ülikooli lõpetas

Alide Palgi-Eisenberg arsti astmega.

Ülikooli valitsus kinnitas:

stud. med. vet. Evald Peebsen — anatoomia ja histoloogia õppeülesandefäitja ajutiseks abijõuks, dr. med. vet. Gabriel Tehver — väikelooma kliiniku assistendiks, stud. agr. Alf-

red Truu — taimebioloogia katsejaama noorema assistendi k. t., stud. A. Nurklik ja A. Ohu — meteoroloogia sinoptiku k. t.

Tallinna linna stipendiaatideks

nimetati filosoofiateaduskonnast: Linda Hammerman, Leida Karu, Therese Leidorf, L. Rebane, H. Teder ja Alide Vendt, ma t. loodusteadusk.: Vold. Kuus-

berg, Boris Lindquist, Juta Rebane ja Hilda Roos, usuteadusk.: Oskar Puhm, kehakasvatuse osakonnast: M. Lang.

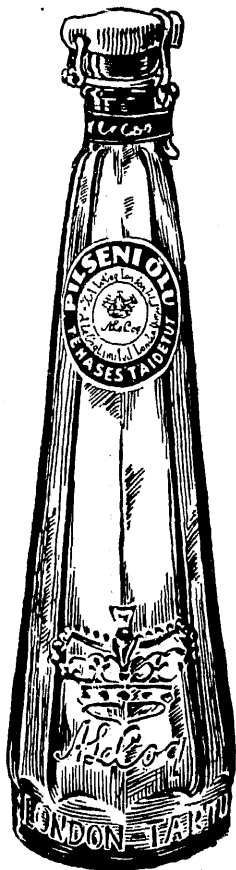
Organisatsioonide aastapäevi:

2. det. — EÜS. Põhjala (aastapäeva peetakse 30. nov.).
3. det. — Korp! Revelia.

Korp! Vironia poolt erinumbrit toimetanud: E. Ehrlich, F. Jürine, L. Sepp ja H. Paalmann.

Vastutav toimetaja: Erich Siil. Tegevtoimetaja: Bertram Karro. Liikmed: Peeter Järve, Jaan Ots.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.



A.-S.

A. Le Coq'i

London — Tartu



õllefabriku saadused

õlu,
porter,
keedetud mõdu,
limonad,
sooda,
selters —

on üldiselt

kõige paremaks tunnustatud.

**Teil on kasulik
kinnitada oma**

varandusi ja elu

Eesti Lloydis!

Osaühisus

Højgaard & Schultz

E e s t i s .

**TALLINNAS, VABADUSPLATS 1. Telef. (20)8-23.
Telegr. aadr.: „CONTRACTOR“**



ERIALA:

**Raudbetoonkonstruktsioonid kõrge ja sü-
gavehitustes, hüdrotehnilised ja raudteede
ehitused.**

UNION'i jalanõud

on moodsad ja vastupidavad.

TH. V. GRÜNVALDT-UNION

tallanahk

on veetihe ja tugev.

Müük igas paremas äris Eestis.

Vabrik: Tallinnas,
Maakri tän. 19/21.

Telefonid: Juhatus 308-97
Jalanõude osak. 308-44
Nahaosakond 9-05

*Parimad paber-
rossid Eestis*

AINO

20 tk. — 35 snt.

A/S. „ASTORIA“.

Väljasõidukoht

„RANNA“

Hea köök. Kodus väljamaa
napsid, liköörid & veinid.

Mugavad, soojad kabinetid.

Raadio-muusika.

Telef. 3-74.

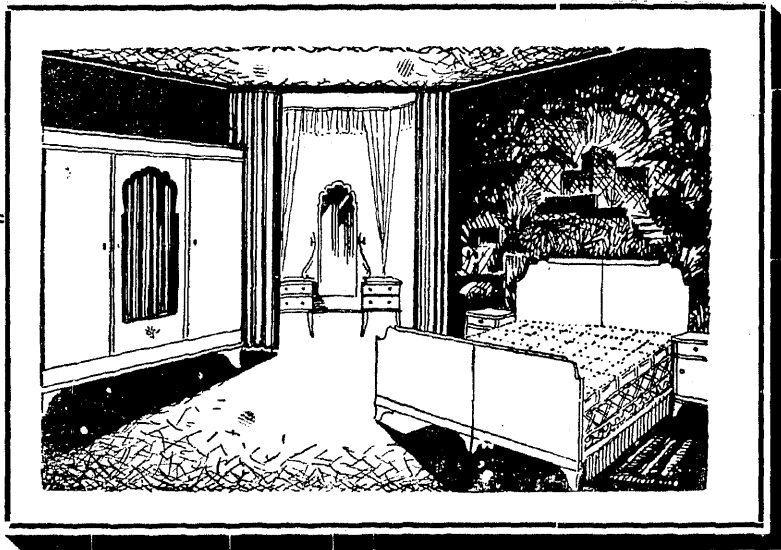
Telef. 3-74.

A. PÜGI

Tartu, Rüütli 3. Tel. 6-44.

Kodu- ja väljamaa

veinid, napsid, liköörid, konservid,
malustused ja kõiksugu koloniaal-
kaubad suures valikus.



KUI TEIE SÕIDATE TALLINNA,

siis külastage meie mööbliladu tehase juures!

SOOVITAME:

MAGAMIS-, SÖÖGITOJA- JA KABINETI MÖÖBLEID.
SUURES VALIKUS.

A.-S. „MASSOPRODUKT“.

Tallinnas, Suur Tartu maantee 61-a, telefon 308-96.

Kõik ettevõtted

kuulutavad

„Üliõpilaslehes“,

sest

„Üliõpilaslehte“ loeb kogu
akademiline pere.

Kuulutuse hinnad:

Kaaneküljed, tekstile eelnev lehekülj ja teksti sees à kr. 60.— lehekülj. Esimene kuulutuse külj ja tekstile järgnev lehekülj à kr. 50.— Teised kuulutuse küljed à kr. 40.—

Korduvad kuulutused hinnaalandusega:

2 korda — 10⁰/₀, 3 k — 15⁰/₀, 4–5 k. —
20⁰/₀, 6 ja enamkordsed — 25⁰/₀.

„Üliõpilaslehe“ toimetus asub Tartus, Üliõpilas-
majas III kord. Kõnetunnid teisip. ja laup.
kl. 15–16.

Üldine

AJAKIRJANDUSE KONTOR

P. Johannson

Tartus, Rütli t. 11.

Asut. 1926. a.



Soovitab suures valikus alati kõige
värskeimat

kodu ja välismaa ajakirjandust.

TELLIMISTE ja KUULUTUSTE

vastuvõtmine kodu- ja välismaa aja-
lehtedele ja ajakirjadele.

Tellimiste täitmine täpne,
kiire ja korralik.

EESTI LAENU- & HOIU-ÜHISUS TARTUS.

ASUTATUD 1902. A.

ESIMENE EESTI ÜHISPANK

ASUTATUD 1902. A.

Võtab raha hoiule ja annab laenusid.

Ostab ja müüb välisraha.

Čekid Soome, Läti, Rootsi, Inglise, Saksa, Prant-
:: suse, Ameerika ja Helveetsia valuutas. ::
Kodumaal ühendused kõigis kohtades teiste kre-
diitasutistega.

Kõik pangaoperatsioonid.

Uuemate nõuete järele kindel varakammer. Koduseks rahahoidmiseks ilusad hoiukarbid.

Tähtsamate arvete seis 1. novembril 1930. a.

Omakapitalid	Kr. 424.000.—
Hoiusummad	Kr. 3.195.000.—
Laenud	Kr. 3.272.000.—
Liikmete lisavastutus	Kr. 837.000.—
Bilanss	Kr. 5.043.700.—

Agentuurid: Kindlustusselts „EESTI“.
Esimene Eesti Kinnituse Selts „EEKS“.

K.-m. ANTON VILLBERG

PEAKONTOR:

Tallinnas, Estonia puiestee 13, telefon (2)18-51.

OSAKONNAD:

Rakveres — Paides — Pärnus — Viljandis
telef. 1-04 telef. 1-09 telef. 1-04 telef. 2-30

Jõhvis — Jõgeval — Valgas
telef. 4 telef. 68 telef. 1-61

Telegrammi aadress: „ANVILLBERG“ Tallinn.

Soovitab oma ladudest kõiksugu

põllutööriistu,

Nagu: Sahku, atru, äkkeid, kultivaatoreid, reas-
kylvimasinaid, niidumasinaid ühes aparaatidega,
loorehasid, viljalõikajaid, rehepeksumasinaid, vilja-
sorteerijaid, tuulamismasinaid, mootoreid, veskiseid,
koorelahutajaid, jalgrattaid jne jne.

Hinnad odavad.

Järelmaks võimalik.

Kondiitriäri ja kohvik

G. HEINMANN

Tallinn, S.-Karja 4.

Tel. 20-47.

Soovitab suures valikus

**torte, kooke, küpsiseid,
schokolaadi tahvlites,
schokolaadi kompvekke**

liht- ja ilukarpides väga mitme-
suguse hinnaga. Tellimiste vas-
tuvõtmine mitmet seltsi vahu-
koore ja suhkrujäätise ning ma-
gusroogade peale. Tellimised
täidetakse korralikult ja esimese
järgu ainetest.

Äri on avatud kella 8—19 igapäev.

Aktsiaselts „EESTI MARMOR“

Marmor – Dolomit – Lubjakivi – Murrud & Laevandus.

JUHATUS: Tallinnas, Kinga 6/8, telef. 431-20, postkast 318.

MURRUD: Jaagurahul, Saaremaal, telefon Kihelkonna 20.

Telegr. aadress: „EESTIMARMOR“.

LAEVASTIK: Merepukser „Marmor 1“ — 680 ind. H. J.

Aurulaev „Marmor 2“ — 360 tonni d. w.

Merepraam „Marmor 3“ — 680 tonni d. w.

„Marmor 4“ — 680 „ „ „

„Marmor 5“ — 680 „ „ „

„Marmor 6“ — 680 „ „ „

Oma sadamasild Jaagurahul, jäävaba sadamas, avatud kõikidele sise- ja välislaevadele. Tänavu aasta väljaveo toodang umb. 50.000 tonni lubjakivi välismaale tselluloose- ja suhkruvabrikute, lubja- ning rauavalamise abjude jaoks.

Tartu Ühispank

TARTUS, Suurturg 18, telef. 141.

Sissekäik Kompani tän. 1, (Eesti Panga vastu).

Asutatud 1921. a.

Annab laenusid mitmesuguste kindlustuste vastu.

Võtab raha hoiule ja maksab kõrgemaid protsente.

Võtab sissenõudmiseks vekslid, veokirju ja muid dokum.

Saadab raha igasse kodumaa linna ja alevisse ja toim kõiki panga operatsioone

Panga juures asub kinnitusetsi

„EESTI UNION“ peaagentuur.

JUHATUS.

EESTI ÜHISTEGELINE LIIT

Tallinn, Lai 39/41.

Tel. (2) 25-68 ja Eteka 17 ja 32.

E. Ü. L. kirjastuslaos on saadaval arvepidamise raamatud, vormid, planketid, põhikirjad, käsiraamatud, ühistegelise näitekirjandus jne.

E. Ü. L. ühistrükikojas — soodsatel tingimustel kõiksugu trükitööd. Eriala arvepidamise raamatute, aruannete trükkimine ja ACME kartoteek kaardid.

E. Ü. L. väljaandel ilmuvad: „Ühistegelised Uudised“ — rahvuslik nädalleht Maksab 1 kr. a. „Ühistegevusleht“ — kuukiri ühingu tegelastele. Tellimishind kr. 2.50 aastas.

Ilmus trükist

Ühistegevuse kalender 1931

ja ilusa välimusega
taskukalender.



Sukki, Pitse,
Lastesukki, Paelu,
Sokke, Laudlinu,
Trikoosid, Spordi
ülikondi

Siidi, poolsiidi ja villaseid
KLEIDI-, PESU- ja
VOODRIRIIDEID

Serge, Crépe sa-
Crépeline, tin,
Rips, Dekoratsi-
Taft, ooni riie,
Schoti taft, Mööbli riie,
Crépe de Velantini,
chine, Milanaise jne.

KAUBAD VARUSTATUD
VABRIKU MÄRGIGA JA
SAADAVAL ÜLE MAA.

OSKAR KILGAS

TALLINN, VOLTA 3.



**DAAMIDE,
HÄRRADE,
JA TEAATRI**
COIFFEUR J. LUKSEP.
TARTUS, KÜUNI 3.

- Alandatud tööhinnad -

Habemeajamine	20 s.
Juukselõikamine	40 „
Lokkimine	50 „
Manicure	75 „
Kulmude ja ripsmete värvimine	50 „
jne. jne.	

Äris töötavad ainult täiesti vilunud diplomee-
ritud tööjõud. Eeskujuline puhtus. Ootamist
ei ole.

Kõige austusega **J. LUKSEP.**

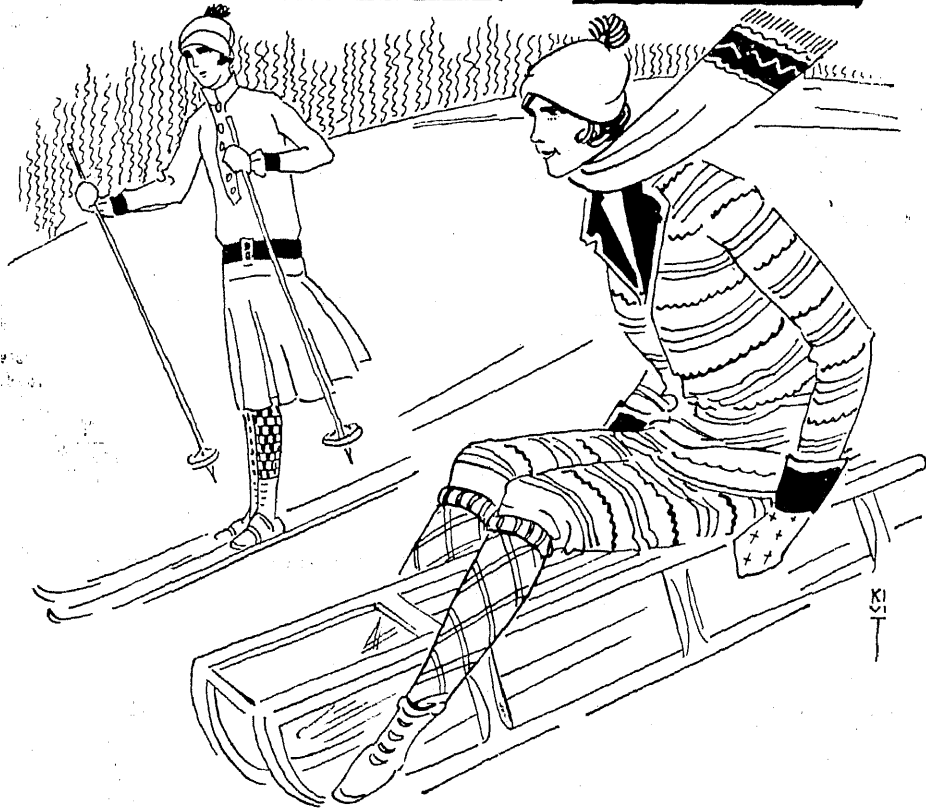


Valmistab moodsaid

meeste- ja naisterahva
rätsepatöid
oma kui ka foodud riidest.



MOE, PUDU- JA PESUÄRI VENNAD JEPP



≡ TARTUS ≡

Kaubahoov 2

Telef. 4-81

Promenadi 2

Telef. 13-54

Villaseid koetud jakke, veste, spordi- ja lastekostüüme, bulloverid, šalle, rätte, sukki, sokke, mütse, kindaid ja kõiksugu talvehooaja kaupu rikkalikus valikus.

Kalossid, botikud ja toakingad.

Hinnad võistluseta. / Üliõpilastele hinnaalandus.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse väljaandel
ilmuvad:

« PÄEVALEHT »

kui rahvuslik, vabameelne, kodanlik, poliitiliselt erapooletu ja igapäev ilmuv ajaleht. Kõige suurem, loetavam ja mõjuvam ajaleht Eestis. „PÄEVALEHT“ võib tellida kõigis kodumaa postiasutistes ja esindajailt linnades ja maal.

« LASTE RÕÕM »

on ainuke iseseisev lasteajakiri Eestis.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

GRAAFIKATÖÖSTUS

Tallinnas, Pikk tänav 2, omas majas, telefon 11-08.

Valmistab kõige kiiremalt, odavamalt ja maitserikkamalt igasuguseid aktsidents-, raamatu-, kivi-, offset- ja rotatsioontrükitöid, klisheid ja raamatukõitmistöid. Kõige soodsam tellimiskoht trükitööde tarvitajatele.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

Raamatu- ja kirjutusmaterjaliladu

Suur Karja tänav nr. 23 ja Pikk tänav nr. 2

on kõige suurem, täielisem ja valikurikkam Eestis. Ostutingimused alati kõige kasulikumad ja hinnad kõige soodsamad. Teenimine kiire ja korralik.

T e l e f o n i d :

„Pvl.“ ja „Laste Rõõmu“ talitused 433-11 ja 433-54.
Raamatukauplused 15-13 ja 434-94.

TALLINNA AKTSIA PANK

AUTOMAAT TELEFON:

Nr. 425-31 — kella 9—17.

Nr. 425-32 — kella 17—9.

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPE-
RATSIOONE.

A/S J. Ekholmman

Tallinn, Kotsebue 13.

Kõnetraat 9-82.

Shoti heeringaid

Soola.

*

Riisi.

Petrooleum, nafta, bensiin ja kõik määrdeõlid

Alati saadaval oma ladudest
suuremal ja väiksemal arvul.

Müük soodsatel tingimustel.

Müük soodsatel tingimustel.

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

TARTUS, Holmi tän. nr. 12-18. Telef. 10, 2-61 ja 10-70.

OSAKONNAD: Tartus, Võru tän. 4, tel. 10-30 ja Räpinas, tel. 33.

* *
*

Suurem ühistegeline ostu-müügi ühisus Eestis.

Kauba läbimüük aastas Kr. 2.725.000.—

Omakapital , 270.000.—

L a o s : põllumajanduslikud-, raua-, naha- ja koloniaalkaubad.

SAKU ÕLLETEHAS A/S.

Asutatud 1876. a.

PÕHIKAPITAL Kr. 1.500.000.—

Juhatus — Tallinnas. Pealadu: Tallinnas, S.-Kloostri tän. 10/12.
Telef. 17-48 ja 32-86.

Kõiksugu
seemned

Puukoolide saadused
Aiandus- ja mesindustarbed
Seemnekartulid
Taimekaitsevahendid
Põllumajanduslik kirjandus j. n. e.
alati saadaval

Eesti Seemnevilja Ühisus

TARTU OSAKOND: Promenadi tän. 1, telef. 1-58.
Ladud ja puhastusjaam Riia tän. 115/119, telef. 3-85.

Põllumehed! Kuidas seeme, nõnda lõikus.

**Külige ainult puhast ja kõrgeväärtuslist
seemet, siis on Teie lõikus kindlustatud.**

Meie sortimise ja puhastuse jaam sai käesoleval aastal kõige uuemate masinate ja sisseseadetega täiendatud, mis võimaldab teha kõige paremat tööd.

Alaliseks nähtuseks on kevadel enne külvi olnud pikad puhastuse järjekorda ootajate sabad, sellepärast kasutage seemnepuhastuseks talvist vaba aega.

Aktsiaselts

Eesti Reisibüroo

Peakontor: Tallinn, Pikk 6, tel. 433-20 & 433-21.

Osakond: Tartu, Suurturg 7, tel. 3-72.

Pärnu, Rüütli tän, Endla majas, telef. 113.

Telegrammide aadress: „ERBO“, Tallinn, resp. Tartu, Pärnu.

Raudteepiletite eelmük:

- Kodumaal kõikidesse jaamadesse.
- Välismaale kõikidesse suurematesse linnadesse.

Esitused ja agentuur kõikidelt suurematelt Euroopa reisibüroodelt.

Ringreisipiletid turistidele.

Rahavahetus ja valuuta müük reisi-
jatele.

Välismaa passide ja viisumite muretse-
mine.

Laevasõidupiletid kõikidele kodumaa ja
Baltimere liinidele.

Ulgumerede piletid Inglise, Saksa, Prant-
suse, Rootsi ja Ameerika liinidele.

Kanadasse piletid Canadian Pacific Rail-
way Co. liini peale.

Õhusõidupiletid „Aero“ ja „Derulft“i
liinidele.

KOLMAS TARTU LAENU- JA HOIU-ÜHISUS

Tartus, Suurturg 8. Juhatuses telefon 11-13. Üldtelefon 99.

Aktiva.

Äriseis 1. oktoobril 1930. a.

Passiva.

Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	Kr. 135.243.75	Osamaksud	Kr. 205.845.97
Väärtpaberid	" 16.262.40	Tagavarakapitalid	" 33.170.31
Laenud	" 2.874.136.20	Hoiusummad	" 2.046.720.01
Korrespondendid „Loro“	" 72.221.45	Riikliste laenude kontokorrent	" 193.399.32
" „Nostro“	" 1.606.33	Kotokorrent ja vekslite rediskont	" 456.303.11
Vallasvara	" 13.454.30	Korrespondendid „Loro“	" 126.89
Garantiid	" 179.840.95	" „Nostro“	" 43.928.59
Makstud prots. ja komisjon	" 137.744.98	Garantiid	" 179.840.95
Muud aktivad	" 31.254.30	Saadud protsendid ja komisjon	" 258.720.01
	" 3.461.764.66	Muud passivad	" 43.711.50
			" 3.461.764.66

Ühisus võtab raha hoiule, annab laenusid ja toimetab kõiki panga operatsioone.

Ühisusel on 1111 liiget vastastikkuse vastutussummaga Kr. 1.029.219.85.

JUHATUS.

R. Võsu

Suurturg 20, Tartu Panga majas, tel. 7-25.

Veinid, napsid, liköörid

kõige suuremas valikus.

Konjakid : Cango, Cognac ***
Edmond Dupuy
ja kõiksugu

Luscher & Matieseni veinid

suurel ja väiksel arvul.

Üliõpilasorganisatsioonidele
ja üliõpilastele %/0.

Rikkalikum valik maiustus- ja koloniaal-kaupadest.

P. Laursoni

Pesumaja ja keemiline
riiete puhastustööstus

„Estonia“

Tartus, Gildi tän. 7 ja Tähe tän. 70.

Võetakse vastu keemiliseks puhastamiseks kõiksugu siidi- ja villaseid riideid. Igasugu läike- ja lihtpesu pesemine ilma pesulõhkuvate aineteta (kloorita). Kardinate pesemine ja raamimine.

Töö ja hinnad väljaspool võistlust.

SKF KUULILAAGRITE **SKF**
ainuesitus Eestis

Kaubamaja

Vennad Uibopuu

Tallinn, Suur Karja 23.

SKF KUULILAAGRITE **SKF**
ainuesitus Eestis

AKTSIA-SELTS

TALLINNA LAEVAÜHISUS

Laevaomanikud ja laevaagendid.

PEAKONTOR: Tallinn, Suur Karja tän. 18.
Kõnetraadid: (20)2-66, (20)9-52 ja (2)10-93.

OSAKONNAD: Pärnus, Narvas ja Paldiskis.
Telegr. aadr. peakontoril ja osak.: „LAEVANDUS“.



LAEVA AGENTUURID:

Stott Line Ltd., Liverpool — Tallinn.
Meritoimi O. Y., Tallinn—Helsingi liin.
Canadian Pacific Line.
Cie des Messageries Maritimes.

SÜTELADU:

Auru- ning sepašõed ja koks laos ja
sadamas mõõdukate hindadega. —
Kõnetraadid: (20) 5-39 ja (2) 33-81.

LAEVATARBEAINETE KAUPUS JA LADU:
Sadama tän. 5, kõnetraat (20)5-39.

LAEVA PARANDUSTÖÖKOJAD:
Suur Patarei tän. 18, kõnetr. (2) 10-80.

TOLLIOSAKOND „JOH. PITKA & POJAD“:
Kaupade tollimine ja transporeeri-
mine. — Kõnetr. (20)2-66 ja (2) 22-55.



Kuldauraha Pariisi
näitus. 1924, Grand
Prix Tallinnas 1925.

TALLINN,
MEREPUUESTEE 15.
KÖNETRAAT 304 26.

PIIRITUSEPUHASTAMISE VABRIKUTE O.Ü.

(Rosen & Ko.)

„TALLINNA VIINAVABRIK“

ühes parfümeeria ja kosmeetika osakonnaga.

I ERIALA: Crème de Mandarine, Kümmel, Pomerants, Vene vodka, Brandi V. S. O., ***, **, Standart Extra jne.

II ERIALA: Eau de Cologne — triple, double, aux fleurs, hambapasta „Sanadont“, puuder jne.

Kõiksugu napsid, liköörid ja nalivkad on saadaval kõikides suuremates kauplustes, restoraanides ja suuremal arvul vabriku laos.

Ühistegeline Keskpank

EESTI RAHVAPANK

Asutat. 1920. a.

Tallinn, S.-Karja 19, omas majas, telef. 202, 24-13, 28-28.

Võtab hoiule raha kõigilt

summa suurusele vaatamata ja maksab

:: :: kõrget protsenti :: ::

Toimetab raha saatmist, sissenõudmist ja kõiki muid pangaoperatsioone.

Korrespondendid igas linnas, alevis ja kõigis rahvarikkamates kohtades üle Eesti.

Omakapitalid 1. oktoobril 1930. a. Kr. 321.950.—

Liikmete vastutus 1. okt. 1930. a. Kr. 489.400.—

Üldine vastutussumma . . Kr. 811.350.—

A. JOSSET

Asutatud 1895. a.

TARTUS, KÜÜNI TÄNAV 4

PIDU-, TÄNAVA
JA SELTSKONNA

JALANÕUD

tuntud headuses.



Rätsepaäri A. Muršak

Tartus, Uueturu 9.

(Akadeemil. Kooperatiivi rätsep)

Võtab vastu kõiksugu tellimisi meesterahva üllriiete peale. Tööd tehakse kõige viimaste Viini moodide järel.

Üliõpilastele hinnaalandus.

!! Ostke ainult kodumaal valmistatud kaupu !!

A.-S. „RAUANIT“ Tallinnas

VALMISTAB:

Korporatsioonipaelu,
Meester. trikoo-pesu,
Vörksärke,
Spordisärke,
Kaelasidemeid
Sokke jne. jne.

Nõudke igal pool meie kaupu, sest nad on valmistatud kõrgeväärtuslikust materjalist ning hinna poolest odavad.

Tellige meilt korporatsioonipaelu.

SAADA ÜLE EESTI.

SAADA ÜLE EESTI.

ELEKTRI

lae- ja laualampe,
triikraudu,
tolmuimejaid,
keeduaparaate

soodsatel maksutingim. saada.

Müük suurel ja väiksel arvul.

ELEKTRI SELTS

A. E. G.

TALLINN,

Raekojaplats 4, tel. 15-90, 27-51.

O-Ü. Meltsi villa- ja riidevärvimise tööstus

Tartus, Pikk t. 12. Telefon 8-88.

Spetsiaaltööstus :

Kõiksugu kangaste värvimiseks, vanutamiseks, pressimiseks ja käär-
rimiseks. Lõngade värvimine kõikides võimalikkudes värvides.

Vabrik valmistab :

Suurel ja väikesel arvul igasugustes värvides vaiba lõnga Persia vaipade
kudumiseks, samuti kampsoni-, soki-, kanga- ja teisi lõngasortisid.

Meie kaup on vastupidavam ja odavam kui väljamaa oma.

Müük vabrikuladust suurel ja väikesel arvul.

O-Ü. Meltsi
Villa- ja riidevärvimise tööstus
Tartus, Pikk t. 12.

Parimad kodumaa TAIMEVÕID!

**BONA, ALFA ja
PRIIMA**

Müük igalpool.

TAIMEVÕI TEHAS
A.-S. EXTRAKTOR

Tallinn, Telliskivi 21
Telef. 20-57 ja 29-03.

Sügise ja talvehooajaks

leiate kõige uuemat ja modsamat kodumaa,
inglise ja teiste paremate väljamaa vabrikute
m e e s t e

palitu-, ülikonna- ja püksiriideid.

Naisterahvastele moodsaid

Plüüsh-, Siid-, Fantasii mantli ja
kostüümiriideid ja eht Lindeneri
Chiffon kleidisammetit.

Karakul-, eht skunks-, krottkotik-
ja teisi moodsaid k r a e n a h k u.

Voodrisiidi, vateliini, villast ja
puuvillast vatti.

Kõik kaubad esimestest allikatest. Üliõpilastele kõige kasulikum ostukoht.

Hinnad väga mõõdukad.

:: M. Jänes, Tartus ::

Kaubahoov nr. 10-11-12, kõnetr. 5-91.

Uudis!

Uudis!

ÜLLATAV VÕIME —

kiidab juba ise vastuvõtja väärtust!

Kogu Euroopa valjuhääldajas!

Seda võimaldab ilma suurema vaevata meie uus 3-lamb. võrkvastuvõtja

„NADIR 3W“

See on moodsamaist moodsam 3-lambiline võrkvastuvõtja, mille konstrueerimisel on peetud silmas kõiki neid uuendusi ja peensusi, mida pakub tänapäeval moodne raadiotehnika! Ta on täielik võrkaparaat. Sisaldab endas parimaid üksikosi, lampideks varivõrelamp, jõuaudion ja võimas jõukõvendaja. Moodne välimus, kerge käsitlus.

Lugege „NADIR 3W“ kohta lähemalt „Raadiolehes“ nr. 38 ja 44, 1930.

TÄHELEPANU: Oleme algava hooaja puhul tunduvalt alandanud kõikide aparaatide hindu.

Hind ainult Kr. 165.—

Meie aparaadid on kroonitud 7-me esimese auhinnaga.
Soodsad ostutingimused. / / / Järelmaks 1 aastani.

A.-S. TARTU TELEFONI VABRIK

TARTUS, PUIESTEE TÄN. 9/11.

TELEFON Nr. 2-34.

Müük Tartus: K.-m. Vennad Prüüts, Kaubahoov 20/21.

Akadeemilise kodaniku parim seltsiline on KOHVER-GRAMMOFON

„HOMOCORD“

Sama vabriku grammofoni plaatidest alaliselt laos uemad löökpalad ja šlaagerid.

Peaesindaja

KR. SAAR & Ko

TALLINNAS, ESTONIA PUIESTEE 27. :—: TELEF. (2) 26-69.

OSAKONNAD: Tartus, Raekoja 2, tel. 6-94 ja Rakveres, Tallinna t. 13.

Peale selle müügil igas parimas muusikaäris üle maa.



Maailma kuulsamad õmblusmasinad

„NAUMANN“ „PFAFF“ ja „VESTA“
on oma tarvitajaskonnas suurt poolehoidu leidnud.



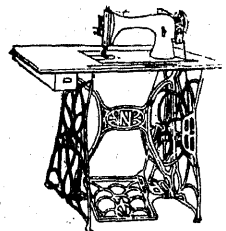
Parimad kirjutusmasinad

„IDEAL“ ja „ERIKA“

„Seidel ja Naumanni“ vabrikust alati suures valikus saadaval.

KR. SAAR & Ko juures

TALLINNAS. — Osakonnad: Tartus ja Rakveres.



SUITSETAJAD!

teadke, et Eestis on

„**LINDA**“

25 tk. — 25 s. (kollase kestaga)

ja

„**NORA**“

25 tk. — 25 s. (valge kestaga)

ainukesed paberossid,
mis varustatud erilise leintisega — kalli
kollase filtervatiga „ANTINIKOTIIN“,
mille tagajärjel nikotiinmürk
puudub täielikult.

Saadaval igalpool! Eriti meeldiv ja
pehme maitse. Nõudke ja proovige!



Nora



Linda

TUBAKATEHAS A.S. „SIRENA“

**Napsi- ja
likööri-
vabrik ja**

Naturaal-veini tehas

A.-s. Tartu Aiavilja Ühisus

**Tartus,
Puu tän. 2
Telefon 113**

**Saadused müügil igas likööri- ja veinikaup-
luses ja paremas restoranis.**

Hind 60 snt.

BESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR